

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA DİYANET İŞLERİ
BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARINDAKİ DEĞERLER
EĞİTİMİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF ACUR

DANIŞMAN

DOÇ. DR MAHMUT ZENGİN

EYLÜL 2019

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DEĞERLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA DİYANET İŞLERİ
BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARINDAKİ DEĞERLER
EĞİTİMİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELİF ACUR

DANIŞMAN

DOÇ. DR MAHMUT ZENGİN

EYLÜL 2019

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Elif ACUR

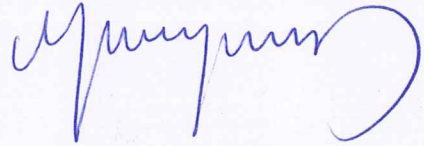
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

'Öğretici Görüşleri Bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi' başlıklı bu yüksek lisans tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Değerler Eğitimi Bilim Dalında hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Hasan MEYDAN (İmza)

Üye: Doç. Dr. Mahmut ZENGİN (İmza) (Danışman)

Üye: Doç. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

09/09/2019

Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Değerler Eğitimi, 2012 yılında göreve başladığım sürede bu ifadeyi duymuştum ve ne yapsak da içini doldursak diye aylık değerler planı hazırladık. İlerleyen yıllarda Değerler Eğitimi denildiği zaman ‘‘Bir insan nasıl daha iyi olur. ’’ sözü kulaklarımda çınlar dururdu. 2016 yılında yüksek lisans yapmaya karar vermiştim. Alan ile ilgili bilgi aldıktan sonra kesinlikle bu alanda yüksek lisans yapmalıyım diye düşündüm. Eğitim süreci içinde çok zorlu yollardan geçtiğime ve bir sürü imtihan geçirdiğime inanıyorum. Bu süreç içerisinde çok değerli hocalarım Doç. Dr. Mahmut ZENGİN’ e ve Doç. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN’ e, beraber makaleler hazırladığım İlknur Korkmaz’a manevi desteğinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans konumu belirleme sürecinde birçok konu tasarlayıp düşünürken Okul Öncesi dönemde DİB’ in yürüttüğü değerler eğitimi çalışmalarının nasıl yapıldığını merak etmiştim ve bu merakım benim tez konumu oluşturmamı sağlamıştır. Bu konuda benden desteklerini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Mahmut ZENGİN’ e en içten dileklerle teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca Yüksek Lisans yapmam noktasında beni destekleyen Değerler Eğitimi konusunda çalışmam için benimle dakikalarca konuşan lisans eğitimi sürecinde sevgi eğitimi dersimize giren çok değerli Dr. Gürkan ERGEN hocama, Yüksek Lisans eğitimini aldığım tüm hocalarıma alana katkı sağlamamda bana yardımcı oldukları için tezimi düzenleme aşamasında kıymetli görüşleri ile bana fikir veren Doç. Dr. Hasan MEYDAN ve Doç. Dr. Sevgi COŞKUN KESKİN hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her alanında beni destekleyen canım aileme özellikle yapamam dediğim zamanlarda bile sen yaparsın diyerek beni cesaretlendiren canım babam Ali YILMAZ’ a, benimle sabahlara kadar oturup çalışmama verdiği destek ve bunaldığım zamanlarda yaptığı teselliler için kardeşim Esra YILMAZ’ a, görüşmelerimi çözümlenme aşamasında bana yardımcı olan İrem’ e, Nisa’ ya, Aycan’a ve Ferziye’ ye, özellikle bu zorlu süreçte beni yalnız bırakmayan çok kıymetli eşim Hakan ACUR’ a tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

ÖZET

ÖĞRETİCİ GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI 4-6 YAŞ KUR'AN KURSLARINDAKİ DEĞERLER EĞİTİMİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Acur, Elif

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Değerler
Eğitimi Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mahmut Zengin

Eylül, 2019. xvii+146 Sayfa.

Bu araştırmada, öğretici görüşleri bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 yılı güz-bahar döneminde İstanbul ili Kâğıthane ilçesinde görev yapan ve değerler eğitimi derslerine giren 20 Kur'an kursu öğreticisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme tekniğine uygun hazırlanmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kişiler tamamen gönüllülük esası ile alana katkı sağlamak için bu araştırmada yer almışlardır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir.

Analiz sonucunda elde edilen veriler, DİB' in yürüttüğü değerler eğitimi çalışmasında öğretmenlerin kendi eksikliklerinin farkında oldukları ve bunun için çaba gösterdikleri görülmektedir. Değerler eğitim uygulamalarında sevgi, saygı, merhamet, şükür, adalet, vatan-millet sevgisi ayrıca Allah sevgisi, peygamber sevgisi gibi konular işlenmektedir. Müfredat dışına çıkılmadığı, veli yönünden zorlanıldığı ve değerler eğitimi noktasında algı sorunu yaşandığı, değerler eğitim çalışmasının okul öncesi dönemde çok gerekli ve gecikmiş bir çalışma olduğu, geliştirilerek tüm eğitim kurumlarında da uygulanması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Öğreticilere göre kullanılan program yeterlidir fakat çocuklara ağır gelen konular vardır. Hikâye, şarkı ve oyunlar çoğaltılıp 4- 6 yaş grubuna uygun daha eğlenceli şekilde hazırlanması için bir kez daha gözden geçirilmelidir. Öğreticilerin staj eğitimleri ve hizmet içi eğitimlerinin artması ve düzenli olarak değerler eğitimi çalışmaları ile

ilgili seminerlere katılmak için talepte buldukları görülmektedir. Öğreticiler, DİB' in uyguladığı değerler eğitimi programının geliştirilerek MEB bünyesinde de hızla yaygınlaştırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: 4-6 Yaş Kur'an Kursları, Değerler Eğitimi,

ABSTRACT

THE EVALUATION OF VALUES EDUCATION PRACTICES IN PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS 4-6 YEARS QURAN COURSES IN THE CONTEXT OF TEACHERS' VIEWS

Acur, Elif

Master Thesis, Department of Turkish and Social Sciences Education,

Discipline of Values Education

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mahmut Zengin

September, 2019. xvii+146 pp.

In this study, it is aimed to evaluate the practices of values education in the Qur'an courses of 4-6 years of Presidency of Religious Affairs in the context of tutorial views. In accordance with the aim of the study, a holistic single case pattern was used from qualitative research methods. The study group of the research consists of 20 Quranic course instructors who work in Kâğıthane district of Istanbul province in the fall-spring semester of 2018-2019 and take values education courses. As a data collection tool, a prepared interview form in accordance with the semi-structured interview technique was used. Participants participated in this study on a voluntary basis to contribute to the field. The data collected through semi-structured interviews were analyzed through descriptive analysis.

Data obtained from the analysis shows that in the values education study conducted by PoRA, it is seen that the teachers are aware of their own shortcomings and strive for it. In Values education and training love, respect, mercy, thankfulness, Justice, Homeland-nation love as well as the love of Allah, Prophet love issues are covered. It has been concluded that the curriculum has not been extended that the parents were forced from the aspect and perceived problem of values education, values education study is a much needed and delayed study in preschool and it should be developed and implemented in all educational institutions. According to the teachers, the program is sufficient, but there are subjects that are heavy on the children. Stories, songs and games should be reviewed once again to be replicated and prepared in a more entertaining way for the 4-to 6-year-olds. It is observed that the teachers are demanding to attend seminars on training and in-service training on a regular basis.

The teachers stated that the values education program implemented by the PoRT should be developed and expanded rapidly within the MoNE.

Keywords: 4-6 Years Old Qoran Courses, Values Education

İÇİNDEKİLER

Bildirim	iv
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası.....	v
Önsöz	vi
Özet.....	vii
Abstract.....	ix
İçindekiler	xi
Tablolar Listesi.....	xv
Şekiller Listesi.....	xvi
Resimler Listesi	xvii
1. Bölüm, Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.4. Kısaltmalar	6
2. Bölüm, Araştırmanın Kurumsal Çerçevesi	7
2.1. Okul Öncesi Eğitimi.....	7
2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Süreci	12
2.1.2. Okul Öncesi Gelişim Alanları.....	15
2.2. Değerler Eğitimi.....	21
2.2.1. Değer Kavramı	21
2.2.2 Değerler Eğitimi.....	23
2.2.3. Okul Öncesi Dönemde Ailede Değerler Eğitimi	25
2.2.4. Okul Öncesi Dönemde Okulda Değerler Eğitimi	26
2.3. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Din ve Değerler Eğitimi Uygulamaları	27
2.3.1. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Tarihsel Süreci	28

2.3.2. Kur'an Kurslarının Öğretim Programı ve Öğrenme Alanları	30
3. Bölüm, Yöntem.....	36
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	36
3.2. Çalışma Grubu	37
3.3. Veri Toplama Araçları	39
3.4. Verilerin Analizi	41
3.5. Geçerlilik ve Güvenirlilik	42
4. Bölüm, Bulgular ve Yorumlar	43
4.1. Öğreticilerin Değerler Eğitimine ve Mesleki Yeterliliklerine Yönelik Düşünceleri İle İlgili Bulgular	43
4.1.1. Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi ve MEB' de Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri.....	43
4.1.1.1. Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi Hakkındaki Görüşleri	44
4.1.1.2. Öğreticilerin MEB' De Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Düşünceleri	46
4.1.2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Eğitim Alma Durumları, Yeterlilikleri İle İlgili Görüşleri.....	49
4.1.2.1. Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Eğitim Alma Durumları.....	50
4.1.2.2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Aldıkları Eğitimin Yeterliliği	52
4.1.3. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Yeterliliği Ve Geliştirmek İstedikleri Konular	54
4.1.3.1. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Bilgi ve Yeterlilikleri	54
4.1.3.2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Uygulayan Diğer Öğreticiler Hakkındaki Görüşleri.....	56
4.1.3.3. Öğreticilerin Değerleri Tespit Eden Kurumlar İle İlgili Görüşleri.....	59
4.1.3.4. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Geliştirmek İstedikleri Konular İle İlgili Görüşleri.....	61
4.1.4. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Başarı Durumları İle İlgili Görüşleri	64

4.1.5. Öğreticilerin Kendi Aralarındaki İşbirliği İle İlgili Görüşleri	67
4.2. Öğreticilerin Diyanet İşleri Başkanlığında Uygulanan Değerler Eğitimi, Program, Etkinlik ve Materyallere Yönelik Düşünceleri İle İlgili Bulgular	69
4.2.1. DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamaları	69
4.2.1.1. DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Misyonu	69
4.2.1.2. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi Uygulamalarının Başlatması	72
4.2.1.3. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi	74
4.2.2. DİB Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Kullanılan Program İle İlgili Görüşler	78
4.2.2.1. Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programın Yeterliliği	79
4.2.2.2. DİB Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programda Öğretilen Değerler	82
4.2.3. DİB Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik ve Materyaller	86
4.2.3.1. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik ve Materyallerin Yeterliliği	86
4.2.3.2. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik ve Materyallerin Etkililiği	89
4.2.3.3. Değerler Eğitiminde Öğreticilerin Ayrıca Kullandıkları Etkinlik ve Materyaller	92
4.3. Kur'an Kursu Öğreticilerinin DİB Değerler Eğitimi Çalışmalarında Karşılaştığı Sorunlar İle İlgili Bulgular	95
4.3.1. Program Sorunu	95
4.3.2. Etkinlik ve Materyal Sorunu	97
4.3.3. İletişim Sorunu	99
4.3.4. Ders Saatleri Sorunu	101
4.3.5. Kurs Yönetimi ve Müftülüklerin Destek Verme Sorunu	101

4.3.6. Algı Sorunu.....	102
4.4. Kur'an Kursu Öğreticilerinin DİB Değerler Eğitimi Uygulamalarının Avantajları ve Etkililiğinin Artmasına Yönelik Düşünceleri İle İlgili Bulgular.....	104
4.4.1. Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Avantajları İle İlgili Görüşleri	105
4.4.2. Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Etkisinin Artması ve Problemlerinin Çözümü İle İlgili Görüşleri	108
5. Bölüm, Sonuç ve Öneriler.....	113
5.1. Araştırmanın Sonucu.....	113
5.2. Öneriler	119
5.2.1. Diyanet İşleri Başkanlığına Öneriler.....	119
5.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara ve Akademisyenlere Öneriler	120
Kaynakça.....	122
Ekler	129
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi	146

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Yaşı, Branşı, Mezun Olduğu Okul, Mesleki Kıdemi, Formasyon ve Sertifika Durumu, Sertifika Aldıkları Yer.....	38
Tablo 2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Bilgi ve Yeterlilikleri.....	55
Tablo 3. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Uygulayan Diğer Öğreticiler Hakkındaki Görüşleri.....	57
Tablo 4. DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Misyonu.....	70
Tablo 5. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi Uygulamalarının Başlatması.....	72
Tablo 6. Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programın Yeterliliği.....	79
Tablo 7. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Yeterliliği.....	86
Tablo 8. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Etkililiği.....	90
Tablo 9. Program Sorunu ile İlgili Sonuçlar.....	96
Tablo 10. Etkinlik ve Materyal Sorunu ile İlgili Sonuçlar.....	97
Tablo 11. İletişim Sorunu ile İlgili Sonuçlar.....	99
Tablo 12. Algı Sorunu ile İlgili Sonuçlar.....	102
Tablo 13. Öğreticilerin Değerler eğitiminin Avantajları İle İlgili Görüşleri.....	105
Tablo 14. Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Etkisinin Artması Ve Problemlerinin Çözümü İle İlgili Görüşleri.....	108

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği.....	44
Şekil 2. Öğreticilerin MEB’ De Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Düşüncelerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği.....	47
Şekil 3. Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Eğitim Alma Durumlarının Yer Aldığı Sayı Grafiği.....	50
Şekil 4. Öğreticilerinin Değerler Eğitimi İle İlgili Aldıkları Eğitimin Yeterliliğini Gösteren Sayı Grafiği.....	52
Şekil 5. Öğreticilerin Değerleri Tespit Eden Kurumlar İle İlgili Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği.....	59
Şekil 6. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Başarı Durumları İle İlgili Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği.....	64
Şekil 7. Öğreticilerin Kendi Aralarındaki İşbirliği İle İlgili Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği.....	67
Şekil 8. DİB 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi İle İlgili Sayı Grafiği.....	75
Şekil 9. DİB Kur’an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programda Öğretilen Değerler İle İlgili Sayı Grafiği.....	83

RESİM LİSTESİ

Resim 1. Öğretici Kitabı 1.....	33
Resim 2. Öğretici Kitabı 2.....	33
Resim 3. Etkinlik Kitabı 1.....	33
Resim 4. Etkinlik Kitabı 2.....	33
Resim 5. Kur'an Öğreniyorum 1.....	34
Resim 6. Kur'an Öğreniyorum 2.....	34
Resim 7. Kur'an Öğreniyorum 3.....	34

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, kapsam ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİ

Yaşamımızı sürdürdüğümüz bu zamanda teknolojinin ilerlemesiyle farklı kitlelerin birbirleriyle daha fazla etkileşime girdiği görülmektedir. Globalleşme olarak ifade edilen bu durum birçok sahada ciddi değişimler getirmiştir. Bu değişim, insanlara ve toplumlara siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak ciddi faydalar ve fırsatlar sağlasa da bazı sıkıntılar ve meydan okumaları da beraberinde getirmiştir. Günümüz dünyasında aile yapısının değişmesi, sosyal medya ağları, dinî, manevî ve evrensel değerlerden soyutlanma sonucunda kişi ve aile yapısında oluşan değişiklikler zamanla tüm toplumu etkileyecek seviyeye ulaştığında evrensel insanî değerlerin yaşanması ve yaşatılmasında da sıkıntılar oluşmaya başlamıştır.

Bu süreçte yetiştirilen yeni nesil çocukların bir öncekilerden daha karmaşık bir durumla karşı karşıya kaldığını belirtmek yanlış olmaz. Bu karmaşa ile başa çıkılması için bazı kurumlardan talepler de değişmiştir. Bununla beraber okul, öğrenci, öğretmen ve ailelerin bu zamanda üstlendikleri görevlerde de önemli değişimler beklenmektedir. Özellikle eğitim camiasında öğrencilerin dünya ile ilişkilerinde iyi ve doğru üzerine seçim yapacakları alanların ve planların hazırlanması bir ihtiyaç olarak sık sık dile getirilmektedir. Toplumsal değişiklikler değerlerin tekrar gözden geçirilmesi ve değer öğretiminin çok önemli olduğu gerçeğini ortaya koymuştur (Zengin, 2017).

Toplumumuzda zamanla çoğalan ve toplum huzursuzluğuna sebep olan birden fazla olayla karşılaşılmakta ve bu olaylara neden olan bireylerin değerlerimiz ile ilgili yeterli eğitimi almadıkları görülmektedir. Okul  ncesi dönem ise değerler adına ilk  renilecek bilgileri içerir ve çocukta farkındalık oluşturulacak bir dönemi kapsar. Değer Eğitimi, öncelikle ailelerin daha sonra ise eğitimcilerin asli sorumlulukları arasında yer alır. Bu sebeple hem aileler hem de eğitimciler değerleri içselleştirmiş ve yaşantısına aktarmış bireyler olmaları gerekmektedir (Çankırılı, 2015).

Toplumsal kontrol unsurlarından en önemli ve en etkilisi değerlerimiz, toplum bütünlüğünün parçalanamaz olgularındandır. Kişinin yaşamı genel olarak bu değerlerimize göre şekillenir ve hayatın ne demek olduğu bu bağlamda bilinir. Bu sebeple değerler eğitiminin uygulanmasında, eğitim camiasına ve öğretmenlerimize fazlasıyla sorumluluk yüklenmektedir (Yaka, Keskinoglu, Ucku, Yener ve Tunca, 2014).

Geçmiş dönemlerde, Değerler Eğitimi gibi bir çalışma başlatılmadığından dolayı çocuklara küçük yaşlardan itibaren Din Eğitimi verilmiş olmakla birlikte, günümüzde bu eğitim, resmi eğitim kurumlarında İlkokul  ağında başlamakta ve onun öncesinde verilen Okul  ncesi eğitim programında, Din Eğitimi değil Değerler Eğitimi yer almaktadır. Her ne kadar bu programda çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak amaçlanmış, çocukların gelişimini çok yönlü olarak desteklemek hedeflenmiş, kültürel ve evrensel değerler dikkate alınmış olsa da, çocuklara dini ve manevi eğitim verilmesine yönelik bir ifade bulunmamaktadır (Gün, 2016).

Kur'an kursları, muhataplarına Kur'an-ı Kerim ve temel dini bilgiler  ğretimi yanında, milli birlik ve beraberlik bilincinin geliştirilmesi, sevgi, saygı ve dostluk bağlarının güçlendirilmesi, vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi milli ve manevi değerlerin  z msetilmesi, bir arada yaşama ve sorumluluk bilincinin geliştirilmesi gibi değerlerin kazandırılmasını amaç edinmiş yaygın din eğitimi merkezleridir. Yaygın Din Eğitimi için belirlenen yaş sınırının ortadan kalkması ile Diyanet İşleri Başkanlığı, Okul  ncesi dönem için bir Kur'an kursları  ğretim programı hazırlamıştır.

2013-2014 eğitim- ğretim yılı itibariyle toplam 10 ilde pilot uygulaması başlatılan program için öğretici kitapları basılmıştır (Tosun ve  ap ioğlu, 2015).

Toplumsal ihtiyacı karşılamak ve çocuklarına din eğitimi verilmesini isteyen velilerin beklentilerine cevap vermek adına 4-6 yaş Kur'an kursları açılmıştır. Ailelerin beklentilerine cevap verebilecek nitelikte olan Kur'an kurslarının mevcut öğretim programının verimliliği üzerine çalışmalar yapılmıştır. Konu üzerinde değerlendirmeler yapılması, uygulamada çok başarılı örnekler olması ve 4-6 yaş Kur'an kurslarında din eğitimi ile ilgili birkaç çalışma bulunmasına rağmen öğretmenlerin uyguladığı değerler eğitimi alanında yapılan bilimsel bir çalışmaya rastlanmamıştır.

DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında çalışan öğretmenlerin Okul Öncesi eğitimi ve değerler eğitimine yönelik yeterlilikleri ile ilgili düşünceleri; DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan Değerler Eğitimi, program, etkinlik ve materyallere yönelik düşünceleri; DİB Değerler Eğitimi çalışmalarında karşılaştığı sorunlar; DİB Değerler Eğitiminin avantajlarının ve etkililiğinin artmasına yönelik düşüncelerinin neler olduğu konusu araştırılmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın ana problemi 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarının işleyişi ve bu uygulamaları etkileyen faktörler ile ilgili değerlendirmelerin tespitidir.

Araştırmanın problemi ve alt problemleri ise şu şekildedir:

1. Kur'an kursu öğretmenlerinin mesleki yeterlilikleri ve değerler eğitimine yönelik düşünceleri nelerdir?

- Öğretmenlerin okul öncesi eğitimi ile ilgili bilgileri nasıldır?
- Öğretmenlerin MEB' de uygulanan değerler eğitimi ile ilgili bilgileri nelerdir?
- Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında eğitim durumları ve yeterlilikleri nelerdir?
- Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında bilgi ve yeterlilikleri nasıldır?
- Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulama yeterliliği ve geliştirmek istedikleri konular nelerdir?
- Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulayan diğer öğretmenler hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin değerleri tespit eden kurumlar ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin değerler eğitimi başarı durumları ile ilgili görüşleri nelerdir?
- Öğretmenlerin kendi aralarındaki işbirliği nasıldır?

2. Kur'an kursu öğreticilerinin Diyanet İşleri Başkanlığı'nda uygulanan değerler eğitimi, program, etkinlik ve materyallere yönelik düşünceleri nelerdir?

- 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının misyonu nedir?
- 4-6 yaş Kur'an kurslarında değerler eğitiminde kullanılan program ilgili öğretici görüşleri nelerdir?
- 4-6 yaş Kur'an kurslarında değerler eğitiminde kullanılan etkinlik ve materyaller ile ilgili öğretici görüşleri nelerdir?

3. Kur'an kursu öğreticilerinin değerler eğitimi çalışmalarında karşılaştığı sorunlar nelerdir?

- Program Sorunu
- Etkinlik ve materyal Sorunu
- İletişim Sorunu
- Ders Saatleri Sorunu
- Okul Yönetimi Sorunu
- Algı Sorunu

4. 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitiminin avantajları nelerdir?

5. 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitiminin etkisinin artması ve problemlerinin çözümü ile ilgili öğreticilerin görüşleri nelerdir?

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Toplumun tüm kesimlerinin din eğitimi hizmetlerinden etkin ve verimli bir şekilde yararlanabilmesi çerçevesinde ve velilerin 4-6 yaş dönemi çocuklarının din eğitimi ihtiyacının karşılanmasına yönelik taleplerinden hareketle DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarını açmıştır. Açılışı henüz yeni sayılabilecek olan bu kursların eğitim unsurlarının bütüncül bir yaklaşımla araştırılması ve değerlendirilmesi önemlidir. Yağcı'nın (2018) çalışmasında DİB 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarının mevcut durum itibariyle ihtiyaç ve beklentileri ne ölçüde karşıladığı, İzmir ili merkez ilçeleri

örnekleminde 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretmenleriyle yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen verilerden hareketle tespit edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada öncelikle Hz. Peygamber döneminden günümüze çocuklara yönelik din ve Kur'an eğitiminin tarihsel süreci ve özellikleri teorik çerçevede ele alınmış, daha sonra DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kurslarının, idari yapılanma, fiziki durum, öğretim programı ve öğrenme-öğretme süreci, öğretici, öğrenci ve veliler açısından mevcut durum itibariyle ihtiyaç ve beklentileri ne ölçüde karşıladığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre; DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursları idari yapılanmasında görev alan DİB merkez teşkilatı ve müftülükleri, görev ve fonksiyonlarını yerine getirmede eksiklikleri bulunmakla birlikte problemlere yönelik çözüm odaklı çalışmalar yapmaktadır. Büyük çoğunluğu DİB tarafından belirlenen fiziki mekân ve donanım özelliklerini taşımayan ve standart bir yapıya sahip olmayan kurslar, ihtiyaç ve beklentileri karşılamaktan uzak kalmıştır. 4-6 yaş arası bireylerin gelişim özelliklerine büyük ölçüde uygun olduğu belirlenen DİB 4-6 yaş grubu Kur'an kursu öğretim programı, öğrenme-öğrenme öğretme sürecine karşılaşılan birtakım problemler nedeniyle istenilen düzeyde aktarılamadığı belirtilmiştir.

Gün (2018) yaptığı çalışmasında ise veli ve öğretici görüşleri doğrultusunda yeni bir faaliyet alanı olan 4-6 Yaş Grubu Kur'an kursu eğitimi ile ilgili var olan uygulamalar hakkında bilgi edinmek, varsa planlamada ve uygulamada karşılaşılan güçlükleri tespit etmeyi amaçlamıştır. Kurt (2017) ise yaptığı çalışmada eğitimin en önemli unsurlarından olan velilerin 4-6 yaş grubu eğitiminden memnuniyet ve beklentilerinin tespit edilmesi, uygulamanın geliştirilebilir olması, etkinlik ve verimliliğin artırabilir yönlerine katkı sağlamayı amaçlamıştır.

4-6 yaş Kur'an kurslarında dini bilgiler ve Kur'an öğretiminin içinde gerçekleştirdiği Değerler Eğitim çalışmaları ile ilgili öğretmenlerin bu alandaki yeterlilikleri tartışma konusu olmuştur. Bu çalışma daha önce bilimsel araştırma konusu olarak araştırılmamıştır. 4-6 yaş eğitiminde değerler eğitiminin uygulama koşulları dikkatli bir şekilde araştırılarak durum tespiti yapıldıktan sonra betimlenmesinin Değerler Eğitimi yönünden kapsamlı düzenlemeler yapılmasına katkı sağlayacağı, yaşanan sıkıntıların tespit edilmesine olanak sunacağı öngörülmektedir. Hatta var olan durumdan yola çıkılarak ileride planlanacak uygulamalara ve Değerler Eğitimi konusunda araştırılmak istenen konuların ortaya çıkması açısından da araştırmanın -

önemli olduğu söylenebilir. Alana katkı sağlaması adına gerçekleştirilen bu çalışma ile öğretici görüşleri bağlamında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki Değerler Eğitimi uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiği betimlenerek ortaya konması ve değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğretici görüşleri alınmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın nitel yöntemle hazırlanmasından kaynaklanan bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu kapsamda araştırma İstanbul ili Kâğıthane ilçesinde 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev alan 20 öğreticinin beyan ettikleri Değerler Eğitimi ile ilgili görüşleriyle sınırlıdır. İstanbul ilindeki diğer ilçelerde ve diğer yaş gruplarında görev yapan öğretmenlerin görüşleri araştırma konusu dışındadır.

Araştırmada elde edilen veriler, veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsamı ile sınırlıdır. Ayrıca araştırma, bilgi toplama aracındaki sorularla sınırlandırılmıştır.

1.4. KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

TDK: Türk Dil Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

İSMEK: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURUMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Tezin literatür kısmı olan bu bölümde okul öncesi eğitimi, değerler eğitimi, 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan din ve değerler eğitimi uygulamaları başlıkları üzerinde durulacaktır.

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ

Okul öncesi eğitim, 0-6 yaş dönemini çevreleyen çocukların ileriki hayatlarında ciddi etkileri olacağı, fiziksel, psikomotor, sosyal, duygusal, zihin ve dil gelişimlerini yüksek oranda tamamladığı ve karakterinin oluşmaya başladığı gelişimlerine katkı sağlayan eğitim biçimidir (Aral, Kandır ve Can, 1981: 15).

İlk çocukluk dönemi, fiziksel, bilişsel ve psiko-sosyal açıdan insan hayatının “kritik dönemi” olarak değerlendirilmektedir (Kaymakcan, 2012).

Okul öncesi dönemde eğitim, bireyin doğduğu andan İlkokul sürecine doğru ilerlediği 0-6 yaş dönemini kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim; bireyin bütün gelişim alanlarını, toplumun kültürel değerleri bağlamında ortaya koymaya çalıştığı, çocukların duygu gelişimi ve algı gücünü yükselterek fikir yürütme sürecinde çocuklara destek olan ve çocukların üreticiliklerine ve gelişimlerine en fazla katkı sağladıkları eğitim süreci olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra bireylerin millî, manevî, ahlaki, kültürel ve insanî değerlere bağlılıklarına katkısı olan; kendini anlatabilmesine, otokontrol sağlmasına ve özgürleşmesine de katkısı olan, sistematik bir eğitim sürecidir (Yılmaz, 2003).

Ayrıca “yaşama”, “büyüme”, “gelişim” ve “bakım” gibi farklı zamanlardan oluşmaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitim programının amacı, çocukları yaşatmak büyütme, geliştirmek ve bakımlarını sağlamaktır. Bu amacın tersini söylediğimizde okul öncesi eğitime olan bakış açımızı daraltmış oluruz. Çocuklar deneyim kazanmadan gelişemezler. Bu nedenle belirtilen bu farklı süreçlerin okul öncesi eğitim programları tarafından gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), 2005: 25-26).

Okul öncesi dönem bireyin zihin gelişimi açısından kapsamlı ve en hızlı şekilde olduğu dönemdir. Çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal-duygusal gelişim temelleri bilişsel gelişimiyle oluşturulur. Bu gelişim alanlarında hızlı bir olgunlaşma meydana gelir. Çocuğun barındırdığı potansiyelin açığa çıkması ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesi mümkün olur (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2013).

Yürüme, ağlama, gülme, konuşma, korkma, üzülme, sevinme gibi davranışlar bu zamanda keşfediliyor ve zihin gelişimi 0-6 yaş döneminde nerede ise tamamlanıyor. Bu sebeple okul öncesi dönemde alınan eğitimler, deneyim ve uyarıcıların beynin gelişmesine büyük katkı sağlıyor. Okul öncesi dönemde çocukların gelişim alanlarına duyulan ihtiyaçlar ne kadar verimli karşılanırsa gelişimlerde bir o kadar verimli olmaktadır (Önder, 2011).

İnsanın mizacı genel olarak 0-6 yaş döneminde biçimlenmektedir. 0-6 yaş dönemi eğitimsel bakımdan büyük önem arz etmektedir. Çocukluğun ilk zamanları, başarmanın kilidini açan anahtar ve en kritik zaman olduğu bilinmektedir.

0-6 yaş grubu çocuklar yeni deneyimler kazanma noktasında oldukça isteklidirler (Oktay, 2000).

Öğrenme ve gelişimin en yoğun ve hızlı ilerlediği zamanlar çocukluk yıllarıdır. Bu dönemdeki tecrübeler ileriki yıllar için atılan temellerdir. Bu açıdan bakıldığında zihin, duygu, kişilik, psiko-motor gibi alanların gelişmesine destek sağlamak amacıyla çocukların ilkökul sıralarına geçmeleri beklenmemelidir. Bu bekleme geç kalmaya sebep olacaktır. Ayrıca bu durum yaşamlarındaki diğer yıllarda çözümü olmayan sonuçlara sebep olabilmektedir (Kartal, 2007; Akt: Ada, 2016: 7).

0-6 yaş dönemindeki eğitimin, çocuğun bedensel, zihinsel ve duygusal yönden gelişmelerine katkı sağlayarak, çocukları ilkökula hazırlar ve onların Türkçeyi düzgün ve iyi bir şekilde konuşmalarına yardımcı olur. Bu dönemde çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için demokratik eğitim ortamlarına uygun öğrenme alanları hazırlanıp ve öğrenme ile ilgili etkinlikler oluşturulurken çocuğun ilgileri ve ihtiyaçları göz ardı edilmemelidir (Keskin, 2006).

DİB Kur'an kursları 4-6 yaş grubuna eğitim vermektedirler. Hem okul öncesi

eğitim çalışmaları hem de din ve değerler eğitimi çalışmaları yapan Kur'an kurslarında okul öncesi eğitimin amaç ve ilkelerinin bilinmesi de büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda okul öncesi eğitiminin önemi ve gerekliliğinin yanı sıra okul öncesi eğitiminin amaçlarına değinmekte yarar vardır. Bu amaçlar aşağıda verilmiştir.

1. Çocukların bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerinin ve iyi davranışlar kazanılmasına katkıda bulunmak,
2. Çocukları ilkokul ortamına hazır hale getirmek,
3. Durumları olmayan evre ve ailelerde bulunan çocukların ortaklaşa bir yetiştirileceği ortamları sunmak,
4. Çocuklara Türkçenin düzgün ve güzel konuşulmasına olanaklar sağlamaktır.

Okul ncesi eğitimin amaçlarının ardından temel ilkelerine de değinmek gerekmektedir. Okul ncesi dönem, hayatın zeminidir.

Bu süreçte öğrenmenin seviyesi çok yükselmektedir. Her yaşın özelliklerinin o yaş grubunda bulunan bütün çocuklar için aynıdır; fakat çocukların kendilerine ait özgünlüklerinin bulunduğunu da unutmamalıyız. Okul ncesi dönemde eğitim bir takım temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler şunlardır:

1. Okul ncesi eğitim çocukların ihtiyaçları ve bireysel farklılıkları açısından uygun olmalıdır.
2. Okul ncesi eğitim çocukların psiko- motor, sosyal-duygusal, dil gelişimi ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlamalı, öz bakım becerilerinin kazandırılması ve çocukları ilkokul dönemine hazır hale getirilmelidir.
3. Okul ncesi eğitim de çocuğun ihtiyaçları karşılanarak amaçıyla demokratik eğitime göre öğrenme ortamlarını hazır hale getirilmelidir.
4. Çocukların etkinliklerini düzenlerken onların ilgileri ve ihtiyaçlarının yanında evre ve okul imkânları da göz önüne alınarak hazırlıklar yapılmalıdır.
5. Eğitimi uygularken çocukların bildiği yerlerden başlanılmalı ve deneyim yoluyla öğrenmesi için fırsatlar sunulmalıdır.
6. Çocuğun Türkçeyi doğru ve güzel konuşmasına gereken önemin verilmesi sağlanmalıdır.

7. Okul öncesi döneminde uygulanan eğitim içerisinde çocuklara sevgiyi, saygıyı, işbirliğini, sorumluluğu, hoşgörüyü, yardımlaşmayı, dayanışmayı ve paylaşmayı geliştirmeli, duygularına ve davranışlarına çevirmesine olanaklar sağlanmalıdır.
8. Eğitimin, çocuklara öz saygıyı ve güven duygularını ve otokontrol kazandırması sağlanmalıdır.
9. Oyunun bu yaştaki çocuklarda en doğru eğitim öğretim yöntemi olduğu bilinmektedir. Tüm etkinliklerin oyun temeli üzerine hazırlanması sağlanmalıdır.
10. Çocuklar ile iletişim kurmada, çocukların mizaçlarında hasar bırakacak biçimde davranmamalı, baskın ve kısıtlayıcı yöntemlerden uzak durulmalıdır.
11. Çocuğun özgür davranış geliştirmesine olanak tanınmalı, yardım istedikleri durumlarda destek sağlanmalı, rehberlik ve yetişkinlerin güven duygusunu hissedecekleri ortamlar sunulmalıdır.
12. Çocuğun kendi ve başka kişilerin de duygularının olduğu hissettirilmelidir.
13. Çocukların hayal gücü, yaratıcılığı ve eleştirel düşünme yeteneği, iletişimi ve duygu durumlarını anlatabileceği davranışların geliştirilmesi sağlanmalıdır.
14. Program hazırlığı yapılırken çocukların ailesi ve içerisinde bulunduğu çevre imkânları göz önünde bulundurulmalıdır.
15. Çocukların eğitimsel süreçlerine aile bireylerinin etkili biçimde katılmalarına olanak tanınmalıdır.
16. Çocuklara okul öncesi sürecinde rehberlik hizmetlerinin uygulanması sağlanmalıdır.
17. Çocukların gelişimleri ve onlara göre hazırlanan eğitim programlarının düzgün şekilde belli zamanlarda değerlendirilmesi yapılmalıdır.
18. Değerlendirmenin sonucu çocuğun, öğretmen ve programın gelişmesini sağlamak için etkili biçimde kullanılmasına olanak tanınmalıdır (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitimin amaç ve ilkeleri çocukların tüm yönlerden gelişmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Ancak tüm bu çabalara rağmen Türkiye'de okul

öncesi eğitimin güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır.

Okul öncesi eğitiminin güçlü ve zayıf yönleri şunlardır:

Güçlü yönleri;

- Okul öncesi eğitim önemli ve gerekli olduğunu düşünülmektedir,
- Öğretmen açığının nitelikli öğretmenlerle kapatılmaya çalışılması,
- Sivil toplum örgütlerinin okul öncesi eğitime sürekli katkıda bulunması,
- Bütün eğitim kurumu yöneticilerinin okul öncesi eğitimin benimsetilmesi ve yaygınlaşmasında katkıda bulunmaları,
- Öğretmenlerin kendi aralarında daima bilgi paylaşımında bulunması, Okul öncesi eğitimiyle ilişkili ulusal ve uluslararası bir proje çalışmalarının yapılması,
- Eğitimcilerin, mesleklerini severek yapmaları,
- Hedeflere ulaşmaya yönelik belirli bir stratejik planın bulunması ve bu plan çerçevesinde amaca odaklanarak çalışması güçlü yönleri oldu görülmektedir.

Zayıf yönleri;

- Fiziki ortam ve materyal yetersizliğinin çok fazla olması,
- Okul öncesi eğitimi için ayrılan bütçenin kısıtlı olması ve yatırımlar için gerekli olan maddi kaynağın ayrılmaması,
- Ülke içerisinde ki bölgesel sosyo-ekonomik farklılıklar,
- Dar gelirli ailelerin eğitim faaliyetlerinden faydalanamaması,
- Risk altında bulunan çocuk sayısının fazla olması,
- Anne-baba eğitime gerekli olan desteğin verilmemesi,
- Bütün okul öncesi eğitim merkezlerinde benzer nitelikte eğitim hizmetinin verilmemesi,
- İnsani kaynakların etkili ve faydalı bir şekilde kullanılmaması,
- Başarı denetimi yapılamaması,
- AR-GE faaliyetlerinin istenilen seviyede olmaması,
- Eğitim kurumlarında yönetim fonksiyonlarının istenilen şekilde işlenmemesi,
- Okul öncesi Kurumu politikalarını kurum çalışanlarının gerektiği kadar bilmemesi zayıf yönler olaraktan belirtilmektedir (Gökmen, 2010; Akt: Göle, 2014: 10-12).

Okul öncesi dönemde; çocuğun ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri, tutum ve temel alışkanlıkların karşılanması plan ve programlı bir eğitim ve rehberlik çalışması ile yapılabilir. Rehber görevini okul öncesi eğitim kurumlarında belirli bir eğitim programı içerisinde öğretmen yürütür (Çelik, 2007).

Okul öncesi eğitim programının günlük planında yer alan etkinlikler; serbest zaman etkinlikleri, Türkçe etkinlikleri, oyun ve hareket etkinlikleri, müzik etkinlikleri, fen ve matematik etkinlikleri, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ve rutin etkinliklerdir (Alisinanoğlu, 2012: 26).

Demiriz, Karadağ ve Ulutaş'a (2003) göre; okul öncesi dönem çocukları, çevreyi tanımaya başlarken iletişim kurmaya çalışmakta, toplumun kurallarını ve değer yargılarını benimsemekte ve tüm bunların sonucunda kendine ait davranış ve alışkanlıklar geliştirmektedirler. Küçük yaştaki çocuklara karakter eğitimi gibi değer eğitimi verilmeye, çocuğun bu konular üzerine dikkatinin çekilmeye başlanması gelecek yıllarda kalıcılık sağlanabilmesine ortam hazırlayacaktır.

Araştırmalar, en yoğun ve en hızlı öğrenme çağının 0-8 yaş arası olduğunu ortaya koymuştur. "Duyarlı dönem" ya da "kritik dönem" olarak da adlandırılan 0-6 yaş arasında verilen eğitim, çocuğun doğuştan var olan yeteneklerinin ve kişilik yapısının gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bu yaşlarda kazanılan alışkanlıklar ve beceriler, sosyal iletişim, inanç ve değer yargıları, çocuğun sonraki kişilik yapısını biçimlendirmekte, üretken ve katılımcı olmasını sağlamaktadır (Yavuzer, 1998: 5-12).

2.1.1. Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Süreci

Okul öncesi dönem eğitimi, özellikle XX. yüzyılın başlarında psikoloji biliminin gelişmesiyle önemi anlaşılan ve bu yönde sistemli çalışmalar yapılan bir alandır (Oktay, 2002: 43). İnsanın yaşamının bütün evrelerinde, bireyin kendini nasıl tanımlandığından hayattaki başarı ya da başarısızlıklarına kadar etkili olan çocukluğun ilk yıllarının önemi, bu döneme yönelik ilginin her geçen gün artmasına neden olmuştur. Öyle ki bu ilgi 1800'lerde, başlangıçta anneleri fabrikalarda çalışan çocukların bakımı için kurulan sığınma evlerinden (salles d'asile) günümüzdeki anaokullarına (preschool – kindergarten – l'ecole maternelle) kadar süren bir gelişim göstermiştir (Kartal, 2007).

Günümüzde başta batıda olmak üzere bütün dünyada, "lifelong learning"(hayat boyu öğrenme) düşüncesi, eğitim olgusu ve sürecinde yeni bir yaklaşım ortaya çıkarmıştır. Eğitimin yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu kabulü, yeni eğitim-öğretim alanlarının ve uygulamalarının ortaya çıkmasına ve geliştirilmesine temel teşkil etmiştir (Tosun, 2012). Okul öncesi eğitiminin ilk uygulamaları Avrupa'da özellikle

de sanayileşmenin yaygın görüldüğü ülkelerde görülmektedir. Fabrikalarda çalışan annelerin çocuklarını korumak amacıyla açılan kurumlar ilk olarak 19.yüzyılın başlarında kurulmuştur. Ülkemizde ise, II. Meşrutiyet'ten önce bazı illerde özel ana mektepleri açılmış Balkan Savaşları'ndan (1912-1913) sonra da resmi ana mektepleri açılmış fakat öğretmen yetiştirilmesi yapılmadan okullar açıldığı için sorunlar meydana gelmiştir. 1915 yılında Mustafa Satı Bey tarafından sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek ailelerin çocukları için "Yeni Mektep" adlı özel bir anaokulu açmıştır. 0-6 yaş çocukların eğitimi konusu ilk defa 1949'da IV. Milli Eğitim Şurası'nda, "*Aile eğitimi üzerinde durulması, ailede demokratik eğitimin uygulanması için çeşitli yöntemlerden faydalanılması gereği*" şeklinde belirtilmiştir (Oktay, 1989). 1961 yılında yürürlüğe giren 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda, okul öncesi eğitim kurumlarına zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitildiği ve isteğe bağlı bir ilköğretim kurumu olarak yer verilmiştir (Kartal, 2007: 236).

İlk yapılan Milli Eğitim Şuralarında okul öncesi eğitimle ilgili olarak herhangi bir konu görüşülmemiş ve karar alınmamıştır. Beşinci Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi öğretim ve eğitimin anaokulları için hazırlanmış olan program ve yönetmeliğin incelenmesi gündem maddeleri arasında yer alınmıştır. Altıncı Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimle ilgili olarak herhangi bir görüşme yapılmamış, Yedinci Milli Eğitim Şurası'nda "Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği'nin hazırlanmasıyla ilgili olarak karar alınmış ve Şura'dan hemen sonra Milli Eğitim Bakanlığı'nda düzenlenen komisyonca hazırlanan yönetmelik, Talim Terbiye Kurulunun incelemesine sunulmuştur. Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimin kapsamı, amaç ve görevleri belirlenmiş en kapsamlı şekilde bu şurada okul öncesi konusu gündeme gelmiştir. Okul öncesi eğitimle ilgili olarak Cumhuriyetin kurulmasından 1974 yılına kadar olan sürede en kapsamlı çalışma bu Şura'da yapılmıştır. Onuncu Milli Eğitim Şurasında alınan en önemli karar, okul öncesi eğitimin zaman içerisinde zorunlu hale getirilmesi, yaygınlaştırılması ve okul öncesi eğitimde okullaşma oranının arttırılmaya çalışılmasıdır. On Birinci Milli Eğitim Şurasının gündemini öğretmenlerin ve eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi, durumu ve sorunları oluşturmuştur. Bu kapsamda okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yetiştirilmesi ile ilgili olarak, okul öncesi öğretmen yetiştirme eğitiminin amaçları, fonksiyonları, ilkeleri, içerik ve etkinlik kategorileri belirlenmiştir. On Beşinci Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlar arasında en önemli karar okul öncesi eğitimin iki yıl zorunlu olması talebidir.

On Altıncı Milli Eğitim Şurasında okul öncesi eğitim görüşülmemiş aradan geçen yedi sene sonra ise Milli Eğitim Şurasında okul öncesi ile ilgili bütçe ayrılması ve kaynak aktarımı yapılması şeklinde birçok konu görüşülmüştür (Altay vd. 2011).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2005) çocukta gelişimin 0-6 yaş arasında hızlı olmasından dolayı okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Bu planda "*okul öncesi eğitimi hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartlar oluşturulacaktır. Okul öncesi eğitim döneminde toplum tabanı, milli, ahlaki ve manevi değerlere bağlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının yapımı özendirilecektir*" denilmektedir. Yine MEB ve diğer kamu, kurum ve kuruluşlarınca verilen okul öncesi eğitim faaliyetlerinin bütüncül bir yaklaşımla yürütülebilmesi amacıyla düzenlemelerin yapılacağı vurgulanmaktadır (Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), 84-85).

Onuncu Kalkınma Planında ise (2014-2018) Orta Vadeli Program ve MEB Stratejik Planı'ndaki okul öncesi eğitim ile ilgili hedefler doğrultusunda çocukların en az bir yıl okul öncesi eğitim almış olarak ilkokula başlamasını sağlamak için bir sonraki eğitim öğretim yılında ilkokula başlayacak bütün çocukların okul öncesi eğitim kapsamına alınması öncelikli hedefler arasına alınmıştır.

2016-2017 eğitim öğretim döneminin başlangıcından önce 54 ayını dolduran tüm çocukların e-okul sistemi üzerinden ana sınıflara ön kayıt yapılmıştır. Bakanlık tarafından, okul öncesi eğitim programının izleme ve değerlendirme sonuçları, okul yöneticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin geri bildirimleri, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamayan yanlış uygulama örneklerinin yer aldığı hazır planların yaygınlaşmış olması gibi nedenlerden dolayı öğretmene sınıf içi uygulamalarında rehber olacağı düşünülen MEB Etkinlik Kitabı hazırlanmıştır. Bu kitabın okul öncesi müfredatını hayata geçiren bir uygulama olması hedeflenmiştir. Etkinlik kitabının yanında "*el ele okul öncesi eğitime*"; isimli 3 ciltlik materyal kitabı hazırlanmıştır. Özellikle değerler eğitimi konusunda öğretmenlerin kendilerini yeterli bulmadıkları, okul öncesi dönemde değerler eğitimi konusundaki mevcut materyallerin 3-6 yaş çocukların ahlaki gelişimini desteklemekten ziyade genellikle bilişsel odaklı olduğu ve oldukça fazla sayıda yanlış örneğin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle hazırlanan eğitim materyalinde milli, manevi, ahlaki ve kültürel değerlere yönelik etkinlik örneklerine sıkça yer verilmiştir (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ÇSGB), 2016).

Okul öncesi eğitime duyulan ihtiyaç her dönemde biraz daha artış göstermiş zamanın ve teknolojinin ilerlemesi ile değişiklikler ve gelişmeler olumlu yönde artmıştır. Okul öncesi eğitime başlama yaşı düşmüş ve diğer dönemler de hazırlanmayan materyaller son yıllarda hazırlanmıştır. Öğretmenlerin ellerinde kullanacakları hazır etkinlikler

oluşturulmuştur.

2.1.2. Okul Öncesi Gelişim Alanları

Bireydeki gelişim alanlarının doğru yollarla ve bütüncül bir yaklaşımla desteklenmesi ve geliştirilmesi çok önemlidir. Bu amaçla çocukların gelişim özellikleri ve gelişim alanları ile ilgili bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Okul öncesi dönem çocuğunun gelişim alanlarından kısaca aşağıda bahsedilmiştir.

- **Psikomotor Gelişim**

Psikomotor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanması olarak tanımlanır. Doğduğunda sadece refleksif hareketlere sahip olan bebek, yürüme becerisini kazanarak çevrede hareket etmeye başlar. Ayrıca çevresindeki nesnelere keşfetmek, anlamak ve hareket ettirmek için ellerini özgürce kullanır. Çevresindeki nesnelere temasında tepkileri edilgen iken daha sonraları nesnelere etkileyen etken bir duruma gelir. Yürüme ve elle tutma davranışları bebeklik döneminde kazanılmış olur. (MEB, 2011: 26) Bebeklerdeki hareketlerle ilgili bu gelişme, motor gelişimi ifade eder. Bir çocuğun el-göz koordinasyonu kurarak bir nesneyi tutabilmesi, ince kas becerilerini kullanarak kalemle yazı yazabilmesi gibi devinimsel yapılan hareketler, psikomotor gelişim ile ilgilidir (Yavuzer, 2008: 95) .

Bedensel ve motor gelişimin en hızlı olduğu dönem, yaşamın ilk yıllarıdır. Yeni doğan çocuk; refleksleriyle hareket eder, bebeklik sonrası dönemde önemli motor becerilerini yerine getirmeye başlar (Erden ve Akman, 2015: 45). Bebeğin emmesi, bağırması, tuvaletini yapması gibi refleksle dayanan hareketler çocuğun yaşamının devam etmesini sağlar. Bu refleksle dayanan bilinçsiz davranışlar zamanla yerini özellikle ilk 6 aydan sonra bilinçli ve kontrol edilebilir davranışlara bırakır (Başaran, 1974: 55-56). Örneğin; çocuğun eline bir şey verildiğinde direk olarak ağızına götürmesi emme davranışının verdiği bir refleksdir. Çünkü bu dönemde çocuğun en önemli ihtiyacı beslenme olup haz bölgesi ağızdır. Çocuk büyüdükçe verilen her şeyi ağızına almayarak bilinçli davranışlar sergilemeye başlar (Nas, 2018: 23).

Psikomotor gelişim, hayat boyu devam eden “motor” becerilerde ortaya çıkan davranışların kontrol altına alınması sürecidir. Söz konusu olan davranışlar duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması ile gerçekleşir. Bir anlamda bu davranışların kontrol altına alınmasını sağlayan süreç, “psikomotor gelişimi” ifade eder (MEB, 2011: 26).

Okul öncesi programlarının bir kısmını da çocuğun kas gelişimini sağlayabilecek aktiviteler oluşturur. Çocuğun özellikle küçük kas gelişimini sağlayabilecek etkinlikler ileri akademik yaşamını etkileyebilecek niteliktedir. Parmak-küçük kas gelişimlerinin sağlanmış olması çocuğun akademik yaşamda kalem kullanma becerisini etkileyecektir ya da fermuar açma kapama, düğme ilikleme gibi giyinme-soyunma ile ilişkili öz bakım becerilerini etkileyecektir (Duruoalp ve Aral, 2018).

- **Bilişsel Gelişim**

Bilişsel gelişim, bireyin zekâsı ile ilgili olan, çocuğun çevresini anlamlandırmasını

sağlayan, bireyin öğrenmesini ve kavramları anlamasını sağlayan gelişim alanıdır. Okul öncesi dönem çocuğun çevresindeki dünyayı anlamlandırarak kavramsal (dil ile ilgili) gelişimin sağlanmasının yanı sıra çocuğun zihnindeki düşünsel süreçler açısından da önemli bir dönemdir. Çocuğun bilişsel potansiyelini geliştirerek durumları analiz edebilmesi, durumlar arasında bağlantılar kurabilmesi, problem durumlarını çözebilmesi hedeflenir (Bal ve Temel, 2014).

3-6 yaş dönemindeki çocuk artık bilişsel gelişim evresinde dil ve sembolik düşünce yeteneğini kazanmıştır. Sembolik düşünme yeteneği; kavram geliştirme, dil, jestler, yaratıcılık, resim ve diğer sanatsal eylemler için temel oluşturmaktadır. Sembolik düşünme yeteneği özellikle oyunda kendini gösterir; çocuk artık hayali olarak nesnelere kullanmaya başlayabilir. Bu dönemde çocuk gördüğü şeylerin etkisi altındadır ve benmerkezcidir. Nesnelere arasındaki ilişkileri anlayabilir, eşleştirme yapabilirler. Uzun-kısa ayırımı yapabilirler. Basit-somut sınıflandırmalar yapabilirler. (yiyecek, giyecek, hayvan gibi) Yaş ilerledikçe sayıları görsel olarak tanıyıp ezberleyebilirler. 5-6 yaşta haftanın günlerini sorgulayabilirler.

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 3 – 6 yaş arası çocukların duygusal, sosyal, psikomotor, dilsel ve bilişsel gelişmelerinin desteklenmesi, öz bakım yeteneklerinin artırılması ve ilkokula hazırlanmaları okul öncesi eğitim programları ile sağlanmaktadır. 2002 yılından 2006 yılına gelinceye kadarki 4 yıllık sürede uygulanan okul öncesi eğitim programı, uzmanlar ve uygulamacılardan alan geri dönüşlerine, çağdaş program geliştirme, öğrenme ve gelişim teorilerinin, toplumun değişerek gelişen eğitim ihtiyaçlarının ve yeni ilköğretim programlarında benimsenmiş olan yaklaşım, ilke ve özellikler çerçevesinde yeniden elden geçirilmiş, gereken düzenlemeler yapılarak geliştirilmiştir (MEB, 2010: 12).

Bu programla, okul öncesi eğitim kurumlarındaki çocukların etkin öğrenme tecrübeleri aracılığı ile sağlıklı büyümelerini, sosyal, duygusal, motor, dilsel ve bilişsel gelişimlerini sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Okul öncesi eğitim programı aynı zamanda çocukların ilköğretim okullarına hazırlanmasını da sağlamayı amaç edinmiştir.

- **Dil Gelişimi**

İnsanoğlunun en önemli becerisi konuşabilmesidir. Dil insanların birbirleriyle iletişim kurabilmeleri için en önemli araçtır. Dil, insan ve toplumdan ayrı

düşünülemeyecek, bilim, sanat, teknik, kültür gibi bütün alanlarla ilgisi bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur (Aksan, 1998). Dil, insanın dünyadaki değerini belirleyen ve diğer canlılardan ayıran en önemli olgudur. Konuşma yeteneği, yani dil, insanın en önemli niteliklerinin başında gelir. İnsanın duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün ayrıntılarıyla açığa vurmasını, yaşamını sürdürmesini mümkün kılar (Aksan, 1998). Okul öncesi dönem dilin kazanılmasında önemli olduğu ve herhangi bir nedenle dil gelişiminde geri kalınmasının tüm yaşamı etkileyebileceği dilbilimciler tarafından vurgulanmaktadır. Ayrıca zihin ve dil gelişiminden uzak olarak hazırlanmış okul öncesi eğitim programları, bu alandaki katkılarının da sanıldığı kadar gerçekleşemeyeceği düşünülmektedir (Aydoğan ve Koçak, 2003; Akt: Kol, 2011). Okul öncesi eğitim programı çocukların dil gelişim aşamaları düşünülerek hazırlanmalıdır.

Dil gelişimi; seslerin, kelimelerin, sayıların, sembollerin kazanılması, saklanması ve dilin kurallarına uygun olarak kullanılmasını içeren bir süreçtir. Dil gelişimi, doğumdan itibaren başlar ve yaşam boyu devam eder. Dil ve öğrenme arasında önemli bir ilişki vardır. Ayrıca dil gelişimi sosyalleşmenin en önemli yapı taşlarından biridir (Kilimlioğlu, 2018).

- **Sosyal ve Duygusal Gelişim**

Sosyal gelişim, bireyin grup yaşamının kurallarına karşı duyarlılık geliştirmesiyle birlikte içinde bulunduğu kültürdeki diğer bireylerle uyum içinde olma süreci olarak tanımlanabilir (Atay, 2011: 12).

Duygusal gelişim, çocuğun çevresi ile sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlarken çevresindeki kişilerin de duygu ve düşüncelerini anlamlandırmasını sağlayan bir süreçtir (Aydoğan, Özyürek ve Akduman, 2015: 206).

Çocuk, doğduğunda bütün bilgi ve deneyimleri yoktur bunlar okul öncesi dönemde oluşur. Zihinsel, bedensel, duygusal sosyal olarak tüm gelişim alanlarına ve olgunlaşma sürecinde, çocuğa yeni ve farklı olumlu deneyimler edineceği öğrenme olanakları sağlanmalı, bu durum çocuğun gelecekteki başarısı uyumu için önemlidir. Buna göre okul öncesi eğitimin önem kazanmasının sebepleri şunlardır:

- 0-6 yaşlarındaki öğrenmenin çocuğun gelişimindeki önemi ve bu önemin sosyal ve duygusal gelişimde olduğu gibi zihinsel gelişimde de ve diğer gelişim alanlarında da geçerli olduğunun anlaşılması,

- Çocuklar çevresel koşullardan etkilenirler bu yüzden çocuklara eğitim de esnek ve açık davranılmalıdır. Çocukların esnek ve öğrenmeye açık olduğunun anlaşılması,
- Sosyal değişme şehirleşme ve kadının iş hayatına atılması ile ortaya çıkan yeni durumlar (Aile yapısının çekirdek aileyi dönüşmesi), okul öncesi eğitimin önemini arttıran ve ona önem kazandıran başlıca nedenlerdir (Çetinkaya, 2006: 3).

- **Kişilik Gelişimi**

Kişilik, bireyi diğer bireylerden ayırt eden, tutarlı olarak sergilenen, bireye özgü özellikler bütünüdür. Kişilik gelişimi, bireyin sosyal ve fiziksel çevresi içinde tutarlı olarak gösterdiği kişilik özelliklerinin oluşumudur (Nasıroğlu, 2012).

Duygularımız, yeteneklerimiz, mizacımız (huyumuz), sosyal, fiziksel-psikomotor ve bilişsel özelliklerimiz, karakter ve değerlerimiz, inançlarımız, tutumlarımız, görüşlerimiz, vb. tüm özelliklerimiz kişiliğimizi oluşturmaktadır. Kişilik insan davranışlarının tüm yönlerini kapsayan bir kavramdır. Erikson'a göre insanın yaşamında belli başlı sekiz kritik dönem vardır. İnsanın sağlıklı bir kişilik kazanması için bu kritik dönemde oluşan krizleri atlatması gerekmektedir (Senemoğlu, 2011).

- **Ahlâk Gelişimi**

Latince kökenli "moral" kelimesinin karşılığıdır. Arapçada ise "hulk" kelimesinin çoğulu olup insan ilişkilerinde uyulması gereken manevi ilkeleri, geleneksel olarak toplumun değerlerini ve davranış kurallarını anlatır. Moral gelişim, sosyalleşme sürecinin önemli parçalarından biridir. Bu dönemde çocuk toplumun bireysel ve sosyal davranışlardaki beklentilerini daha doğrusu normlarını öğrenir (Özbay, 2004).

Bilişsel yaklaşımın öncüsü Piaget, ahlaki gelişimin altı yaşında başladığını belirtmektedir ve ahlaki gelişimi iki dönemde inceler. Bunlar, Heteronom (Dışa Bağlı) Dönem ve Otonom (Özerk) Dönem. Heteronom Dönem 6-10 yaş arasındadır. Çocuklar bu dönemde kuralların değişmez olduğuna inanırlar ve eylemin uygun olup olmasını sonuçlarına göre değerlendirirler (Keskinpaltı, 2018: 23).

Kohlberg'in Ahlaki Gelişim Kuramı ise ahlaki gelişim bilişsel gelişim ile ilişkilendirilmiştir. Ahlaki Gelişim Kuramı üç düzey ve altı evreden oluşmaktadır. Birinci düzey: Gelenek Öncesi Düzey; ceza ve itaat yönelimi ve araçsal ilişki yöneliminden oluşmaktadır. Bu dönemde çocuk davranışların iyi-kötü olduğuna yetişkinlerin davranışlarına bakarak karar verir. Ödül umarak ve cezadan kaçarak

otoriteye uyar. İkinci Düzey: Geleneksel Ahlaki Gelişim Düzeyi; kişilerarası uyum yönelimi ve kanun ve düzen yöneliminden oluşur. Bu dönemde birey içinde bulunduğu sosyal çevrenin kurallarına göre davranışlarını şekillendirir. Üçüncü Düzey: Gelenek Sonrası Ahlaki Gelişim Düzeyi; toplumsal sözleşme yönelimi ve evrensel ahlak ilkeleri yöneliminden oluşmaktadır. Bu dönemde kişinin kendi düşünceleri ve değer yargıları önemlidir, davranışlarını buna göre değerlendirir (Ömeroğlu, 2016).

Akbaş (2004: 61)'e göre insan ahlaki değerlerden oluşmuş bir çevre içinde doğar ve nasıl bir fiziksel çevrede doğup uyum sağlıyorsa içinde doğduğu kültürel çevreye de uyum sağlaması gerekir. Uyum sağlayamaması bireyin mutsuz olmasına sebep olabilir. Çocuğun temel gereksinimleri olan temiz hava, yiyecek, suya ihtiyacı olduğu kadar temel ahlaki gerekliliklere de toplum içinde hayatta kalabilmesi için ihtiyaç duyar (Yıldırım, 2018).

- **Dini Gelişim**

İnsanın doğuştan dinî bir karaktere sahip olup olmadığı, beraberinde bir kutsallık düşüncesi taşıyıp taşımadığı, inanma eğiliminin tanrısal bir yetenek olarak onun doğasında yer alıp almadığı öteden beri tartışılır. Ancak, bütün tarihi boyunca insanın hemen hemen her dönemde bir şekilde din ve inançla ilgilendiği de bir gerçektir. Dinî gelişimle ilgili çalışmalar dini bazen güven, sevgi, korku, bağlanma gibi duygularla ilişkilendirirken, bazen de diğer duygulardan bağımsız bir şekilde kendiliğinden gelişen özgün bir duygu alanı olarak değerlendirmektedir. Özellikle Batı kaynaklı araştırmaların bir kısmı erken dönemlerden itibaren gelişen dinî duygunun varlığını büyük oranda kabul eder. Bu anlamda bilişsel, sosyal ve ahlakî gelişimde olduğu gibi dinî gelişimde de her yaş döneminin kendisine has özellikleri vardır ve din eğitimi bu özellikler göz önünde bulundurulur. Bu alanda yapılan ilk çalışmalar büyük ölçüde S. Freud, J. Piaget, E. Erikson ve L. Kohlberg gibi düşünürlerin geliştirdikleri bilişsel, sosyal ve ahlakî gelişim teorilerinin yanı sıra kişilik gelişimi ile ilgili çalışmalardan da etkilenmiştir. Bu çalışmalar büyük oranda dini gelişimin söz konusu gelişim alanlarından bağımsız olmadığı düşüncesinden hareket etmektedir. Bu çerçevede bahsettiğimiz bu çalışmalara paralel olarak dini gelişim alanında birçok Batı kaynaklı çalışma yapılmıştır (Oruç, 2013). Dört dinî gelişim aşamasından söz edilmiştir. Bu gelişim evreleri aslında doğumla başlamakta ve bütün gelişim basamaklarını kapsayacak şekilde insan hayatının tamamında etkili

olmaktadır. Piaget’ci dini gelişim modelinde ise bilişsel bakımdan çocuk, ihtiyaçlarını karşılamak için birçok arayış gerçekleştirir (Elkind, 1970; Akt: Oruç, 2013: 975). Buna göre bütün çocuklar, dinî gelişim açısından şu dönemlerden geçmektedir: Korunma arayışı (0-2 yaş), temsil arayışı (2-7 yaş), ilişki arayışı (7-12 yaş) ve idrak arayışı (12 ve üzeri yaş) (Oruç, 2013: 975).

Çocukluk döneminde çocuklara kazandırılacak dinî duyarlılık, sonraki yaşantılara zemin oluşturacağından ailelerin ve eğitimcilerin çocuğun gelişim özelliklerine, öğretim yaptıkları içeriğe, eğitim için kullandıkları teknik, yöntemlere ve ortama azami bir dikkat göstermeleri gerekmektedir.

Zira bilimsel temellere dayanmayan ve yanlış bir şekilde verilen din eğitimi, bireyin dinî gelişimini olumsuz etkilemekle kalmayıp dinden uzaklaşmasına dahi yol açabilecektir (Öcal, 1990). Birçok teori üreten düşünürler okul öncesi dönemde din eğitiminin verilemeyeceği hususunu öne sürmüşlerdir. Ancak din eğitimi için Goldman bile araştırmalarının sonucunda din eğitimi için sadece yetişkinlere verilen eğitim ile aynı olmaması gerektiğini çünkü bu durumun çocuğu dinden ve manevi kavramlardan uzaklaştırdığı yönünde bir eleştiri sunmuştur. Din eğitimi yaşam ve çocuk merkezli olmalıdır (Oruç, 2014) .

Fowler inanç gelişim teorisinde inancı şu şekilde tanımlamıştır:

“İnsanların yaşamlarına tutarlılık ve yön veren, onları diğer insanlarla paylaşılan güven ve sadakat ortamında buluşturan, kişisel duruşlarını ve toplumsal bağlılıklarını daha büyük çerçevede bir kaynağa bağlanma bilinciyle destekleyen, yaşamlarında nihai niteliklere sahip olmalarına dayanarak, insan hayatının ve ölümün zorluklarıyla yüzleşmelerini ve mücadele etmelerini sağlayan, iman, değerler ve manalar oluşmasının altında yatan gerekli ve merkezi bir süreç olarak tanımlanabilir.”

Fowler’in teorisi ve inanç tanımı bize din eğitiminde amacın, çocuklara mevcut değerlerin direkt benimsetilmesi değil, “benliklerini ve çevrelerini” geleneklerin içinde ve dışında nasıl anlamlandıracaklarının öğretilmesi gerektiğini de göstermektedir.

Sözü edilen bu teoriye bakıldığında gelişimin tüm alanlarla bir bütün olduğu ilkesini de doğrulamaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönemde değerlerin kazanılması sürecinde Fowler’in inanç gelişimi teorisi ahlak gelişimi kuramlarında olduğu gibi yol gösterici olacaktır (Dal, 2018: 35-36). Çocukluk yaşından itibaren geliştirilen güvene dayalı değerlerin gelişmesinde inançların önemli bir fonksiyona sahip olduğu anlamına gelmektedir (Öner, 1997: 37).

İnsanın tabiatında var olan inanma duygusunu sağlıklı bir şekilde yönlendirmede görev din eğitimine düşmektedir. Söz konusu eğitim sayesinde çocuklar din hakkındaki sorularına cevap bulabilmektedir. Kişilik ve kimlik oluşumun temelini atıldığı çocukluk döneminde verilen ister örgün isterse yaygın eğitim olsun din eğitiminin ihmal edilmesi çocukların gelişiminde yerinin doldurulması zor bir durum ortaya çıkaracaktır (Yazıbaşı, 2017: 315-317).

Eğitim-öğretim yapılırken, ne öğretilmeli? Ne kadarı öğretilmeli? Neden öğretilmeli? Soruları kadar, nasıl öğretilmeli? Sorusu da önemlidir. Eğitim-öğretime konu yapılan mesele

çocuğun gelişimine uygun değilse, onun ihtiyacına cevap vermiyor ve anlayabileceği eğitim-öğretim yöntem ve teknikleri ile anlatılmıyorsa amaçlanan hedefe ulaşmak oldukça zordur. Bu bağlamda soyut konuların oldukça geniş yer aldığı din, söz konusu olduğunda eğitim öğretimin nasıl verilmesi gerektiği daha da önem kazanmaktadır. Çocukluk döneminde din eğitimi almış birey, yeryüzünde meydana gelen olayları sağlıklı bir şekilde anlamlandırabildiği için karşılaştığı problemler karşısında ümitsizliğe düşmeden mantıklı ve ideal çözümler üretebilmektedir. Sonuç olarak, çocukluk döneminde verilen din eğitiminin, bireyin gerek kişilik ve karakter gelişimine gerekse hayatı anlamlandırma, olumlu düşünme, zorlukların üstesinden gelebilme gibi hususlarda bireyin gelişimine katkı sağlamaktadır (Yazıbaşı, 2017: 323).

2.2. DEĞERLER EĞİTİMİ

2.2.1. Değer Kavramı

Etimolojik olarak “değer” kavramı karşılık olmayı dile getiren değmek kökünden türetilmiş ve bir şeye biçilen karşılık olarak tanımlanmıştır. Bundan ötürü de karşıladığı ihtiyaca göre değişen bir nitelik anlamını içerir. Ruhsal bir ihtiyacı karşıladığı zaman psikolojik bir değer, ahlaksal bir ihtiyacı karşıladığı zaman etik ahlaksal bir değer ifade eder. Matematikte bir niceliği yansıtan sayı, töre bilimsel olarak iyiyi, ekonomik olarak insan emeğinin karşılığını, sosyolojide nesne ve olayları toplumca önem taşıyan niteliğini, mantıkta doğru kavramını, estetikte güzel olanı, psikoloji de nesne ve olayların bireysel ve öznel olarak niteliğini dile getirir (Hançerlioğlu, 1993; Akt: Özer, 2015: 66).

TDK’da “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha, valör; üstün nitelik, meziyet; üstün, yararlı nitelikleri olan kimse; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey; bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü*” şeklinde tanımlanmıştır (WEB1).

Modern felsefede değerlerle ilişkili görüşlerin Descartes ile başladığı bilinmektedir. Descartes değeri, maddeden ziyade insan bilincinin üstüne oluşturulduğunu ortaya koymaktadır. Kant’ın görüşü ise, değerleri dünyadan ayrı zihin ile başlayan zihin ile biten bir süreç olduğunu gösterir ve insanlarımızın değerler eğitimi konusunda geçici sonuçlara ulaşımını sağlayan, insanı özgür iradesiyle seçim hakkının olduğunu belirtmektedir. Nietzsche, insanın daima olanı aşması gerektiğini, değerlere yönelmeyi bu zorunlulukları aşmada bulur. Sartre, değerleri insanların ürettiği, insanların varoluş süreçlerinde ortaya çıktığını belirtmiştir. Kişi temelini hazır elde etmediği ve daima onu oluşturmaya çalıştığını ifade etmektedir. Geleneksel felsefede irade varlığın zorunluluğuna uyararak değerlere yönelirken, modern felsefede değerler bu zorunluluğa başkaldırarak ortaya konur. Çağdaş değerler felsefesi irade felsefesi olarak, insanı aktif olarak konumlandırır. İrade özgürlük ve seçme ile birlikte anlam kazanır (Önal, 2006: 53-56).

Türkiye’de eğitim öğretimde belirgin bir şekilde yer alan ve üzerinde birçok çalışma yapılan ”değer” ile ilgili değişik tanımlar vardır. Ulusoy ve Arslan (2004)’ a göre iyi-kötü, arzu edilen-edilmeyen, pozitif-negatif, beğenilen-beğenilmeyen vs. davranışlar da değerlerle açıklanmaktadır (Ulusoy ve Arslan, 2014: 2). Değer, neyin, hangi ve nasıl davranışların “iyi”, “güzel”, “doğru”, “kutsal”, olduğuna dair inanç ve kabullerimizdir.

Değer: “İyi insan, iyi dindar, iyi vatandaş, iyi anne baba, iyi öğretmen kimdir ve nasıl olmalıdır?” sorusuna cevap oluşturan niteliklerdir. Değer, insanın kendine özgü yeteneklerinin, iyi ve olgun insan olma kapasitesinin ortaya çıkmasına katkıda bulunan, hayatı geliştirip yücelten ve kişiliğimizin merkezinde yer alan manevi bir olgudur (Hökelekli, 2013: 265).

Bir durumu başka birine tercih etme olan ve davranışların temelini oluşturan, onları yargılayan değerler, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak, onların tercihlerini, istedikleri ve istemedikleri durumları gösterir (Erdem, 2003: 56).

Değerler nesnelere ve durumlar arasında çeşitli biçimlerde aşkın olarak kullanmayı öğrendiğimiz standartlar olarak işlev görürler (Williams, 1951). Eylem konusunda rehberlik etmek, çeşitli sosyal, ideolojik, siyasi ve dini konularda aldığımız pozisyonlar konusunda bize rehberlik etmek, öz-sunumlara rehberlik etmek (Goffman, 1959) ve etki; kendimizi ve başkalarını yargılamak; kendimizi sadece yeterlilik açısından değil (Festinger, 1954), moralite açısından da başkalarıyla karşılaştırmak. Ayrıca değerleri neyin tartışmaya değer değmeyeceğine, neyin başkalarını inanmaları ve yapmaları için ikna etmeye ve etkilemeye değer değmeyeceğine karar vermek için standartlar olarak kullanırız (Robin ve Williams, 1979; Akt: İnci, 2009: 12).

Değerler toplumların varlığı, birlik beraberliği için toplumun geneli tarafından kabul görmüş kaidelerdendir ve ideal olanı ortaya koyar. Değerler eğitimi de olumsuz düşüncelerin olumlu hale getirilmesi, olumlu davranış ve düşüncelerin de artırılarak yaygınlaştırılmasının temelini oluşturur (Ulusoy ve Arslan, 2014: 5).

Kültür ve topluma anlam ve önem veren ölçütler olarak en genel tanımıyla değerler, neyin iyi neyin kötü olduğu konusundaki yargılarımızdır. Beğenilerimize göre tercih ettiğimiz şeyler olmaktan çok bireyin çevresi ile etkileşimini sağlayan az çok kesin ve sistematik fikirlerdir (Veugelers ve Vedder, 2003: 379). Fichter (1990) ise, kişiye ve gruba yararlı, istenir veya beğenilen her şeyin değere sahip olduğunu ileri sürmektedir. Bu yönüyle değer, “Bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.” (Güngör, 1998: 27).

Her toplumun güzeli çirkinini, iyisi kötüsü farklıdır ve milletler bu farklılıklarıyla birbirlerinden ayrılır. Bilim yargısı doğru-yanlış üzerinde dururken değer yargıları iyi-kötü, güzel-çirkin vb. kavramlarla karşılanmaktadır (Aslanoğlu, 2005). Yeşil ve Aydın (2007)'a göre insan, duyu organları ile elde ettiği özellikleri, varlıkları tanımlamak için kullanır ve böylece sahip olduğu izlenimlerle o varlığa önem atfeder ve kıymet biçer. "Değer" de insanın duygusal olarak elde ettiği bu izlenimlerdir.

Rokeach, değerleri kavramsal açıdan toplumsal ya da bireysel olarak tercih edilebilir bir tür rehberlik, diğer bir deyişle uzun süreli inançlar olarak tanımlamaktadır. Değerler sistemi değerlerin göreceli bir şekilde değiştiği bir süreçte sürekli var olan bir değerler düzeni olarak tanımlamaktadır (Schwartz, 2008; Akt: İnci, 2009: 9). Maslow, insanın kendi dışında bir otoriteye başvurma zorunluluğu olmaksızın kurulabilecek doğal, psikolojik bir değer dizgesi arayışı içinde oldukları ve bireyler arası yapısal farklılıklar, kişinin kendisi, kültürü ve dünya ile ilişkiye geçme yolları arasında seçim farklılıklarını yani değerleri “ortaya çıkardığı görüşündedir (İnci, 2009: 9-10).

Gülseren (2009)'e göre değerler, nesilden nesile aktarılır. Tarihin ve kültürün davranışlara yansması ile ortaya çıkar. Yine değerler inançlar tarafından da şekillendirilir ve toplumlara, bölgelere göre değişiklik gösterebilir. Değerler farklı olsa da kültürlerin bir parçasıdır ve bazen bir şiiire, bazen bir destana, bazen de bir öyküye yansır. Bu kültürel miraslarla toplumlar ortak bir paydada birleşip aynı hedeflere yönelebilir.

2.2.2 Değerler Eğitimi

“ Değerler eğitimi manevi, ahlaki, sosyal ve kültürel eğitim; kişisel ve sosyal eğitim; dini eğitim, çok kültürcü ırkçı olmayan; programlar ilerisindeki tema, özellikle, vatandaşlık, çevresel ve sağlık, maneviyata önem verme, okul etiği, programda yer alan etkinlik çalışmaları, genel toplumsal bağlamları, ortak ibadetlerin öğrenilen bir toplum olan okul hayatı gibi ortaklaşa kullanılan programlar deneyimlerin sınıflandırmasını yapmak amacı ile kullanılan yeni ve şemsiye anlamdır. ” (Keskin, 2008: 20) .

Değerler eğitimi, toplumsal düzenin oluşturulmasında önemli bir yeri bulunmaktadır. Toplumun değerler bir arada tutar. Toplumsal hayatın ayakta durması için yasalar tek başına yeterli değildir. Ortak değerlerin, gelenek ve göreneklerin birleştirici gücüne de ihtiyacımız vardır. Toplumsal ilişkiler değerlere bağlılık ölçüsünde ilerler ve toplumsal çözülmenin önlenmesinde barışın, sevginin, hoşgörünün ve sosyal empatinin sağlanmasında yasalar kadar değerler de gereklidir. Bunun yolu ise nitelikli bir değerler eğitiminden geçmektedir.

Değerler eğitiminin amacı, çocukların psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişim alanlarına uygun kendilerine ve topluma yararlı olmayı, çocuğun doğuştan getirdiği en iyi yanı ortaya çıkarmayı amaçlar. Değerler eğitimi sorumluluğu, sevgiyi, karakterlerin eğitilmesini kapsar iken girişkenliği, temeldeki insana özgü değerlerin kazandırılmasını, bireyin ve çevresi ile barışmış kişiler yetiştirilmesini de kapsar (Aydın ve Gürler, 2014).

İnsanların büyük çoğunluğu, ailesinde ve çevresinde değerlerin öğretilebileceğine ve gelişeceğine inanmıştır. Geçmiş zamanlardan günümüze doğru ailesel yapılarımıza göz attığımızda, geleneklerimiz ve göreneklerimiz olarak isimlendirdiğimiz ataerkil aile yapılarında değerlerimiz önemsenmekte ve toplumda yerlerini korumaktadır. Değerin büyük çoğunluğu aileleri ile birlikte çocuklarımıza aktarılmıştır. Günümüz dünyasında, aile de değişiklikler görülmektedir. Bulduğumuz zamanda aile yapısı evlerinde bulunan annelerin de çalışma hayatına girmesinden kaynaklı annelerin birçoğu çocukları okullarından evlerine döndüğünde maalesef ki evlerinde bulunmamaktadır.

Parçalanmış aile sayımız gün geçtikçe yükselmeye devam etmektedir. Annelerin çalışma hayatında olmaları, babaların neredeyse gün sonuna kadar eve gelmemesi, aile bütünlüğünün parçalanmasına ve ailelerin birbirleri arasında ki paylaşımlarının azalmasına neden olmaktadır. Değerlerimiz hayatımızı ifade eder ve bizleri

yönlendirirler, hayatımızda değişikliklere neden olur, hayatımıza manalar kazandırır. O zaman değerlerimizin çocukların zihninde gelişmesine yakından ilgi göstermek gerekmektedir. Çocukların iletişim içinde olduğu herkesin bu anlamda ciddi ve önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu sebeple çocuklar bir tek aileden değil de, arkadaşları, televizyonlar, iletişim araçlarından da değerlerini kazanacaktır. Bunların sonucu olarak ne iyidir ne de kötüdür, neler doğrudur ve yanlıştır bunlar konusunda çocuklar yaşamlarında daha da bir karmaşıklık içine girmektedir (Erkuş, 2012).

Çocuğun sağlıklı olgunlaşması; kabul edilebilir davranış standartlarını içselleştirmeye ve öğrenmeye bağlıdır. Bu açıdan değerler ise okul öncesi dönemde sosyal duygusal gelişim alanı ile başlayan, ilerleyen aşamalarda kişiliğimizi oluşturan gelişim süreci içinde bizi biz yapan tanımlamalar olarak adlandırılabilir. Bu nedenle temel değerlerine göre hazırlanan programlar, etkinlikler, değerler eğitimi, kişilik eğitimi, karakter eğitimi programları olarak adlandırılabilir (Balat, 2012: 6).

Değerlerin eğitim kanalıyla kazandırılması ile değerler, eğitim kuramlarında ve de okullarda uygulanan etkinliklerde merkezi olarak yer almıştır. Çünkü okullarda, okulun bütünü öğretmenler, aileler, medya organları, arkadaşlar, gruplar kişinin değerlerini oluşturmaya büyük katkı sağlamaktadır. Okul ayrıca dolaylı yoldan toplum değerlerini oluşturmaya katkı sağlamaktadır. Okul toplumsal değerlerin şekillenmesi ve yansımaları sürdüren yapılarıdır (Halstead, 1996: 11).

Değer kazanımının aniden gerçekleşmesi beklenemez, sürece dayalı bir kazanımdır. İlk aile de kazanılan değerler, bulunduğu ortama göre çeşitlilik gösterir dini, milli, insani, evrensel değerler kazanılır (UNESCO, 2002). Değerler okul öncesi dönemde kazandırılmaya başlanmalıdır (Ülavere ve Veisson, 2015). Okul öncesi dönemde çocuk için bireysel, toplumsal ve evrensel değerleri içeren kapsamlı bir değerler eğitimi anlayışı benimsenmelidir (Arıkan, 2011). OECD (2012) raporunda da belirtildiği üzere; değerlerin, okul öncesi dönem prensiplerini de göz önünde bulundurarak belirlenmiş ulusal bir müfredat veya benzeri bir programla ele alınması gerekmektedir (Keskinpalta, 2018).

Toplumsal yaşamın ayrılmaz parçası olarak kabul edilen değerler okul öncesi dönemde kazanılmaya başlar. Kaliteli bir okul öncesi eğitimde akademik becerilerin yanında değerler de bulunmalıdır. Aileler ve okul öncesi öğretmenleri çocuklar için değerleri edinebilecekleri ilk modellerdir. Bu nedenle eğitimciler ve aileler değerleri benimsemiş ve uygulayabilen yetişkinler olmalıdırlar (Uyanık ve Balaban, 2011: 17).

Milli eğitimin 18. Şurasının 35. Maddesi içinde belirlenen değerler eğitimine, okul öncesi dönemden başlayıp yaygın eğitimde dâhil eğitim- öğretim her aşamasında, tüm derslerde okul kültürünün içinde yer verileceği ve bu anlamda öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler, aileler ve çevre imkânları da kullanılarak işbirliği yapılmalı, farkındalıklar oluşturmak için medya organlarından faydalanılmalı gereken

düzenlemelerin yapılması sağlanmalıdır.

18. Eğitim Şura sonrası okul öncesi eğitimde Değerler Eğitimi Uygulama Yönergesi hazırlanmıştır. Bu yönerge, okul öncesi eğitimi öğretmenlerini değerler eğitimi uygulamalarını görevleri ve sorumluluğunu belirtmektedir. Yönergede yıllık plan, sene sonu raporuna da yer verilmiştir (MEB, 2010). 19. Milli Eğitim Şurası'nda okul öncesi eğitimde değerler eğitim çalışmasına yer verileceği tekrar gündeme gelmiştir. Görüleceği gibi son zamanlarda Türkiye'de eğitsel uygulamalar içinde değerler eğitimi sıkça vurgulanmaktadır.

2.2.3. Okul Öncesi Dönemde Ailede Değerler Eğitimi

Değerler eğitiminin yaşı sorulduğunda direk cevap vermek mümkün olur. Kişilik gelişimin ilk beş yaşta şekillendiğini düşünürsek bu yaşlarda değerler eğitiminin verilmesi uygun olacaktır. Çocukların büyük çoğunluğu daha okula başlamadıkları için değerler eğitiminde en büyük sorumluluk aileye düşmektedir. Aile içinde verilen her türlü eğitim bireyin kişilik şekillenmesine katkı sağlayacaktır. Okul zamanına gelmeden önce ailede uygulanan değerler eğitim çalışmalarının sürmesi çocukların gelecek yaşamları açısından büyük önem oluşturmaktadır (Ulusoy ve Dilmaç, 2016).

Bostan (2014)'a göre çocuklar henüz anne karnında iken, anne ve babasının kendisine gösterdiği ilgi ve sevgiyi hissetmekte ve tepkilerini buna göre şekillendirmektedirler. Bebeklik döneminde de yine kendisine gösterilen sevgi, ilgi gibi duyguları anlayarak, kendisinin ailesi için değerli olduğunun farkına varır.

Gerek anne karnında gerekse ilk çocukluk döneminde gördüğü değer duyguları ile çocuk, olumlu bir kimlik ve benlik algısı geliştirdiği için, aile kurumunun iyi ve sağlıklı olması, çok önemlidir. Anne baba arasındaki olumlu ve kaliteli ilişki ile çocuğun değer yargıları arasında, sıkı bir bağ olduğu ifade edilir (Eren, 2018: 49).

Okul öncesi dönemde, çocuğun dünyasını tanımlama imkânı sunan, farklı alışkanlıklar, davranışlar ve değerler kazandırılmasını sağlayan kuruma aile denir. Çocuklar, ailelerinde gereken deneyimi kazanmışken, olanak ve imkânları düşünülerek gideceği okul öncesi kurumlarında da bu deneyimleri pekiştirme ve zenginleştirme fırsatını kazanırlar (Polat, 2010: 152). Duruma bakıldığında değerler eğitimi bir tek okullarda değil yaşamın her anında verileceği gereksinimi doğmuştur. Bu ilk süreci ailelerin başlattığı gerçeğini değiştirmez. Ebeveynler çocuklara model olarak ve yeri geldiği zaman anlatım yoluyla değerlerin kazandırılmasını sağlanabilmektedirler. Ayrıca günümüzde toplumumuzda annelerin çalışması, diğer taraftan da yıkılan ailelerin artması bu durumu fazlaca zorlaştırmaktadır. Bazı ebeveynler evlerine geç saatlerde gitmektedirler. Bazıları ise eşi olmadığından çoğalan yükleri sebebiyle çocuğu ile doğru düzgün konuşamamakta ve çocuklarına vakit

bulamamaktadırlar. Çocuklar ile ailenin arasında kurulan iletişim giderek tükenmektedir. Bununla beraber çoğu aileler çocuklarına değerler eğitimi verememektedir (Alpöge, 2011: 11). Fakat birçok neden dahi olsa, çocuklarına değerler eğitimi konusunda ailelerin katılım göstermeleri ve bu yolda ilerlemeleri gerekmektedir. Çünkü çocuk sosyalleşirse ve toplum değerlerini öğrenirse, bulunduğu kültürel yapıyı benimseyebilmesi başlangıçta aileler ile mümkün olabilmektedir (Erkuş, 2012: 23).

Ahlaki davranış, aile bireyleri ile olan duygusal bağlarla yakından ilgilidir çünkü duygular aile içinde gelişir (Güngör, 1997). Aile bireyleri arasındaki yakınlık ve iletişimin sıcak olması, çocukların maddi ihtiyaçlarının karşılanması kadar ruh sağlığı ve içsel olarak doyum sağlaması açısından çok önemlidir (Hökelekli, 2013: 289). Sevgi ve anlayışla, güvenli bir aile ortamında, uyumlu ilişkiler kurarak büyüyen çocuk, olgunlaşır, kişilikli ve kendi ayakları üzerinde duran bir birey olur. Güven duygusunu sevdiğini, öz saygısını desteklediğini, hoşgörülü olmayı anlayışla karşılandığını hissettikçe kazanır, sorumluluklar alarak da özgürce seçim yapabilmeyi öğrenir (Yörükoğlu, 2007: 85).

Eğitim yönünden ailenin temel fonksiyonu, sevgi, saygı, güven duygusu, koruma, şefkat hususlarında bireylerine insani duyguları kazandırmasıdır. Çocukluk yaşlarında aileden bu konuda alınan duygular fertlerin davranışlarını ve yetişkinlikteki duygusal hayatını önemli ölçüde yönlendirir (İlgar ve Coşgun, 2016: 217). Dolayısıyla ailenin çocuğa verdiği eğitim sadece bilmediklerini öğretmek değil, ilerideki hayatına katkı sağlayacak uygun şeyleri de öğretmekten sorumlu olmasıdır (Aydın, 2008: 59).

Çocuklar ailelerinin verecekleri telkinler, eğitimler, terbiyeler, motivasyonlar ile şekillenmiş olurlar. Aile ortamındaki ilişkiler ne kadar güzelse, çocuğa motivasyon kazandırılıyorsa, sosyalleşmiş bir kişilik olarak büyümeye devam eder. Fakat ailelerde ilişkilerin çokça zayıf olması çocuk her davranışında rol model olacağı hiç kimsesi yoksa çocukta gerileme oluşabilir (Keskinöglü, 2008: 33). Çocuklar değerlerin öğreniminde genelde ailesini taklit etmektedirler. Bir takım aile yapısı saygıyı, sevgiyi, onurlu olma, dürüstlüğü, dostluğu öğretme aşamasında bazı değerlerin kazandırılmasını göz önünde bulundurmamıştır.

Küçük yaşlarda kişiliğin temellerinin atıldığı ilk zamanlarının önemli olduğu bilinmektedir bu durum değerlerin oluşturulmasında da büyük önem taşır. İlkokul yıllarına başlamadan önce çocuğun sorumluluğu büyük oranda ailesindedir. Bu sebeple ailenin değerleri kazandırmadaki görevi de artış göstermektedir (Doğanay, 2009: 264). Kişiliğin oluşması için gereken özdeşleşmenin, ailelerin içerisinde bulunan üyeleri ile gerçekleştireceği bilinmektedir (Yavuzer, 2011:129).

2.2.4. Okul Öncesi Dönemde Okulda Değerler Eğitimi

Doğumla başlayıp ölümle biten hayat, belli gelişim basamakları ve kuralları içerdiğinden, insanın gelişimi ile bu gelişim basamaklarının eğitim süreçleri arasında bir uyum olmak durumundadır. Bu uyum da gelişimde süreklilik ve bütünlüğü gerekli kılmaktadır. Bu uyumun yakalanabilmesi noktasında verilen eğitimin, hazırlanan öğrenme etkinlikleri, eğitim durumlarında kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerinin de çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda okul öncesi dönemde gerçekleştirilecek değerler eğitimi uygulamalarının da çocukların gelişimsel özellikleri

paralelinde hazır bulunuşlukları dikkate alınarak planlanmalıdır. Okul öncesi eğitimde öğrenme ortamını ve materyallerini hazırlayarak öğrenme süreçlerinde çocuklara liderlik ve rehberlik yapan okul öncesi öğretmenleridir. Değerler eğitimi gibi soyut içerikli bir konunun, çocuklar için somutlaştırılması ve çocuğa uygun hale getirilmesi sürecinde okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri öğretmene rehberlik yapacaktır (Dal, 2018: 23).

Okulöncesi dönemde çocukların ahlaki gelişimlerine katkı sağlayan ahlaki değerlere; toplumun gelişmesini sağlayan toplum değerleri ve kişilik gelişimini geliştiren bireysel değerlerimize yönelik geniş çaplı bir eğitim anlayışı geliştirilmektedir. Diğer ifadeyle, 0-6 yaşta değerlerin eğitimi bağlamında ahlak, toplum ve birey olarak değerleri çocukların gelişmesine uygunluğu bütün olarak kapsamalı ve hiçbir şekilde bir başına uygulanmamalıdır. Bu şekilde çocuklar önce evrensel değerlerimizi benimseyebilecek sonra da yetişkinlikte kendisi ve hayat sürdüğü ortamı anlaması yeterli hale gelecektir (Dinç, 2011). Diğer bir taraftan duyuşsal, bilişsel ve eyleme yönelik üç yönü bulunmaktadır (Joshi, 2007). Bu durum da göz önünde tutularak verilecek olan değerler eğitiminin çocuğun sosyal, duygusal ve fiziksel gelişiminden ayrı düşünülmemesi gerekmektedir (Bartan, 2018: 33).

Türkiye’de okul öncesi eğitim, resmi ve özel kuruluşlar olmak üzere ikiye ayrılır (Oktay, 2005). “36–72 aylık çocuklar için geliştirilmiş Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı (OÖEP)”, 2006’ da alınan geri bildirimlerden yola çıkılarak revize edilmiştir. MEB “Okul Öncesi Eğitim Programı” incelendiğinde, programda yer alan değerlerden bazılarının programın temel ilkelerinde açık veya örtük olarak ortaya konulduğu görülmektedir (İnan, 2011).

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi farklı ülkelerde farklı programlar şeklinde uygulanmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir; Giraffe (Zürafa) Programı, Bireysel Gelişim İçin Ahlaki Değerler Rehberi (AEGIS), Yaşayan Değerler Programı (Living Values Education Program), Açık Halka programıdır (Sapsağlam, 2015).

2.3. 4-6 YAŞ KUR’AN KURLARINDA DİN VE DEĞERLER EĞİTİMİ UYGULAMALARI

Kur’an kursları; Kur’an-ı okumak, anlamını öğrenmek, ezber yapmak ve din eğitimi almak isteyen kişilere verilen eğitim ve öğretim yerleridir (DİB. 2012). DİB’ in başlattığı 4-6 yaş Kur’an kursu eğitim programı Türkiye’de okul öncesi din eğitimi alanında var olan ilk resmi çalışmadır. Ülkemizde 2014’ten önce böyle bir çalışmanın resmi düzeyde var olmaması sebebiyle Türkiye’de akademik düzeyde okul öncesi din eğitimi konusunu araştırmak isteyen akademisyenler ya resmi uygulaması bulunmayan bir konunun teorisini çalışmak durumunda kalmışlar ya da özel sektörde var olan din eğitimi uygulamalarını “değerler eğitimi” adıyla sunarak

çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Türkiye’de okul öncesi dönem İslam dini eğitimi ile ilgili genel olarak şunu söylemek mümkündür; 2016 yılı itibariyle Türkiye’de okul öncesi din eğitimi Diyanet İşleri Başkanlığının Kur’an Kurslarında “Kur’an ve din eğitimi” olarak, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bazı özel anaokullarında ise “değerler eğitimi” adıyla verilmektedir. Devlet anaokullarında okul öncesi din eğitimi uygulaması henüz mevcut değildir (Uzun, 2016).

2.3.1. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarının Tarihsel Süreci

Kur’an öğretiminin tarihi ilk indirilen “Oku” ayeti ile başlamıştır (Korkmaz, 2012: 340). Bundan sonra Hz. Peygamber, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Erkam b. Ebi’l Erkam’ın evleri İslam’ın ilk eğitim mekânları olmuş. Medine döneminde ise Kur’an eğitimi Mescid-i Nebevi’nin bitişiğinde bulunan Suffa’da, Kuba mescidinde ve Medine’de bulunan 9 küçük mescitte yapılmıştır (Çelebi, 1983: 59). Sonraki dönemlerde dini eğitimde merkezi konuma sahip olan Kur’an eğitimi ihtisas medreselerine de sahip olmuştur. Kur’an ilimlerinin yüksek seviyede verildiği bu medreseler, Eyyubiler döneminde Dar’ul Kur’ân, Selçuklular devrinde Dar’ul Huffaz ve Osmanlılar döneminde Dar’ul Kurra olarak adlandırılmıştır (Baltacı, 2000: 16). Kur’an dersleri Osmanlı döneminde sıbyan mekteplerinde önemli bir yere sahip olmuş (Akyüz, 1994).

Sıbyan mekteplerinde bazı yeni gelişmeler olmakla birlikte Kur’an ve dini bilgiler merkezli geleneksel eğitim devam ettirilmiştir. İbtidaîlerin programlarında ilk yıllarda ağırlıklı olmak üzere Kur’an, ilmihal, dini bilgiler ve ahlak derslerinin önemli bir yer teşkil ettiği görülmüş, bunun yanında programa yeni dersler de eklenmiştir. Bu süreçteki en önemli değişimlerden biri derslerin usul-ü cedid ile (modern öğretim yöntem ve araç-gereçleriyle) yapılmaya başlanması olmuştur. Mekâtib-i Sıbyaniye ve Mekâtib-i İbtidaîler, genel itibariyle Osmanlı Devleti’nde yaşanan değişimin ve fikir ayrılıklarının bir sonucu ve farklı alanlarda ortaya çıkan gelişmelerin temel eğitime yansımaları olarak nitelendirilebilir. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Maârif Nezareti tarafından İstanbul’da ve taşrada açılmaya başlanan iptidâî mektepleri ile sıbyan mektepleri kıyaslandığında; ibtidâî mekteplerin atanmış muallimleri ve onaylanmış programlarıyla daha düzenli bir eğitim-öğretim kurumu özelliğine sahip oldukları söylenebilir (Akyüz, 2011: 209).

Cumhuriyet döneminde ise Kur’an kursları adıyla Kur’an öğretimi yapılmış ve Kur’ân kursları günümüze kadar kapanmadan varlığı sürdürebilen tek kurum olmuştur. 1997 ve 1999 yıllarındaki yasal düzenlemelerle Kur’an kurslarına kayıt yaptırabilmek için ilköğretim 5. sınıfı bitirme şartı getirilmiştir. Bu düzenlemelerden sonra Kur’an kurslarına olan talep azalmıştır. Bunun sonucunda 1997 yılında ülkemizde öğretim yapan 5241 Kur’an kursu varken bu rakam 1998’de 4890’a, 2000’de 3211’e düşmüştür. İlk olarak 2005 yılında “Uzun Süreli Kur’an Kursları

Öğretim Programı” ve “Yaz Kur’an Kursları Öğretim Programı” yürürlüğe konmuş, böylece kurslar bilimsel programlara kavuşmuştur. Bu programlarda ağırlık Kur’an-ı Kerim’de olmak üzere İtikat, İbadet, Siyer ve Ahlak öğrenme alanlarına yer verilmiştir. 2010 yılında “Kur’ân Kurslarında Hizmet Çeşitliliği” adıyla yeni bir pilot çalışma başlatılmış “Kur’ân Kursları Temel Öğretim Programları” ve “Ek Öğretim Programları” uygulamaya konulmuştur. Pilot uygulama iki yıl sonra ülke geneline yayılmıştır (WEB2).

17.09.2011 tarihli ve 28057 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan yönetmelik ile Kur’an kurslarına kayıt olma yaş sınırı kaldırılmıştır. Bu yönetmelikle birlikte DİB, toplumun tamamına din eğitimi hizmetlerinden etkin ve verimli bir şekilde yararlanabilmesi çerçevesinde ve velilerin 4-6 yaş dönemi çocuklarının din eğitimi ihtiyacının karşılanmasına yönelik taleplerinden hareketle 4-6 yaş grubu Kur’an kurslarını açmıştır.

Açılışı henüz yeni sayılabilecek olan bu kursların eğitim unsurlarının bütüncül bir yaklaşımla araştırılması ve değerlendirilmesi önemlidir (Yağcı, 2018).

2012 Mayıs ayından itibaren okul öncesi ve ilköğretim birinci kademeye yönelik müfredat ve ders materyali çalışmalarına başlanmıştır. Bu bağlamda Manisa, Erzurum, Bursa, Ankara ve İstanbul’da birer haftalık çalışmalar düzenlenmiş, bu çalışmalara, formatör Kur’an kursu öğretmenleri, yayıncılar, okul öncesi öğretmenleri, pedagoglar, DİB yetkilileri ve akademisyenler katılmıştır (Yorulmaz, 2013).

4-6 Yaş Din Eğitimi Projesi Türkiye genelinde uygulamaya başlamadan önce 2013-2014 eğitim-öğretim yılında pilot olarak 10 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Kayseri, Diyarbakır, Gaziantep, Adana, Samsun, Erzincan ve Rize) düzenlenmiş ve daha sonradan talebe bağlı olarak tüm İl ve İlçe Müftülüklerince açılmaya başlamıştır. 2018 yılı itibari ile 106.000’e yakın öğrenci öğrenim görmektedir (Öztürk, 2018).

2014 yılında okul öncesi dönem için özel olarak 4-6 yaş Kur’an kursları eğitim programı hazırlanarak Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesindeki Kur’an kurslarında okul öncesi din eğitimine resmen başlanmıştır. Bu kurslarda okul öncesi eğitimin ilkelerine uygun olarak haftada beş yarım gün okul öncesi din eğitimi hizmeti verilmektedir. Kursların eğitim programı akademisyenler, din eğitimi ve okul öncesi eğitimi uzmanlarının katıldığı bir komisyon tarafından hazırlanmıştır. Kurslarda eğitim verecek personele yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri üniversiteler ve

Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde devam etmektedir (Uzun, 2016).

Söz konusu programla; çocukların kendi seviyelerinde sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk, doğruluk ve sabırlı olma gibi İslam dininin temel değerlerini insan hayatına anlam katma unsurlardan biri olarak fark etmeleri yanında dinimizin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak kendi seviyelerinde tanımaları hedeflenmektedir.

Bu programın amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların;

- İslam dininin değerlerini, kendi seviyesinde, insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini,
- Kazanacağı değerleri gündelik hayatta kullanmalarını,
- İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i içerik ses ve şekil olarak kendi seviyesinde tanımalarını,
- Kendi seviyesine uygun olarak Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini,
- Kendi seviyesinde Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını,
- Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini,

Din ve ahlak gelişiminin yanında diğer gelişim alanlarına da katkısı olacak şekilde bir ortam sağlamaktır (DİB, 2018).

4-6 Yaş Kur'an kurslarının yasal dayanağı ise, yaş sınırlandırmasını kaldıran 17.09.2011 tarih ve 653 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnamedir.

2.3.2. Kur'an Kurslarının Öğretim Programı ve Öğrenme Alanları

Kur'an kursları, muhataplarına Kur'an-ı Kerim ve temel dini bilgiler öğretiminin yanında, milli birlik ve beraberlik bilincinin geliştirilmesi, sevgi, saygı ve dostluk bağlarının güçlendirilmesi, vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi milli ve manevi değerlerin özümsetilmesi, bir arada yaşama ve sorumluluk bilincinin geliştirilmesi gibi değerlerin kazandırılmasını amaç edinmiş yaygın din eğitimi merkezleridir (Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), 2018).

Aşağıda Kur'an kurslarının öğretim programı ve öğrenme alanları bulunmaktadır. 4-

6 yaş Kur'an kursları öğretim program içeriğinde bahsetmeden önce programın amaçlarına değinecek olursak;

Bu programın amacı, Türk Milli Eğitim'in genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların kendi seviyelerinde; 1. İslam dininin değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini, 2. Kazanacakları değerleri gündelik hayatta kullanmalarını, 3. İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanımalarını, 4. Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini, 5. Peygamber efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını, 6. Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini, 7. İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duyu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini sağlayacak uygun ortam sunmayı amaçlamaktadır (Türk Diyanet Vakıf-Sen, 2019).

- **Öğrenme Alanları**

Dini Bilgiler 1:

- Sevgi ve Merhamet
- Saygı
- Görev ve Sorumluluk
- Adalet
- Yardımlaşma ve Paylaşma
- Sabır
- Güvenilirlik ve Doğruluk
- İyilik
- Dua, Şükür ve Özür dileme

Kur'an-ı Kerim 1:

- - Kur'an-ı Kerimi Tanıma
- - ا، ب، ت، ث Harflerini Tanıma Ve Ezber
- - ح، خ Harflerini Tanıma Ve Ezber
- - ذ، ر، ز Harflerini Tanıma Ve Ezber

- - س، ش، ص، ض - Harflerini Tanıma Ve Ezber
- - ط، ظ - Harflerini Tanıma Ve Ezber
- - ع، غ - Harflerini Tanıma Ve Ezber
- - ق، ك، ل - Harflerini Tanıma Ve Ezber
- - م، ن، و، ه، ی - Harflerini Tanıma Ve Ezber

Dini Bilgiler 2:

- Allah'ı Seviyorum
- Peygamberimi Seviyorum
- Dinimi Seviyorum
- Kitabımı Seviyorum
- Kâinatı Seviyorum
- İnsanları Seviyorum
- Vatanımızı Seviyorum
- Bayramlarımızı Seviyorum
- Dini Mekânlarımızı Seviyorum

Kur'an-ı Kerim 2:

- Harfleri Tanıma ve Ezber
- Harfleri Tanıma ve Ezber
- Harekeleri Tanıma ve Ezber
- Cezm İşaretini Tanıma ve Ezber
- Şedde İşaretini Tanıma ve Ezber
- Tenvin İşaretini Tanıma ve Ezber
- Uzatma Harflerini Tanıma ve Ezber
- Ezber ve Kur'an-ı Kerim Okuma
- Ezber ve Kur'an-ı Kerim Okuma

Ünitelerinin kazanımları ve etkinliklerinden oluşmaktadır.

Konuların ve yukarıdaki öğrenme alanlarının bulunduğu ayrıca materyal olarak da kullanılan öğretici kitapları aşağıda belirtilmiştir.

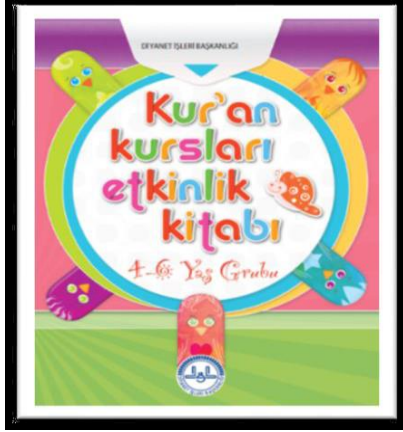

Resim 1. Öğretici Kitabı 1

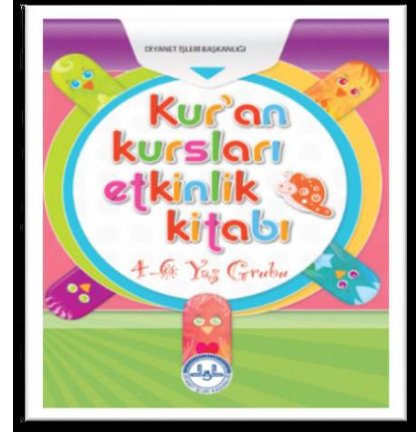

Resim 2. Öğretici Kitabı 2

Öğrenci etkinlik kitabı 1 ve 2 olarak aşağıdaki şekilde hazırlanmıştır.

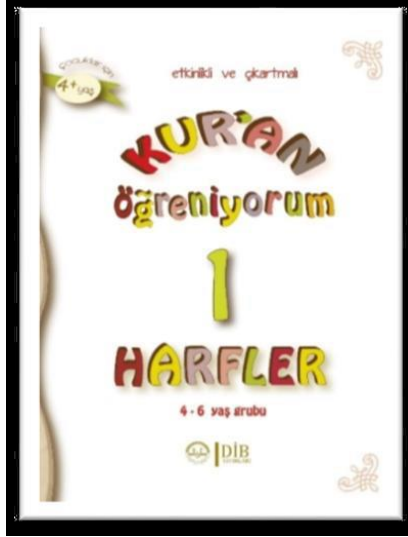

Resim 3. Etkinlik Kitabı 1

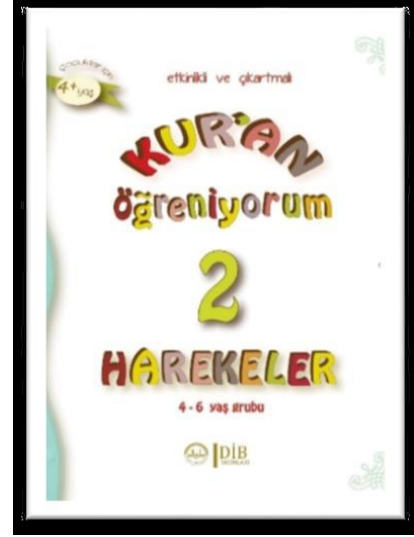

Resim 4. Etkinlik Kitabı 2

Aşağıda belirtilen kitaplar kuran harflerinin öğretildiği etkinlik kitaplarıdır.

Resim 5. Kur'an Öğreniyorum 2

Resim 6. Kur'an Öğreniyorum 3

Resim 7. Kur'an Öğreniyorum 3

- **4-6 Yaş Diyanet Kur'an Kurslarının Öğretim Programı**

Diyanet İşleri Başkanlığının uyguladığı öğretim programı (bkz. Ek'2 ye) tablolarda gösterilmiştir. Hem kuran eğitimi hem de değerler eğitimi konuları ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. İlk program 2013-2014 yılı itibari ile pilot illerde uygulamalar olarak başlatılmıştır. 2014-2015 yılı itibari ile Türkiye genelinde DİB

tarafından belirlenen kriterlere sahip üreticiler tarafından yine belirlenen kriterlere sahip Kur'an kurslarında uygulanmaktadır (DİB, 2014). Bu program çerçevesinde 4-6 yaş grubu öğrencilere yönelik "Kur'an Kursları ğretici Kitabı ile Kur'an Kursları Etkinlik Kitabı" hazırlanmıştır.

Programı incelediğimizde konular ilk hafta kursa uyum sonraki haftalarda dua, şükür ve özür dileme, sevgi ve merhamet, saygı, sorumluluk, yardımlaşma, sabır, iyilik, doğruluk ve dürüstlük, adalet, Allah'ı, peygamberimi, kitabımı, kâinatı, dinimi, dini meknlarımı, vatanımı, bayramlarımızı seviyorum şeklinde aylara bölünerek işlenmiştir. Öğreticilerin anlatacakları konular, kullanacakları etkinlikler programda tek tek gösterilmiştir. Bunların yanında kuran dersleri de yıllık programda aylara ve haftalara bölünerek işlenmiştir. Öğreticiler toplam 6 saat din ve değerler eğitimi dersi yapmaktadır. Dört saat Kur'an dersleri ve iki saat değerler eğitimi dersi olmak üzere bir günlük programı altı saat içerisinde tamamlamaktadırlar.

Kazanımlar kısmına baktığımızda bu yaş dönemindeki çocuklar özellikle iyilik, sevgi, adalet gibi soyut kavramların ne olduğu konusunda bir farkındalığa sahip olmakla birlikte, kavramları tanımlama konusunda yetersizlerdir. Çocuklar bu soyut kavramları ancak kendi hayatlarındaki somut karşılıkları ile ifade edebilirler. Dolayısıyla bu kazanımların çocukların seviyelerine uygun olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarını gözetererek esnek bir ereve çizilmiş olması ve kazanım konusunda öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önüne alınmış olması onların gelişimleri açısından programın uygun olduğunu göstermektedir. 4-6 Yaş Kur'an Kursu ğretim Programı'nın hazırlanma süreci ve öğretici kitabı göz önüne alındığında, programda ğrenci gelişim özelliklerinin dikkate alınacağı söylenmekte ve buna yönelik olarak etkinlik, hikâye ve oyunlar kullanılmaktadır. Oyun ve hikâyelerin kurgulanmasında ise geleneğin baskısının hissedildiği söylenebilir. Elbette bu noktada programın uygulayıcılarına büyük görev ve sorumluluk düştüğünü de belirtmek gerekir (Tosun ve apioğlu, 2015).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Tezin bu bölümünde araştırmanın yöntemine, çalışma grubuna, veri toplama aracına, verilerin toplanma sürecine ve çözümlenmesine yer verilecektir.

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

DİB 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitim çalışmalarının öğretici görüşleri kapsamında değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmanın sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi çeşitli disiplinlere dayanan güçlü kurumsal temelleri vardır. Bu disiplinlerin ortak amacı insan davranışını, içinde bulunduğu ortam içinde ve çok yönlü olarak anlamaya çalışmaktır. İnsan davranışı ancak esnek ve bütüncül bir yaklaşımla araştırılabilir ve bu yaklaşımda araştırmaya dâhil olan bireylerin görüşleri ve deneyimleri büyük önem taşır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 37). Araştırmacı, görüşmeler yaparak bireylerin deneyimlerini kendilerinden dinleme fırsatı bulur. Gözlemleri, olayları anlamaya çalışır. Problemlerin sebebini ve kaynağını bulmak için bizzat ilgili durumlar içerisinde inceleyip anlama fırsatını elde eder. Ayrıca verileri toplama sırasında anket çalışmaları gibi katı bir çerçeve belirleme zorunluluğu yoktur. Yapılandırılmamış veya yarı yapılandırılmış yaklaşımları tercih ederek derinlemesine bilgiye ulaşabilir. Bunun yanı sıra esnek bir yapıda olduğu için araştırmacının araştırmaya başlamadan önce yaptığı plan, alana girdikten ve veri toplamaya başladıktan sonra değişebilir. Veri toplama sürecinde tek bir sınırlı kaynağa da bağlı kalmayabilir; görüşme, doküman, gözlem vs. birçok kaynaktan yararlanabilir. Topladığı veriler ile olaylar, olgular ve konular üzerine bağlantı kurabilir ve birbirleriyle olan ilişkilerini anlama fırsatı bulabilir. Böylece bütüncül bir resmi yakalayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 40-41).

Bu yüzden öğretmenlerinin kendilerine ve değerler eğitimine yönelik düşünceleri;

öğreticilerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nda uygulanan değerler eğitimi, program, etkinlik ve materyallere yönelik düşünceleri; Kur'an kursu öğretmenlerinin DİB 4-6 yaş değerler eğitimi çalışmalarında karşılaştığı sorunları; Kur'an kursu öğretmenlerinin DİB yürütülen değerler eğitimi uygulamalarının avantajları ve etkililiğinin artmasına yönelik düşünceleri saptamak ve tespit edilen problemlere öğretici görüşleri doğrultusunda programa çözüm üretilmesine yardımcı olabilmek açısından nitel araştırma yöntemi kullanılması uygun bulunmuştur.

Nitel araştırma modeli olarak ise durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışma modeli güncel bir durumu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirginleşmediği ve birçok kanıtın veya veri kaynaklarının bulunduğu durumda başvurulacak bir araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Yani durum çalışması araştırmacının "neden?" ve "nasıl?" sorularına odaklanarak "hedeflenen durumu" derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdelemek istediğinde kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Literatürde okul öncesinde değerler eğitimine ilişkin yeterli sayıda kuramsal bilgi ve araştırma sonucu bulunmasına karşın 4-6 yaş Kur'an kurslarında yapılan değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışmasına rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmada, Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitiminin nasıl gerçekleştiğini betimlemek amacıyla bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül tek durum desenlerinde, tek bir analiz birimi (bir birey, bir kurum, bir program, bir okul vb.) vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu araştırmada, Kur'an kursu öğretmenlerinin 4-6 yaş eğitimi olan okul öncesi ve değerler eğitimi hakkındaki bilgi düzeyleri; değerler eğitimi hakkındaki yeterlilikleri; kendi aralarındaki iş birliği; uygulanan program ve kullanılan materyaller hakkındaki görüşleri; öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri; değerler eğitiminin 4-6 yaş çocuklar açısından avantajlarını bütüncül bir yaklaşımla irdelemeye çalışan bir durum çalışmasıdır.

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Bu araştırmanın çalışma grubunun seçiminde katılımcılara ve ön bilgilere maliyetsiz ve hızlı bir şekilde ulaşmayı sağladığı için amaçlı örnekleme türlerinden kolay

ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu oluşturulurken İstanbul ilinde farklı ilçelerde çalışan öğreticiler içinden Kâğıthane Müftülüğüne bağlı Kur'an, din ve değerler eğitimi alanında görev yapan 20 adet 4-6 yaş Kur'an kursu öğreticileriyle uyguladıkları değerler eğitimi programı ile ilgili görüşmeler yapılmasına karar verilmiştir. Araştırmaya katılan kişiler tamamen gönüllülük esasına dayanarak çalışmaya katkı sağlamışlardır. Öğreticiler ‘g’ ile kodlanmış ve g1, g2... şeklinde tanımlanmışlardır.

Öğreticilerin öğrenim düzeyleri, 8'i ön lisans, 6'sı ilahiyat lisans, 3'ü İHL, 1'i İHL ve İLİTAM, 2'si İHL ve ön lisans çocuk gelişimi mezunu. 7 öğreticinin formasyon belgesi varken 13 öğreticinin formasyon belgesi bulunmamakta, 3 öğreticinin üniversiteden, 2 öğreticinin de halk eğitim ve İSMEK' den aldıkları değerler eğitimi sertifikası bulunmaktadır. Öğreticilerin mesleki deneyimleri ise 1 ile 5 yıl arasında değişmektedir. Öğreticilerin yaşları 22-44 yaşları arasında değişmektedir.

Aşağıda alışma grubunun kişisel bilgileri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Yaşı, Branşı, Mezun Olduğu Okul, Mesleki Kıdemi, Formasyon ve Sertifika Durumu, Sertifika Aldıkları Yer

G	Yaş	Branş	Mezun olunan okul	Meslek kıdemi	F. Belge	Değerler eğit. Sertifikası	Sertifikanın alındığı yer
G1	27	Okul Öncesi Öğretmenliği	Ön lisans	4 yıl	Yok	Var	Sakarya Üniversitesi
G2	26	Kur'an Kursu Öğreticisi	Ön lisans	3 yıl	Yok	Yok	-
G3	22	Kur'an Kursu Öğreticisi	İHL	4 yıl	Yok	Yok	-
G4	38	Kur'an Kursu Öğreticisi	İlahiyat	15 yıl	Var	Yok	-
G5	25	Okul Öncesi Öğretmeni	Ön lisans	4 yıl	Yok	Var	Bursa uzaktan eğitim merkezi
G6	25	Kur'an Kursu Öğreticisi	İlahiyat	1 yıl	Var	Yok	-
G7	40	Kur'an Kursu Öğreticisi	İlahiyat	3 yıl	Var	Yok	-
G8	37	Kur'an Kursu Öğreticisi	İHL-İlitam	2 yıl	Var	Yok	-
G9	37	Kur'an Kursu Öğreticisi	İHL	1 yıl	Yok	Var	Sakarya Üni. Uzaktan eğitim

G10	48	Okul Öğretmeni	Öncesi	Ön lisans	1 yıl	Yok	Yok	-
G11	42	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyat	1 yıl	Yok	Yok	-
G12	32	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyatI	1 yıl	Var	Yok	-
G13	29	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyat	2 yıl	Yok	Yok	-
G14	38	Kur'an Öğreticisi	Kursu	Ön lisans	4 yıl	Yok	Yok	-
G15	44	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyat lisans	Ön 2 yıl	Yok	Yok	-
G16	40	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyat	1 yıl	Var	Yok	-
G17	37	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İHL	2 yıl	Yok	Yok	-
G18	38	Kur'an Öğreticisi	Kursu	Ön lisans	1 yıl	Yok	Var	Halk eğitim
G19	30	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyat	1 yıl	Var	Yok	-
G20	29	Kur'an Öğreticisi	Kursu	İlahiyat lisans	ön 3 yıl	Yok	Var	İSMEK

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri, araştırma sorusunu cevaplamaya yarayacak her türlü bilgidir. Verileri elde etme konusunda doğru yöntemi tercih etmek araştırmanın niteliği açısından önemlidir.

Nitel araştırmalarda veri toplamadaki esas amaç, insanların yaşadıkları tecrübelerin tespit edilip incelenmesidir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015: 104). Bu incelemeler yapılırken birçok veri toplama yöntemi kullanılabilir. Bu araştırma içinde öğretmenlerin görüşlerinden, tecrübelerinden ve gözlemlerinden istifade edebilmek için görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme, bir bilgi alma yöntemidir ve bu yöntemle belli sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplanır. Daha çok doğrudan gözlem yapmanın mümkün olmadığı durumlarda tercih edilir. Görüşme yönteminin amacı, insanların geçmiş, şimdi ya da gelecekle ilgili tutum, görüş ve davranışlarıyla ilgili bilgi toplamak; istenilen konu hakkında derinlemesine ve detaylı bilgi almayı sağlamaktır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015: 114).

Araştırmacı görüşme yöntemini kullanmaya karar verdikten sonra görüşme türlerinden hangisini kullanacağını belirlemelidir. Yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üç tip görüşme çeşidi

vardır. Yapılandırılmış görüşme, daha çok nicel araştırmalarda kullanılır. Yapılan görüşmede araştırmacının soracağı sorular baştan sona bellidir, baştan yaptığı plan dâhilinde araştırmacı görüşmesini yapar. Yarı yapılandırılmış görüşmede, araştırmacı soracağı soruların yanı sıra konunun gidişatına ve derinliğine göre yeni sorular da ekleyebilir. Daha çok nitel araştırma yönteminde tercih edilir. Ayrıca görüşme yapılacak kişi önceden bellidir ve o kişiden randevu talep edilir. Yapılandırılmamış görüşme de ise araştırmacı, araştırma sahasına gider ve rastgele biriyle görüşme talebinde bulunur. Görüşmeyi kabul eden kişilere kendiliğinden gelişen genel sorular sorarak veri toplamaya çalışır (Güler, Halıcıoğlu ve Tařđın, 2015: 114-116).

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Tercih edilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırma kapsamında 4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitimi çalışmalarıyla ilgili bilgi almak amacıyla Kur'an kursu öğreticileriyle görüşülmüştür.

Araştırmanın amacına uygun olarak ilgili alan yazın taranmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda yapılan düzeltmelerle görüşme formuna son şekli verilmiştir. Araştırmada kullanılan görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Kur'an kursu öğreticilerinin kişisel bilgilerine yönelik sekiz soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise DİB ile çalışan Kur'an kursu öğreticilerinin değerler eğitim çalışmalarının etkililiğini ölçmeye yönelik 15 sorudan oluşan açık uçlu görüşme formu ortaya çıkmıştır.

Görüşme yapılması planlanan öğretmenlere telefonla ulaşılarak çalışma ve görüşme kapsamında bilgi verilmiş ve randevu talebinde bulunulmuştur. Bu doğrultuda Mart-Nisan 2019 tarihleri arasında öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Kişisel bilgi formu ve açık uçlu soruların bir araya getirilmesiyle oluşturulan görüşme formu alanında uzman Kur'an kursu öğreticilerinin görüşüne sunulmuştur. Görüşmelerin tamamı bizzat araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. 27 - 40 dakika arası yapılan görüşmeler öğreticilerin izinleri doğrultusunda ses kaydına alınmıştır. Tüm öğreticilerden alınan ses kayıt süreleri bilgisayar ortamında saklanmakta ve toplam 1.2354 gigabayttir.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Nitel araştırmalarda verilerin analiz edilmesinin ilk basamağı toplanan verilerin yazıya dökülmesidir. Araştırma kapsamında Kur'an kursu öğreticileri ile yapılan görüşmelerde kaydedilen ses dosyaları araştırmacı tarafından görüşmelerle eř zamanlı olarak çözümlenmiş ve görüşmelerin dökümü görüşme formlarına aktarılmıştır. Araştırma sırasında tutulan görüşme notlarının ve kayıtlarının kısa sürede yazıya dökülmesi düzenli veri kaynağını oluşturmayı sağlamıştır (Güler; Halıcıoğlu; Tařđın, 2015: 139). Öğretmen görüşmelerinin yazıya aktarıldıktan sonra değerlendirilmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu yaklaşımda amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve şimşek, 2008: 224). Bu araştırma için de verilerin ana temalar etrafında kategorize edilmesi için yazıya dökülen tüm veriler satır satır okunarak detaylı bir analize tabi tutulmuş, farklı ve benzer olan veriler dikkate alınmış, içeriği birbirine benzeyen veriler aynı temalar içerisinde toplanmıştır. Ayrıca katılımcıların her bir soru için vermiş olduğu cevaplardan ortak veya farklı yargılardan yola çıkılarak konu ile ilgili bakış açıları yansıtılmaya çalışılmıştır. Gerektiğinde kod isimleri kullanılarak katılımcıların konu ile ilgili düşüncelerinden alıntılar yapılmıştır.

Araştırmacı tarafından görüşme dökümlerinin ardından verilerin kodlanması aşamasına geçilmiştir. Her bir görüşme formu ‘g’ olarak tanımlanmış ve kişiler g1, g2, g3... şeklinde isimlendirilmiştir. Kur'an kursu öğreticileri tarafından gerçekteştirilen değerler eğitimine ilişkin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlar kodların kaynağını oluşturmuştur. Araştırmacı tüm verileri kodlayarak ardından bir kod listesi oluşturmuştur. Kod listesi üzerinde çalışan araştırmacı kodlardan hareketle temaları belirlemiştir. Temaların bulunması, verilerin kodlara göre düzenlenmesi ve tanımlanması aşamaları izlenmiştir.

3.5. GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİLİK

Bilimsel araştırmalarda en önemli ölçütlerden biri geçerlilik ve güvenilirliktir. Nitel araştırmalarda geçerlilik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlememesi anlamına gelir (Kirk; Miller, 1986, akt: Yıldırım; Şimşek, 2016: 269). Geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması için dört başlık belirlenmiştir. İnanırcılık, genelleme, değişmezlik ve teyit edebilirliktir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, 2015).

Nitel araştırmalarda güvenilirlik araştırmanın aynı ortamda ve şartlarda benzer katılımcılarla yaklaşık sonuçlar vermesidir (Koç, 2016: 151). Fakat gerçeklerin bireylere ve içinde buldukları ortama göre sürekli bir değişme içinde olduğu için benzer gruplarda tekrarlanması aynı sonuçları vermeyebilir. Çünkü insan davranışları sürekli değişken ve karmaşıktır. Bu nedenle kullanılan yöntem ne olursa olsun sosyal olaylarla ilgili bir araştırmanın aynen tekrarlanması mümkün değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 272). Geçerliliği sağlayabilmek için araştırmacı, tez danışmanı başta olmak üzere alan uzmanı akademisyenlerle görüşmüş ve yarı yapılandırılmış görüşme formunun geçerliliği konusunda bilgi alınmıştır. Ayrıca yöntem bölümünde araştırmanın bütün unsurları ve aşamaları hakkında bilgi verilmiştir. Bu araştırmada güvenilirliği sağlayabilmek için Sakarya ilinde yapılan üç pilot uygulama tez danışmanının onayına sunulmuş ve değerlendirmesi alınmıştır. Araştırmacı tarafından güvenilirliği sağlayabilmek için de ses kayıtları ve yazıya aktarılan dokümanlar arşivlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Tezin bu bölümünde verilerin elde edilmesi için araştırmanın yapıldığı 4-6 yaş Kur'an kurslarında görev yapan öğretmenlerle uyguladıkları değerler eğitimi hakkında görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgular dört ana temaya ayrılmıştır. Ana temalar da kendi içinde alt temalara ayrılarak yorumlamaları yapılmıştır.

4.1. ÖĞRETİCİLERİN DEĞERLER EĞİTİMİNE VE MESLEKİ YETERLİLİKLERİNE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Bu ana tema beş alt başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi ve MEB' de Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri
- Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Eğitim Alma Durumları ve Eğitimlerin Yeterlilikleri ile ilgili görüşleri
- Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Yeterliliği ve Geliştirmek İstedikleri Konular
- Öğreticilerin Değerler Eğitimi Uygulamalarındaki Başarı Düzeyleri İle İlgili Görüşleri
- Öğreticilerin Kendi Aralarındaki İşbirliği İle İlgili Görüşleri

4.1.1. Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi ve MEB'de Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

Bu alt tema iki farklı açıdan incelenmiştir. Bunlar:

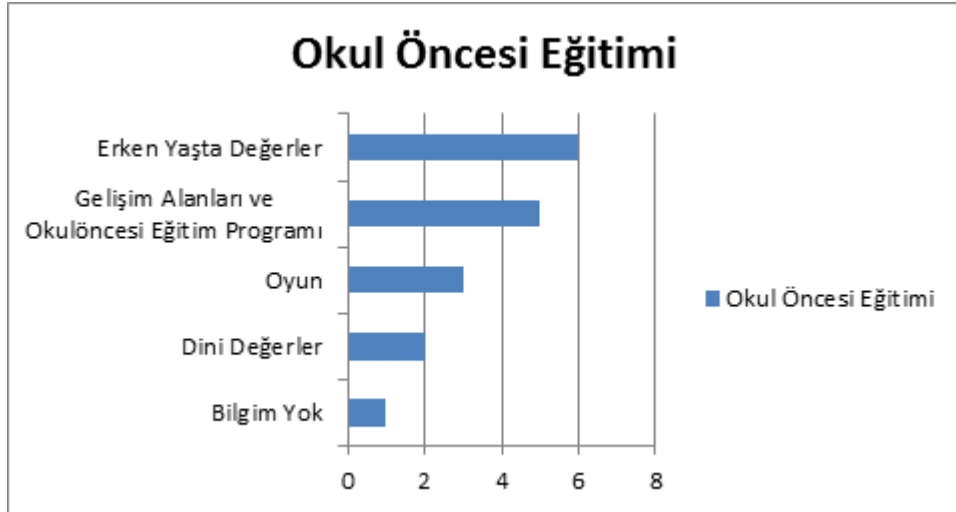
- Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

- Öğreticilerin MEB’de Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

4.1.1.1. Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi Hakkındaki Görüşleri

4-6 yaş çocuklarına değerler eğitimi veren öğretmenlerin çocukların seviyelerine inebilmeleri ve onların gelişimsel özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu sebeple öğretmenlere öncelikle okul öncesi eğitimi ile ilgili bilgi düzeylerini öğrenmek için “Sizce okul öncesi eğitim nedir? Okul öncesi eğitim hakkındaki bilgi düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığında görev yapan Kur’an kursu öğretmenlerinin tamamı bu soruya cevap vermişlerdir. Öğreticilerden bazılarının okul öncesi eğitimi ile ilgili yeni eğitim aldıkları anlaşılmaktadır.

Şekil 1. Öğreticilerin Okul Öncesi Eğitimi Hakkındaki Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği

Şekil 1’e bakıldığında 6 öğretmen okul öncesi eğitimi ve değerler eğitimini bir bütün olarak ele almış erken yaşta değerler eğitiminden bahsetmiştir. 5 öğretmen okul öncesi eğitim programına hâkim olduğu için programdan bahsetmiştir. 3 öğretmen ise okul öncesi eğitim ve oyundan bahsetmiş, 2 öğretmen okul öncesi ve dini değerler eğitiminden bahsetmiştir. 1 öğretmenin okul öncesi eğitimi hakkında hiç bilgisinin

olmadığını atandıktan sonra bir kursa başlayarak okul öncesi eğitimi hakkında bilgi sahibi olmaya çalıştığı görülmektedir.

Okul öncesi eğitim ve değerleri bütün olarak ele alan öğretmenler(6) ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Motor gelişimleri psiko-motor gelişimini somut-soyut değerlerin incelendiği ona göre eğitim hazırlanması ve uygulanması.” (g2)

“Okul öncesi eğitim çocukların ahlaki değerlerin desteklendiği okula hazırlık sürecini destekleyen bir eğitimidir.” (g3)

“Okula hazırlık süreci ve bazı değerleri okul ortamında öğrenmeleri.” (g20)

Görüşme yapılan kuran kursu öğretmenleri arasında gelişim alanları ve erken yaştaki eğitimin önemini ifade edenler arasında okul öncesi eğitimi denildiğinde ilk olarak programı ele alan öğretmenlerden(5) bazıları şunları dile getirmişlerdir:

“Okul öncesi program çocukların okul öncesi eğitim ve gelişimi hakkında bilgi veren programlardır.” (g1)

“Okul öncesi eğitim çocuğun gelişimini her alanda kişisel sosyal ahlaki desteklemek eksiklerini tamamlamak, var olanı geliştirmektir.” (g5)

“Okulun programından henüz ilkokul çağına başlamamış çocukları okula adapte etmek için hazır bulunuş hale getirmektir, hazırbulunuşluk bir sonraki aşamaya geçme de önemli fayda sağlamaktadır.”(g12)

“Çocuğu okula hazırlamak için gerçekleştiren ilkokul deneyimleridir. MEB' in hazırladığı plan programlara uygun verilen eğitimidir.”(g13)

Okul Öncesi denildiğinde oyun ile öğrenme şekli aklına gelen öğretmenler(3) ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Her çocuğun farklı olduğu, soyut değil somut ifadeler kullanmak gerektiğini, oyun ve eğlence ile daha güzel öğrendiklerini, Her çocuğun öğrenme şeklinin farklı olabileceğini söyleyebilirim.”(g11)

“Bireyin beyin ve hareket gelişimini sağlamak için oyun, eğlence ve diğer faaliyetlerin kullanılması. Sosyal gelişimine diğer alanlara katkı sağlamak, ilkokula ve hayata hazırlamak olduğunu düşünüyorum. Ağaç yaşken eğilir. Bu fidanların gelişmesi, bizim kendimizi geliştirmemize bağlıdır.” (g15)

“Bana çocuğu 6 yaşına kadar verin 60 yaşına kadar senin olsun”. Çin atasözünde denildiği gibi çocuk alabileceği eğitimi erken çocukluk döneminde alır. Hayatı boyunca değişmeden

ya da çok az değişerek devam eder Bu yüzden. Okul öncesi eğitim çocuğun hayattaki en önemli mihenk taşlarından biri olduğunu ve çözümünü ve oyunlaştırarak her çocuğun bu eğitimi alması gerektiğini düşünüyorum.” (g17)

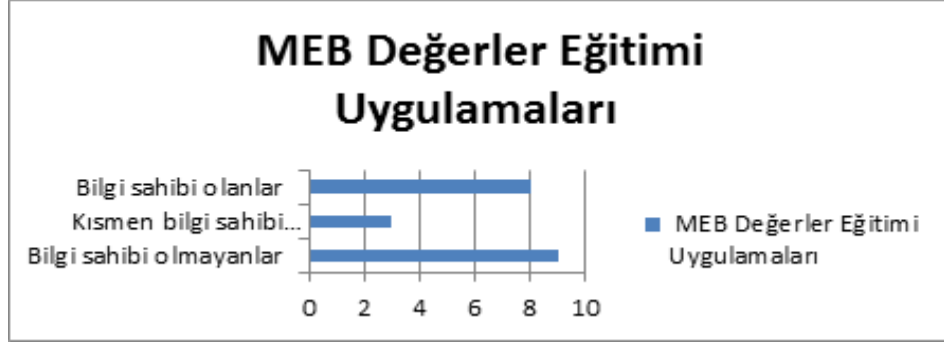
Dini değerleri okul öncesi eğitim olarak tanımlayan öğretici (2) okul öncesi dönemde dini ve ahlaki değerlerin önemli olduğunu ve kendilerinin özellikle bu alanla ilgilendiğini şu ifadeleri kullanarak söylemiştir *“Biz daha çok Dini ahlaki değerler eğitimi ile ilgilimiz. Çocuğun çevresi ve ailesi ile iletişimi yoluyla ahlaki değerler kazanmasına yardımcı olma, okul öncesi dönemde din eğitimi severek ve sevdirek öğretme, değerleri oyunla öğretme bir de eğitimde güler yüzlü, sıcakkanlı ve verimli olmak için aileyi tanımak iyi bir bağ kurmak önemli. Aile ile işbirliğinin çocuğa fayda sağlayacağını düşünüyorum.” (g8)*

Bir öğretici ise hiç bilgi ve tecrübe sahibi olmadığını, henüz eğitime almaya başladığını ifade etmiş ve şu ifadeleri kullanmıştır. *“Bu alanda özel olarak lisans eğitimi almadım. 4 yaşta çalışmadım. Tecrübem yok. Şu anda 3-6 yaş çocuk gelişim eğitimi alıyorum o yüzden bu konuda bir şey söyleyemeyeceğim”* demiştir.

Yorumlara bakıldığında öğreticilerin okul öncesi ile ilgili bazı konularda bilgi sahibi oldukları fakat bilgilerinin yüzeysel seviyede kaldığı anlaşılmaktadır, bazı tanımları bildikleri ama soru sorulduğunda çoğunun bekleyerek *“Acaba ne demektir?”* dedikleri bilinmektedir. Bu durumda da okul öncesi dönemde ne öğretilmeli ne öğretilmemeli konusunda da içsel bir karmaşa yaşadıkları anlaşılmaktadır.

4.1.1.2. Öğreticilerin MEB’ de Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Düşünceleri

Öğreticilerin genel tüm eğitim kademelerinde değerler eğitimi hakkında ne kadar bilgi sahibi olduğu öğrenmek için *“MEB’ in Türkiye genelinde tüm eğitim kademelerinde ve öğretim programlarında değerler eğitimine yönelik çalışmalarını hakkında neler düşünüyorsunuz?”* sorusu yöneltilmiştir.

Şekil 2. Öğreticilerin MEB’ De Uygulanan Değerler Eğitimi Hakkındaki Düşüncelerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği

Şekil 2’ye bakıldığında MEB de uygulanan değerler eğitimi hakkında 9 öğretici bilgi sahibi olmadığı, 8 öğreticinin bilgi sahibi olduğu, 3 öğreticinin ise kısmen bilgi sahibi olduğu görülmektedir.

MEB bünyesinde uygulanan değerler eğitimi çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmayan öğretmenler(9) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Hayır, bir bilgim ve fikrim yok.” (g3)

“Diğer kurumlar hakkında pek bilgi sahibi değilim ama kendi kurumum ile ilgili çok büyük bir problem yok eğitimcilerin eğitimlerinde eksiklikleri var.” (g5)

MEB’deki çalışmaları bilmediğini ama DİB’deki uygulamaların çok güzel olduğunu ifade eden öğretici şunları söylemiştir:

“Milli Eğitimde plan programı bilmiyorum, açıkçası müfredatı da bilmiyorum ama ümit ediyorum ki onlar da faydalı ve güzel şeyler yapıyorlardır. Çünkü değerler eğitimi deyince belli başlı şeyler değerler belli yani güzel şeyler ümit ediyorum bizimki çok güzel DİB’inki çok güzel.” (g7)

“İnternette kendi çalışmalarınız için aramalar yaptığımızda farklı okulların da çalışmaları olduğunu görüyoruz ama bunun dışında bir bilgim yok.” (g8)

“İçerik hakkında bilgim yok oğlum ortaokula gidiyor öyle bir şey duymadım.” (g11)

“Türkiye’de sürekli çalışmalar yapıldığını biliyorum ama MEB’in içeriğini bilmiyorum.” (g12)

“Yok. Değerler eğitimi konusuna çok önem veriyorum ama veliler bu konuda daha çok bilgilendirilmeli, seminerler düzenlenmeli.” (g19)

MEB’ de uygulanan değerler eğitim çalışmaları hakkında bilgi sahibi olan öğretmenler(8) şunları söylemişlerdir:

“Okullarda da değerler eğitimi etkinlikleri yapıldığını biliyorum. İlkokulda alınmıyorsa bu eğitim orta yoksa lisede verilmeye çalışılıyor. Değerler eğitiminden beklenti: çocuğumun güzel bir eğitim alması. Öğretmen hadi bu konuyu işleyip geçelim değil de hayatına işleyecek şekilde öğretilmeli. Yıllar sonra bile anımsamalı çocuk.” (g1)

“Anaokullarında da değerler eğitimi üzerine eğitim verildiğini duydum ama ortaokul ve lisede böyle bir şey duymadım. İçerikleri hakkında bir fikrim yok.” (g2)

MEB’ in anaokullarında okul müdürlerinin tercihine bağlı kulüp ya da hafta sonu kurs şeklinde uygulanan değerler eğitim çalışmaları hakkında bilgi sahibi olan öğretici şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çok güzel bunun DİB ile ilişki içerisinde çalışmalar olduğunu da biliyorum. Hatta sizin çalıştığınız okula DİB personelinin gelip Değerler Eğitimi dersine girdiğini duymuştum doğru mu? Biz kendi ilçemizde Şişli ilçesinde bunu konuştuk ama şu an böyle bir çalışmamız yok ama olmasını isteriz Şişli genelindeki okullarında DİB personellerinin yönlendirilmesi en azından çünkü MEB’ de Değerler Eğitimine girebilecek bir kadro var mı bilmiyorum ama çok da olduğunu düşünmüyorum.” (g13)

Eyüp ilçesinde pilot uygulama olarak başlatılan bir ortaokul anasınıfında uygulanan değerler eğitim çalışması hakkında bilgi sahibi olan öğretici şu ifadeleri kullanmıştır:

“Eyüp’ te bir okul uyguluyor bizim bölge de bir arkadaş var bende ondan bilgi alacaktım. ...Ortaokulu’nda uygulanıyor. MEB’e bağlı bir okul.” (g14)

Bir öğretici DİB 4-6 yaş Kur’an kurslarının kalkacağını, din ve değerler eğitiminin MEB bünyesinde verileceğini, bunun Samsun’da bir okulda uygulandığını şu ifadelerle söylemiştir:

“Sadece MEB’ de verilecek Diyanet’te artık olmayacak diye duydum. Samsun’da bir okulda manevi eğitim adı altında 5 saatlik bir eğitim oluyormuş şu an bir arkadaşım görevli orada. Bizimle aynı kitap ve müfredatı kullanıyor. Sabah okul öncesi öğretmeni öğleden sonra da o giriyor derse.” (g20)

MEB’ deki değerler eğitimi çalışmaları ile aynı uygulamaları yaptıklarını söyleyen öğretmenler(4) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Materyallerimiz aynı ilköğretimde materyaller daha soyut verilebiliyor. Lisede yetersiz kalıyor çünkü geç kalınmış oluyor ve bütün hocalar programa uymuyor, çünkü hocaların da işlemesi gereken konular oluyor bu alana pek değinmiyorlar.”(g6)

“Yalnızca MEB’ de değerler eğitimi programı uygulandığını biliyorum. Çevremdeki bir iki örnekten gördüğüm kadarıyla eğitim açısından bizden biraz daha iyiler ama bizim program var onlarda da. Onun dışında herhangi bir bilgim yok.” (g9)

“Evet, daha önce bir okula gitmiştim orada aynı bizim gibi çalışmalar yapılıyor.”(g16)

Sakarya’ da nerede ise tüm okullarda uygulanan değerler eğitimi çalışmaları hakkında bilgi sahibi olan öğretici şu ifadeleri kullanmıştır:

“Adapazarı-Kocaeli’ de değerler eğitimi dersine giriyormuş, enerjik insanlara bu iş verilmeli öyle bir insan o da. Eğitimde pilot bölgeymiş, program aynı program. 8 sınıfta varmış, seminer vermişler masalcı ablayı çağırmışlar.”(g15)

Okullardaki uygulamalardan kısmen haberdar olan öğretmenler(3) uygulamanın yetersiz ve eksik olduğunu söylemişlerdir:

“Okullara gidince panolar değerler köşesi yapılıyor diye düşünüyorum konuşulması da güzel, içeriğini bilmiyorum.” (g17)

“Daha yeterli seviyede olmadığını düşünüyorum, bu konuda daha farklı kaynakların oluşturulması gerektiğini düşünüyorum. Birkaç kitap araştırmakla bu iş olmaz, öğretmenlere daha farklı kaynaklar sunulabilir.” (g4)

“Sadece Kur’an eğitimi veriliyor bence bizim verdiğimiz gibi veriyorsa iyi ama sadece Kur’an ise o da olmaz benim duyduğum kadarı ile sadece o içeriğini bilmiyorum.”(g18)

Öğreticilerin yorumlarına bakıldığında MEB’deki çalışmalar hakkında kulaktan dolma bilgiler ile haberdar oldukları okul öncesi dönem ile ilgili birkaç duyumu aldıkları hatta kullandıkları materyallerin Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından okullara verildiği aynı kaynaktan uygulama yapıldığını söylemişlerdir. Öğreticilerin bir kaç kişi kendi çocuklarının öğrenim gördüğü okullar vasıtası ile değerler eğitimi uygulamalarını duyduğunu, Sakarya’ dan değerler eğitimi sertifikası alan öğretmenlerin ise DİB’in okullara öğretici olarak görevlendirdiği arkadaşları vasıtası ile değerler eğitimi uygulamalarının içeriğinden haberdar olduğu, bunun dışında da öğretmenlerin herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir.

4.1.2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Eğitim Alma Durumları, Yeterlilikleri İle İlgili Görüşleri

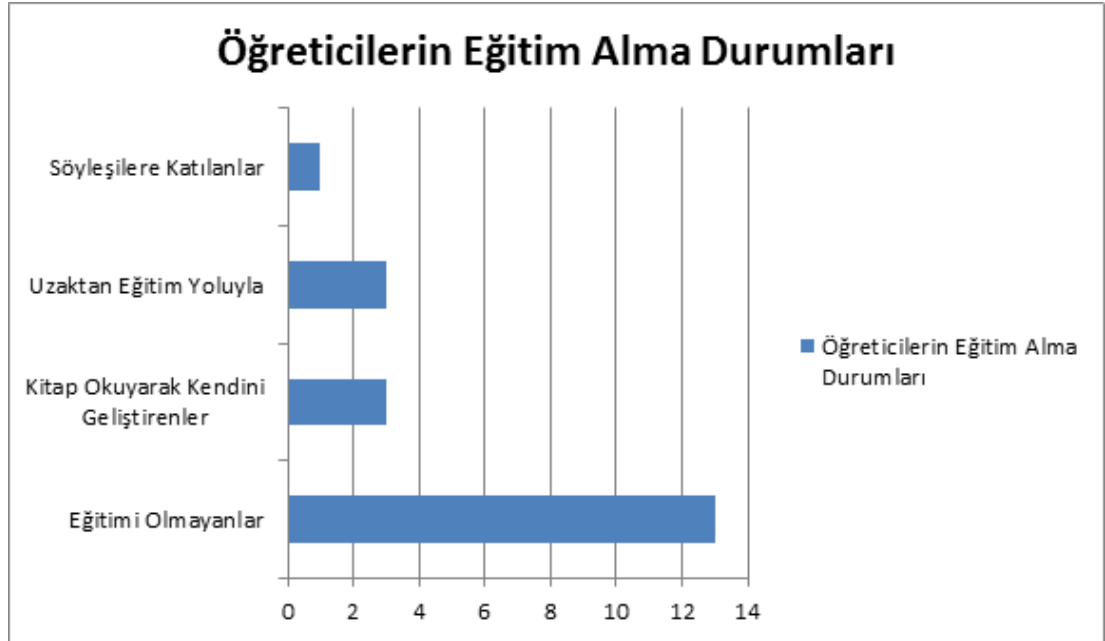
Bu alt tema iki farklı açıdan incelenmiştir. Bunlar:

- Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Eğitim Alma Durumları

- Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Aldıkları Eğitimin Yeterliliği

4.1.2.1.Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Eğitim Alma Durumları

4-6 yaş Kuran kurslarında görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili herhangi bir kurumdan eğitim alma durumlarını öğrenmek için “Okul öncesi düzeyde çocuklara değerlerin kazandırılması süreçleri hakkında eğitim aldınız mı?” sorusu yöneltilmiştir. Öğreticilerin büyük bir çoğunluğu(13) değerler eğitimi ile ilgili ekstra eğitim almadıklarını, değerler eğitimi ile ilgili kitap okuyarak kendilerini yetiştirmeye çalıştıklarını, (3) öğretmenlerin bazıları(3) ise uzaktan eğitim ile değerler eğitimi sertifikası almışlardır. DİB tarafından ataması yapılan öğretmenlerin atandıktan sonra 1 haftalık bir eğitim programına katıldıklarını söylemişlerdir.

Şekil 3. Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Eğitim Alma Durumlarının Yer Aldığı Sayı Grafiği

Şekil 3' bakıldığında Öğreticilerin(13) çoğu değerler eğitimini ayrı bir program şeklinde almamışlardır.

Eylül ayı seminer döneminde Müftülükte MEB aracılığı ile seminer aldığını söyleyen öğretmenler de şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Eylül’de seminerler verildi.” (g7)

“Bir haftalığına bir eğitim görmüştük sonrasında... Hanımdan pratik eğitim aldık. Güzeldi ama süre kısıtlı olduğu için çok yeterli değildi, onun dışında bir eğitim almadım.”(g9)

“Özel bir eğitim almadım sadece Halk Eğitim Merkezinde...”(g14)

DİB ’in belli saat çocuk eğitimi üzerine eğitim almalarını zorunlu kıldığı eğitimden bahseden öğretici: *“ İSMEK’ te öğrendiklerimiz kadarıyla”* demiştir. (g20)

DİB’ in kadrolu ve sözleşmeli atadıkları öğretmenler ise aldıkları eğitimler ile ilgili şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Yok almadım. Biz Manavgat’ta o eğitimi gördük ama dokuz gün keşke değerler eğitimine başlamadan önce alsaydık. Çünkü çocuklara bir şey anlatmak büyük insanlara ergenlere anlatmaktan daha profesyonel eğitim gerektiriyor. Daha onların seviyelerine inmek gerekiyor. Maalesef biz bunda geç kaldık. Ben Manavgat’a gidince anladım.” (g10)

“Antalya’ da eğitim aldık.” (g11)

“Hayır almadım. Antalya’ da seminere gittim. Nurten Güneş, Meryem Betül Akça, Derya Karacaoğlu gibi hocalarımız vardı seminerde. Diyanet’in düzenlediği bir programda hizmet içi eğitim olarak.”(g16)

“Hayır, sadece 10 günlük bir seminere katıldım.”(g19)

Kitap okuyarak kendilerini geliştirmeye çalışan öğretmenler(3) ve şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Bu konuda ayrı bir eğitim almadık, içinde bulunarak öğrendik. Kitabımızda 1.ünite sevgi, 2. ünite merhamet gibi konu konu anlatılıyor. Yıl boyunca aldığımız seminerler, okuduğumuz kitaplarla, uzmanların görüşlerini okudukça kendimizi bu alanda geliştirdik.” (g2)

“Hayır, ayrıca bir eğitim almadım, seminerler dışında eğitim almadık.”(g4)

“Hayır, almadım çocuk kitapları okudum.”(g15)

Değerler eğitimi ile ilgili uzaktan eğitim sertifika programına katılan öğretmenler (3) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Sakarya Üniversitesinden çocuklara değerler eğitimi ile ilgili sertifikam var. Uzaktan eğitimle almıştım sertifikayı.” (g1)

“Evet, Bursa’da Uludağ Üniversitesin ’den almıştım sertifikam var.” (g5)

“Evet, Sakarya Üniversitesi’nden almıştım.” (g6)

Seminer dışında da farklı söyleşilere katılan bir öğretici de şunları belirtmiştir:

“...verilen eğitim var sosyal eğitimler var bazı kişilerin söyleşilerine katıldım. Hatice Tongar, Merve Gülcemal” (g9)

Öğreticilerin çoğunluğu değerler eğitimi konusunda özel bir eğitim almadıklarını söylemişlerdir. Sene başında tüm Kur’an kursu öğretmenlerine müftülükte eğitim yapıldığını, süresinin az olduğunu, hızlandırılmış program yaptıklarını, kısaca kendilerini bilgilendirdiklerini söylemişlerdir. Sakarya ve başka yerden uzaktan eğitim alan öğretmenler ve Antalya’da seminere katılanlar kadrolu öğretmenler aldıkları eğitimlerin de kısa, yetersiz ve geç verilmiş bir eğitim olduğunu, aldıkları kısa süreli eğitimle de değerler eğitimini çocuklara vermenin güçlüklerinden bahsetmişlerdir.

4.1.2.2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi İle İlgili Aldıkları Eğitimin Yeterliliği

Öğreticilerden aldıkları eğitimlerin yeterliliğini öğrenmek için “Eğitim aldıysanız bu eğitimi yeterli buluyor musunuz?” sorusu sorulmuştur.

Şekil 4. Öğreticilerinin Değerler Eğitimi İle İlgili Aldıkları Eğitimin Yeterliliğini Gösteren Sayı Grafiği

Şekil 4'e bakıldığında 15 öğretici yeterli değil, 3 öğretici kendimizi geliştiriyoruz, 1 öğretici uygulamalı eğitimin eksik olduğunu, 1 öğretici ise bilgi ve tecrübenin yetersiz olduğunu söylemiştir.

Göreve başladıktan sonra DİB' in yaptığı eğitimlerin de yeterli olmadığını hep aynı konular üzerinde durulduğunu anlatımların teorik olduğunu belirten öğretmenler(15) şu ifadeleri kullanmışlardır.

“Yeterli bulmuyorum her ay olmasını talep ederdim seminerlerin. Konular belli başlı, daha farklı konulara yönelebilirdi. Çocuklara yaklaşım, farklı eğitim örnekleri verilebilirdi.”(g3)

“Hayır, yeterli bulmuyorum. Her gün yeni bir şey öğrenilebilir.”(g7)

“Antalya’ da eğitim verildi. Keşke başında alsaydık biz bu eğitimi.” (g11)

“Uzaktan eğitim olduğu için yüz yüze eğitim kadar yeterli olduğunu düşünmüyorum.” (g1)

“Kendimi geliştirdiğim için iyi ama normalde yeterli olduğunu düşünmüyorum çünkü hızlandırılmış bir süreçte aldık bu eğitimi.”(g6)

“Yeterli değil, eğitim değişen ve gelişen bir süreç...” (g17)

Eğitimler dışında kendilerini de geliştirmeleri gerektiğini söyleyen öğretmenler(3) ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Sürekli kendimizi geliştiriyor yeniliyoruz. Her ay okumamız gereken kitaplar ve yayınlar var. Başkanlık bunları belirliyor biz de sürekli bir gelişim içerisindeyiz.” (g2)

“Yeterli olarak görüyorum ama kendimi geliştirmeye ihtiyacım var her zaman.”(g16)

“Tabii ki hem ben de kendimi geliştiriyorum tecrübe kazanıyorum. Seminerlere katılıyorum. Bunun yanı sıra tabii ki kendimi daha fazla geliştirmem gerekiyor.” (g20)

Uygulamalı bir eğitim olmadığı için çalışmalarda eksiklik yaşadığını söyleyen öğretici *“Nasıl yeterli olabilir ki hem yüz yüze almadık eğitimi hem de değerler eğitimi gibi çok önemli bir konuda uygulama olması lazımdı. Uygulamalı bir eğitim alabilmiş olsaydık daha farklı olabilirdi, çalışmalarımıza da yansıyor bu durum, ne yapacağımızı şaşırtıyor bazen...”* (g5)

DİB ataması ile gelen ve zorunlu bu görevi yapan bir öğretici çocuk eğitimi ile ilgili hiçbir şey bilmediğini eğitimin de yeterli olmadığını şu ifadelerle belirtmiştir:

“Manavgat’taki eğitimi soruyorsunuz hocam. Yani çocuk eğitimi olarak mı? Çocuk gelişimi düşünmediğim için ben hafızlık bölümüne müracaat etmiştim. Hafız hocası olarak başvurmuştum. Tabii ki hiçbir zaman ilim yeterli değildir. Hele ki çocuk alanında

sanmıyorum yeterli olacağını. Çünkü ne kadar alanınız genişse ben mesela şu anda bizim daha önceki göreve başlayan fahri arkadaşlarımız var. Ben bu sene yeni olduğum için çocuk bölümünde hep ona sorarak yapıyorum çünkü inanın bir şey bilmiyorum. Gerçekten ondaki birikimin farkına vardım yani çocuklar alanında. Ben buradaki eksikliğini burada gördüm.”(g10)

Öğreticiler eğitim aldıkça kendilerinde ki eksiklikleri daha iyi görmüşlerdir. Antalya da yapılan seminere katılan kadrolu ya da sözleşmeli olanlar geç kalınmış bir eğitim olduğunu ama memnuniyetlerini de dile getirmişlerdir. Fahri olanlar da kadrolu olmadıkları için eğitim alamadıklarını ve bunun eksikliğini ifade etmişler, çocuklara yaklaşım noktasında çok zorlandıklarını söylemişlerdir. Genel olarak eğitimin yeterli olmadığını, düzenli bir eğitim olmadığını, geç kalınmış eğitimler yapıldığını, onlarında kısa sürede yeterli olmadığını, yakın zaman aralıklarında sürekli olarak eğitimlerin tekrarlanmasını ve aynı konular üzerinde durmak yerine teoriden çıkıp öğretmenlerin uygulamalı eğitimler almaları için talepte bulunmuşlardır.

4.1.3. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Yeterliliği ve Geliştirmek İstedikleri Konular

Bu alt tema dört farklı açıdan incelenmiştir. Bunlar:

- Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Bilgi ve Yeterlilikleri
- Öğreticilerin Değerler Eğitimi Uygulayan Diğer Öğreticiler Hakkındaki Görüşleri
- Öğreticilerinin Değerleri Tespit Eden Kurumlar İle İlgili Görüşleri
- Öğreticilerinin Değerler Eğitimi Hakkında Geliştirmek İstedikleri Konular İle İlgili Görüşleri

4.1.3.1. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Bilgi Ve Yeterlilikleri

Değerler eğitimi uygulamalarında görev alan öğretmenlere eğitim verebilecek düzeyde bilgi ve yeterliklerini öğrenmek amacı ile “*Değerler eğitimi bilgi ve yeterliliğinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur.

Öğreticilerden bazıları(8) kendilerini değerler eğitimi konusunda yeterli görmekte bazı öğretmenler(12) ise kendilerini yetersiz görmektedirler.

Tablo 2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Bilgi ve Yeterlilikleri

Yetersiz (12)	Kısmen Yeterli (1)	Yeterli(7)
<ul style="list-style-type: none"> • Bilgi ve donanım eksikliği yönünden • Çocuklara yaklaşım yönünden • Değerlerin aktarımı yönünden • Eksik bilgilerin çokluğu yönünden • Küçük yaş grubu ile sınıf yönetimi sorunları yaşanması yönünden • Bireysel farklılıklara göre hareket edememe yönünden 	<ul style="list-style-type: none"> • Geliştirilmeli 	<ul style="list-style-type: none"> • Değerleri uygulama yönünden • Değerler eğitim almaları yönünden • Tecrübeli olmaları yönünden • Peygamberlerin yöntemini kullanarak değerler eğitimi vermeleri yönünden

Değerler eğitimi konusunda kendisini yetersiz görenler (12) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Yetersiz olduğumu düşünüyorum daha fazla donanıma sahip olmam gerektiğine inanıyorum.”(g8)

“Kitap okuyarak psikologların konu ile ilgili yazılarını takip ederek bilgilenmeye çalışıyorum. Fakat okul öncesi açısından pek yeterli değil.” (g9)

“Bilgi eğitimi olarak Kur’an-ı Kerim ve eğitimi açısından dersiniz zaten o alanda eğitim verdiğimde görmüştüm. Yeterli olduğumu söyleyebilirim ama ahlaki konularda filan çocuklara bu şeyleri devamlı yapmak gerekiyor. Çok farklı çocuklarla eğitim.” (g10)

“Yeterliyim diyemem ama insanların en hayırlısı öğretendir. Biz de geliştirip öğretiyoruz, öğreniyoruz.”(g17)

“İyi seviyeye gelirim. İlk senedeyim, vasat görüyorum kendimi ama ilerleyen zamanlarda iyi olurum diye düşünüyorum.”(g18)

“Ne kadar eğitim alırsam alayım yine de kendimi eksik görürüm. Çünkü her kişiden farklı bir bilgi öğreniyoruz.” (g20)

İlk defa küçük grupta çalışan bir öğretici çok zorlandığını ve genel olarak tüm eğitimcilerde de bu şekilde olduğunu (g19) *“İşin başındayım çok zorlandım her konuda”* diyerek ifade etmiştir.

Büyük yaş gruplarıyla çalıştıkları için küçük yaş grubunda yeterli olamadıklarını (g13) şu şekilde ifade etmiştir: *“Yeterli olmaya çaba gösteriyorum ama daha iyi olabilir tabii. Yaş düzeyi lise ve ortaokul olan öğrencilerle çalışmıştım. Daha önce yetişkinlerde de çalıştım. Bu noktada daha iyi olabilirim tabii.”*

Kendilerini yeterli gören öğretmenlerden(8) bazıları şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Daha çok uygulama esaslarımızla çocukların sağlıklı bir eğitim görmeleri için uğraşıyoruz.”(g2)

“Orta seviyede olduğunu düşünüyorum ama daha fazla eğitim almam gerekiyor.”(g5)

“Parça parça sıkıştırılmış programlarla eğitim aldık ve kendimizi geliştirdik, kursumuza hocalar davet ettik. Eksiklerimiz var fakat şu an için yeterince iyi...”(g6)

“Bu sene zirve yaptım diyebilirim. Her geçen gün yeni şeyler öğreniyorum.”(g7)

“Geleneksel yöntemler kullanıyoruz. Öyle ilerliyoruz. ‘Biz anneyiz, çocuklarımıza nasıl davranırız, bunlar benim çocuklarım olsa idi’ diye düşünüyorum anne teknikleri, sevgi, şefkat, merhamet, peygamberi yöntem kullanıyoruz.” (g15)

Öğreticilerin çoğunluğu ilk defa 4-6 yaş grubu ile çalışmışlardır. Kur’an ve din eğitim konusunda eğitim almalarından dolayı büyük gruplarda kendilerini daha yeterli gördükleri görülmektedir. 4-6 yaş grubu değerler eğitim uygulamaları ile ilgili genel itibari ile kendilerini yetersiz gördükleri yapılan yorumlardan anlaşılmaktadır. Meslekte ve çocuklarla ilk defa çalıştıklarından dolayı genelde yetersizlik yaşandığı daha önce değerler eğitimi uygulamış olan öğretmenlerin de kendilerine daha çok güvendikleri emin adımlarla ilerlediklerini yetersiz hissettikleri konularda da kendilerini yetiştirmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

4.1.3.2. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Uygulayan Diğer Öğreticiler Hakkındaki Görüşleri

Öğreticilerin diğer uygulama yapan öğretmenleri sürekli toplandıkları ve kurslarında çalışanları gördükleri için diğer öğretmenlerin uygulamaları hakkındaki yeterlilikleri öğretmenlere *“DİB’den gelen diğer öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?”* sorusu ile sorulmuştur.

Tablo 3. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Uygulayan Diğer Öğreticiler Hakkındaki Görüşleri

Yeterli değil	Yeterli
<ul style="list-style-type: none"> • Çocuklara yaklaşım yönünden • Pedagojik Yönden • Öğretici yaş grubu yüksek ve gönüllük esas alınmaması yönünden • Eğitim alma durumları yönünden • Teknik tecrübe eksikliği yönünden • Dış görünüş yönünden	<ul style="list-style-type: none"> • 4-6 yaş çocuk eğitimi alan öğretmenler

Öğreticilerin eğitimlerini yeterli bulan bir kişi şu ifadeleri kullanmıştır; “*Daha çok bu eğitimi almış kişiler 4-6 yaşa yönlendiriliyor. Üniversite mezunu formasyon almış kişiler tercih ediyor, eğitimi almış kişiler oldukları için daha verimli olduğunu düşünüyorum.*”(g1)

Yeterli olmadığını düşünenler ise:

“*Yeterli denilemez. Yeterli olmaya ve kendimizi geliştirmeye çalışıyoruz.*” (g2)

“*Yeni yapılandığımız için bu alanda eksikliklerimiz var ama ilerleyen dönemde bu eksikliklerimizi kapatabiliriz. Öğrencilere yaklaşım anlamında eksiklikler yaşıyoruz. Bunun dışında meslektaşlarımız gerekli eğitimi almış olduğu için eğitim konusunda eksiklik yaşamıyoruz. Pedagojik anlamda eksiklikler var onların zamanla aşılacağı inancındayım.*”(g4)

“*Öğreticilerin büyük kısmı 40 yaş üzeri ve bu insanların alışmış olduğu belli bir sistem var, hafızlık eğitimi hanımlarla eğitim gibi bu yüzden birden çocuklarla çalışacak olmaları ciddi sıkıntı. Bu işi gerçekten yapmak isteyen insanların seçilmesi gerekiyordu bu iş için, çabalayacak insanların.*”(g6)

“*Her hocanın yeterli olduğunu düşünmüyorum ama gerçekten gayretli hocaların da var olduğunu biliyorum. ‘Daha ne yapılabilir?’ i tartışmak için haftanın bir günü toplanıp fikir alışverişinin yapıldığı. Biz bunu denedik. ‘Daha iyi bir yöntem var mı?’ yı konuştukları*

buluşmalar gerçekleştiriliyor. Ben de böyle bir gruba katılmayı düşünüyorum. Yaptıklarım hakkında dönüt alabilmek için neler yapmam gerektiğini danışmak açısından.” (g9)

“Bu çok farklı bir konu biliyor musunuz? Çocuk alanında eğitim yapmış. Ben bu sene çok şey öğrendim. Ben bu sene atandım ama bunları hep o fahri arkadaştan öğrendim. O kişinin kendisini yetiştirmesi ile alakalı.” (g10)

“Yani ben kendi ilçem adına konuşuyorum yeterlilik açısından çoğu hocamız okul öncesinde ilk defa çalışıyor. Çok büyük sıkıntılar yaşıyorlar. Çocuklar adına da talihsizlikler olabiliyor diğer ilçelerde de öyle. Yaparken Diyanet 4-6 yaş diye almadı. Çoğunun sertifikası bile yoktu. Sonradan 4-6 yaş eğitimi için Halk eğitimlerden sertifikalar alındı o şekilde iş yürüyor ama bundan sonraki alımlarda umuyoruz çocuk gelişimi, okul öncesi mezunlarından tercih edilir.”(g13)

İmam hatip mezunu olmalarının yeterli olmadığını söyleyen öğretici: “Yeni bir alan olduğu için çok eğitilmiş hocalar yok açıkçası. İmam Hatip mezunları da 4-6 yaş hocası olabiliyor. MEB’deki gibi değil öğretmenler. Bu yüzden pek yeterli olduğunu düşünmüyorum.”(g16)

“Arkadaşlarından gördüğüm kadarıyla hepsi çok uğraşiyor ellerinden geleni yapıyorlar. Ama yeterli değiller.”(g19)

Milli eğitimde bazı illerin imzaladıkları protokolden bahseden öğretici şu ifadeleri kullanmıştır. “Yeterli değil tabii ki de ama artacağını düşünüyorum. Bugün il müftümüz ile toplantı vardı. O da bunun üzerinde çok durdu. Biz de şu an DİB’ in gözdesi iki bölüm olduğunu söyledi. Biri 4-6 yaş biri de gençler bunların üzerinde daha çok durdu. Ve DİB’ de bu işe daha çok ağırlık veriliyor zaten MEB ile de anlaşma imzalandı.” (g14)

Değerler eğitimi verecek kişilerinde normal öğretmenler gibi staj yapmalarını talep eden öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır. “Yeterli görmüyorum. Açık ve net şekilde söylüyorum. Teknikleri, tecrübeleri yeterli değil. Önceden 5-6 ay uygulama eğitim verilirdi. Öyle bir eğitim olmalı staj eğitimi ama çocuklar tek bırakılmamalı. Bize kısa bir eğitim verildi ama çok kısa ve yetersiz. Biz heyecanlı geldik. Küçük zamana sığdırıldı. Faydalı oldu ama yetmiyor. Staj şart.”(g15)

“Yeterli değiliz. Sertifika ile geçiş yapıp kendimizi yetiştirmeye çalışıyoruz. Başaran da var. Kendim de orta seviyedeyim. Ama formasyon almış 4 yıllık, hiçbir şey yapamıyor, yeterli değil, oyun oynatamıyor, söz söyleyemiyor, formasyon almış sana bir şey katmıyor. DİB benim öğreticim 4-6 yaşta artık yeterli deyip öyle atama yapmalı... Staj neden yok, staj olmalı, zorluk yaşıyor. Sözleşmeli olan var, ilk defa çocukla göz teması kuran hocalar

var. Çocuklar heba oluyor, 3-4 ay bununla çaba harcıyor. Frekans yakalayamadı ise heba oluyorlar.” (g18)

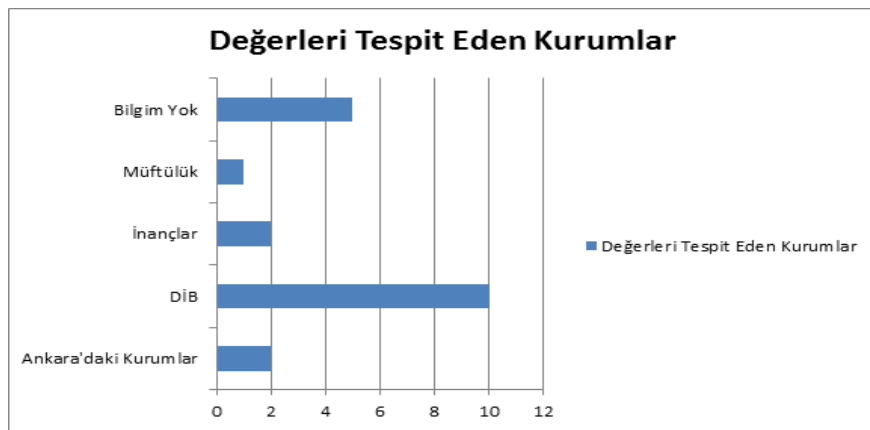
Değerler eğitimi yapan kişilerin dış görünüşüne de önem vermesi gerektiğini belirten öğretici; “O konu sıkıntılı. Yıllardır kapsamlı bir şey yok. Yeterli dersem haksızlık etmiş olurum. Çabaları, gayretleri var fakat yeterli diyemem çok eksiklikler var. Hanımları okuturken de öyle. Kur’an eğitmeni makyaj yapıp gelmemeli. Herkes özgür ama kıyafet görünümde uygun olmalılar. Fitrat uygun değildir ama bir şekilde okul öncesine gelmişler.”(g17) demiştir.

“Kimisi sadece müfredata bağlı kalıyor. Zaten müfredat dışına da çıkmamız istenmiyor ama bazı hocalar değişik etkinlikler yaparak geliştirebiliyorlar.”(g20)

Diyanetteki öğreticilerin hemen hepsi bilgi ve yeterlilik yönünden kendilerini olduğu gibi diğer uygulama yapan öğreticileri de yetersiz görmektedir ve eğitim fakültelerinde öğretmenlerin aldıkları staj eğitimi şeklinde bir kurumda kendilerini deneyimlemeyi talep etmişlerdir. Ayrıca değerler eğitimi veren kişilerin dış görünüşlerine de önem vermeleri gerektiğini ifade etmişlerdir.

4.1.3.3. Öğreticilerin Değerleri Tespit Eden Kurumlar İle İlgili Görüşleri

Öğreticilerin değerler konusunu belirleyen birim, kurum, kişiler ile ilgili ne kadar bilgi sahibi olduklarını öğrenebilmek için “Değerler nasıl ve kim tarafından tespit ediliyor?” sorusu sorulmuştur.

Şekil 5. Öğreticilerin Değerleri Tespit Eden Kurumlar İle İlgili Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği

Şekil 5' e bakıldığında 12 öğretici DİB tarafından değerlerin tespit edildiğini söylemiş, 5 öğretici, bilmediğini, 2 öğretici Ankara'daki kurumların belirlediğini, 2 öğretici inançların, 1 öğreticinin müftülük tarafından değerlerin belirlendiğini söylemiştir.

Değerlerin DİB tarafından belirlendiğini söyleyen öğretmenler(10) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Daha çok bu alanda Diyanet İşleri Başkanlığı Üst Kurulu tarafından belirleniyor.” (g4)

“DİB'in müfredatı hazırlattığı yetkili kişiler tarafından profesörler ve pedagogların hazırladıkları ile...” (g5)

“Diyanet İşleri Başkanlığındaki Daire Başkanlığından tut Eğitim ve Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve birçok üst seviyedeki hocalarımızın istişareleri sonucunda belirleniyor.” (g7)

“Bizim DİB'in programında Peygamberin hayatından ve Kur'an-ı Kerimden örneklerle değerler oluşturulmuş. Toplumsal değer görmüş değerler de harmanlanmış ama Kur'an-ı Kerim ve hadislerden yola çıkılarak.” (g13)

“...Öğretmen bir şey yapmıyor Diyanet İşleri Başkanlığı ne verdi ise onu yapıyoruz...” (g18)

“Kitabı hazırlayanların belirlediği içerikleri anlatıyoruz, kendimiz müfredat dışına çıkamıyoruz. Sadece eğlendirmeli hale getiriyoruz.” (g2)

Değerleri tespit edenleri bilmeyen öğretmenler(5) ise şu ifadeleri kullanmıştır:

“Yani onu kim ayarlıyor bilmiyorum ama bu alanda çok yeni olduğu belli. Yeni bir çalışma.” (g10)

“Bilmiyorum. Büyükler, ablalar, abiler tarafından falan sanırım...” (g11)

Ankara'dakiler tarafından belirleniyor diyerek MEB ve DİB çalışanlarından bazı eğitimcilerin belirlediğini söyleyen öğretmenler(2):

“Ankara'dan belli bir ekip tarafından tespit edildiğini düşünüyorum.” (g3)

“4-6 yaşın din eğitimi hocaları tarafından belirleniyor. Ankara'dan DİB personeli hocalar tarafından belirleniyor.” (g6)

Değerlerimizi inançların belirlediğini söyleyen öğretmenler (2) şu şekilde ifade etmişlerdir: (g15, g17)

“Toplum tarafından da tespit ediliyor, dini inançlarımız da belirliyor.” (g15)

“Kur’an, sünnet ve icmadır. Bunu müfredata koyan kişilerin de bilgili olmasını isterim ama bilmiyorum kim yapar. Ulemanın görüşleri bize göre önemli.” (g17)

Bir öğretici *“Müftülüktekiler belirliyor.” (g19)*

Öğreticilerin verdiği cevaplara bakıldığında yarısının değerleri belirleyenlerin kimler olduğunu bildikleri görülmektedir. Diğer öğretmenlerin ise değerleri tespit eden kurumlar ile ilgi yorumlarında bilmediklerini ifade ederek, ...tahmini olarak şunu söyleyebilirim... ..büyük ablalar abiler yapıyor... Gibi cümlelerinden yola çıkılarak soruya cevap vermek için görüşlerini bildirdikleri görülmektedir. Öğreticilerin dini inançların ve yaşantıların da değerleri oluşturduğunu düşündükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Sadece kendi çalıştığı ilçe müftülük ile ilgili bilgisi olan öğreticinin ise ilçe müftülük tarafından değerlerin tespit edildiğini ifade ettiği görülmektedir.

4.1.3.4. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Hakkında Geliştirmek İstedikleri Konular İle İlgili Görüşleri

Öğreticilerin değerler eğitiminde kendilerini geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir. Öğreticilere kendilerini geliştirmek istedikleri konuları öğrenmek için *“Hangi konularda kendinizi geliştirmeniz gerektiğini düşünüyorsunuz? Neler talep edersiniz?”* sorusu sorulmuştur. Öğreticilerin kendilerini geliştirmek istedikleri ve problem yaşadığı başlıca konular en çok talep edilenden en aza doğru aşağıdaki şekilde sıralanmıştır. Bunlar:

- Çocuk eğitimi
- Veli iletişimi
- Çocuk iletişimi
- Drama eğitimi
- Çocuk psikolojisi
- Teknolojik materyaller
- Akademik çalışmalar
- Manevi rehberlik
- Oyun terapisi
- Çocukların sorduğu bilimsel-özel sorular

- Farklı ülkelerde uygulanan değerler eğitim programları

Öğreticilerden elde edilen verilere göre en çok çocuk eğitimi konusunda kendilerini geliştirmek istedikleri görülmektedir.

Çocuk eğitimi talep eden öğretmenler (6) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Bizler din eğitimi ve ahlak eğitimi konusunda bir şeyler biliyoruz ama çocuk gelişimi konularında pek yeterli değiliz geri plandayız. Bu konuda güzel bir eğitim verilse çok faydalı olabilir.” (g5)

“Çocuk eğitimi konusunda yeterli sertifikamın olmadığını ve bununla ilgili eğitim almam gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca manevi rehberlik alanında kendimi geliştirmek istiyorum.” (g9)

“Çocuğun uyumsuzluğu, sorunlu çocuklar hala devam ediyor. Pedagogların dediklerini yapıyorum ama olmuyor. Yarı pedagoğ olacak şekilde eğitim almak isterdim. Veli ile nasıl konuşmamız gerektiğini öğrenmek isterdim. Veli ziyaretleri nasıl yapılır vb.” (g11)

“Psikolojik anlamda çocuklara yeterli değiliz. Bu anlamda destek isterim. Çocuklara iletişim analizi yapmak isterim, çocukların davranışlarıyla alakalı psikolojik destek almak isterim.” (g14)

“Çocuklara karşı davranışlarımız konusunda kendimizi geliştirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Okulumuzda pedagoğ yok bunun eksikliğini yaşıyoruz.” (g16)

“Çocuklara nasıl daha fazla faydalı olabilirim eğitimleri konusunda, onları daha iyi anlama konusunda kendimi geliştirmem gerekiyor.” (g19)

“Bir öğretici olarak her konu hakkında bilgimiz olacak şekilde kendimizi geliştirmeliyiz. Değerler eğitimi hakkında çok gelişmeliyiz, eksik olan konular başka konulara aksediyor. O yüzden gelişmiş kişiler olmamız gerekiyor.” (g1)

Veli iletişimi konusunda sorun yaşadıklarını ve kendilerini geliştirmek istediklerini belirten öğretmenler(4) ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Kesinlikle veli eğitimi konusunda ve sıkıntılı öğrenciler konusunda biraz daha destek alabiliriz.” (g7)

“Çocuğu aile içinde tanımak isterdim.” (g7)

“Çocuklarla iletişime yönelik eğitim almak isterim. Velilere yönelik seminerler düzenlenmesi gerekiyor.” (g20)

Çocuk iletişimi ile ilgili öğretmenlerin en büyük sorununun çocukların seviyesine inilmediğini ifade eden öğretici g2 şu ifadeleri kullanmıştır; *“Bütün öğretmenlerin çocukça düşünmesi, çocuk ruhunu daha iyi kavraması gerekiyor. Örneğin; bir materyal geliştirileceği zaman fikirlerin zor çıkmasının sebebi çocukların dünyasına inilememesidir. Burada Peygamber Efendimiz’ in bir sözünü söylemek istiyorum: Çocuğu olan onunla çocuklaşsın.”*

Sakarya Uzaktan Eğitim Merkezinden sertifika alan öğretici direk akademik çalışmalar takip etmekten bahsetmiş, g4; *“Değerler üzerine kitap veya makale çalışmaları yapılabilir”* demiştir.

Değerler eğitimi için farklı materyaller olmasını isteyen öğretici g6; *“Materyal konusunda sıkıntılarımız var. Teknolojik materyallerde sosyal medya açısından vesaire materyal eksiklerimiz var. Uygulamalar açısından internet siteleri açısından materyaller geliştirilmeli. Bu alanda bilgi veren sitelerin ayıklanması gerekiyor çünkü çok fazla bilgi kirliliği var. Bu konuda rehberlik yapılmalı. Kur'an öğretme, din eğitimi konusunda uygulamalar eksik. Ben hep Arap uygulamalarını kullanıyorum çünkü Türkiye’de böyle bir uygulama yok aplikasyon bazında”* şeklinde bir talepte bulunmuştur.

Teknik konularda gelişmek isteyen öğretmenler ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Oyunla terapi konularında kendimi geliştirmem gerektiğini düşünüyorum çünkü çocuklara bir şey öğretmek için bunu oyunlaştırmak gerekiyor.” (g8)

“Dramalar, etkili çocukların dikkatini çekebilecek şekilde indirgemek yani 0-6 yaş grubuna çocuğuna kendimi indirgemek, dikkat çekebilmek diyelim.” (g13)

Bu alana kendi isteği ile gelmeyen DİB ataması ile gelen bir öğretici (g10) şunları belirtmiştir: *“Çocuk alanında değil bir kere ben kendi alanımda eğitim vermek istiyorum hafızlık bölümünde. Çünkü çocuklarla çok farklıdır. Yani ben devamlı tefsir dersi veren insanım, uzak kaldığınız zaman her şeyiniz köreliyor. Onların algılamalarına göre hareket etmeniz gerekiyor. Zaten senin anlattığını o anlamaz. Çocuğa hitap etmen gerekiyor o konuda. O konuda da müfredatlar yetişiyor imdadımıza.”*

Bir öğretici Avrupa’daki uygulamaları kullanmamız gerektiğini ve 4-6 yaş eğitimin çok önemli olduğunu şu ifadelerle anlatmıştır:

“Kur ’ani yöntem ile ilgili Kur’an’ ın aşıladığı ahlaki değerleri 4-6 yaşa nasıl veririm onu öğrenmek isterdim. Avrupa’daki tekniklerden tabii ki faydalanacağız ama kendi yöntemimizi, tecrübemizi geliştirmemiz gerekiyor, taklidi değil... Biz onları çöpe atmak istemiyoruz. 4-6 yaş zirve yapacak... Önemsenmesi gereken konu ama ihmal ediyoruz. Şu an yapacağımız

aşılarda ilerde çok iyi şekilde karşımıza çıkacağını düşünüyorum, gelecek nesli kazanacağımızı düşünüyorum.” (g15)

Değerler eğitiminin sadece din eğitiminden ibaret olmadığını savunan bir öğretici ise;

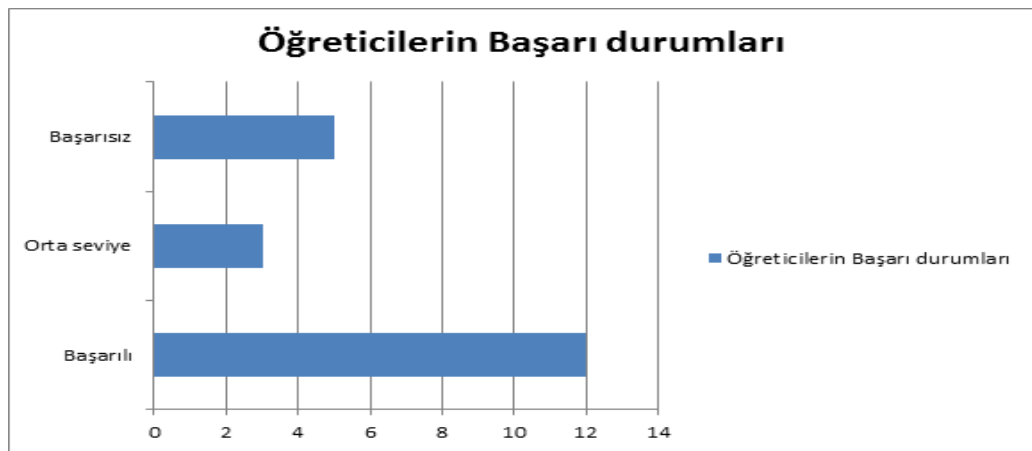
“Namaz, oruç gibi değil de drama, kuklalar alanında kişinin üretkenliği bilimsel olması lazım”(g17)

Çocukların sordukları bilimsel ve özel sorulara yanıt vermekte zorlanan g18 *“Çocuklara anlatım konusunda zorlanıyorum. Allah’ı görmek istemeleri, tanımlar, ilginç soruları kendi seviyelerinde anlatabilmek çok zor ama çocuk ile iletişimde iyiyim fakat anlatım vasat”* demiştir.

Genel olarak yorumlara bakıldığında öğretmenlerin çocuk gelişimi ve eğitimi, veli iletişimi, çocuk iletişimi yönünden ve okul öncesi eğitim yöntem ve teknikler (drama, kukla, hikâye okuma, materyal kullanımı) çocukların dikkatlerini toplamak konusunda gelişmek istediklerini, bir öğretici ise akademik alanda gelişmek istediğini belirtmiştir.

4.1.4. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Başarı Durumları ile İlgili Görüşleri

Öğreticilere *“Değerlerin öğretimi konusundaki başarınızı nasıl ölçüyor ve değerlendiriyorsunuz?”* sorusu yöneltilerek değerler eğitimi konusunda kendi başarı durumlarını ölçmeleri istenmiştir.

Şekil 6. Öğreticilerin Değerler Eğitimi Başarı Durumları İle İlgili Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği

Şekil 6' da Öğreticilerde 12'si Başarılı, 5'i başarısız, 3'ü orta seviyede olduklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler kendilerini puanlandırırken bazı öğretmenler ise kendilerini nitelik olarak tanımlamışlardır.

Değerler eğitiminde kendilerini başarılı gören öğretmenler(12) neden başarılı olduklarını şu ifadelerle söylemişlerdir:

“Öğrencilerimize baktığımız zaman 11' inin ailesinden olumlu dönüş aldık. Hala görüşüyoruz bazıları ile. Örneğin hayvanseverlik konusunu işlediğimiz zaman velilerden, örneğin çocuğum “Anne bu kedi aç buna süt verelim” cümlesini duydum. Çok hoşuma gitti, dönütlerini alıyorduk. Tabi ki bunları derste işlediğimiz için çocukların aklında kaldığını ve uygulandığını görmek güzel dönüşlerdi...”(g1)

“Ben kendimin gayet iyi olduğunu düşünüyorum.”(g3)

“İyiyim, harikayım diyemem, iyi bir öğreticiyim diyebilirim...”(g17)

“Geliştirilmeli tabi ama çevreden iyi olduğumu söylüyorlar. Hatunları okutmak kolay ama bu iş çok enerji tüketiyor. Daha sevap daha değerli...” (g15)

“İyi, velilerden de olumlu dönüşler alıyorum bu konuda.” (g20)

Meslekte uzun süre çalışanlar kendilerini eski hallerine göre daha başarılı bulmuşlardır. g6 *“Geliştirilmeli tabii. Ama ilk halimize nazaran çok daha gelişmiş durumdayım.”* demiştir. 4 senelik tecrübesinin olduğunu söyleyen öğretici (g14) *“İyi olduğumu düşünüyorum. Bu 4. senem ilk iki senemle kıyaslarsam, daha bu alana dair hiç bir şey bilmezken şu an kocaman bir anaokulunu idare edebilirim yani”* demiştir.

Çocuklardaki gelişme ve ilerlemeye göre kendini değerlendiren öğretici g16 *“Ben gayet iyi olduğumu düşünüyorum çocuklarımda da öğrencilerimde de ilerleme olduğumu düşünüyorum.”* demiştir.

Öğreticilerden(4) bazıları kendi başarı durumlarını puanlamış ve şu şekilde ifadeleri kullanmışlardır.

“85-90 puanla değerlendiriyorum.”(g4)

“% 65-70 civarında. Kendimi her zaman geliştirmem gerektiğini düşünüyorum.”(g5)

“Ben kendime 100 puan verirdim. Gerçekten çok emek veriyorum. Çok sabırlıyım bunu velilerde söylüyor. Öğrencilerim eve gittikleri zaman ‘Anne öğretmenim gibi sabırlı olur musun lütfen, hani öğretmenim gibi beni sever misin lütfen, bana bağırmadan sabırlı davranır mısın lütfen!’ gibi bu şekilde velilerden geri dönüş aldığım zaman mutlu oluyorum.

.Yani hocam gerçekten bu iş sabır işi yani o çocuklara manen sevmeyi de öğretiyoruz. Amacımız sevdirmek dolayısıyla bizi seveni biz de çok seveceğiz. Ben de çok sevdiğim için sabrımdan dolayı kendimi kutlayabilirim.”(g7)

“100 üzerinden 60...”(g19)

Kendilerini yetersiz gören öğretmenler(5) ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Şöyle söyleyeyim size; Kur’an-ı Kerim eğitim öğretimi konusunda başarılı buluyorum ama öbür etkinlikler açısından değerler eğitiminde yeterli bulmuyorum kendimi. Materyal hazırlama o alanda çok yabancıyım. O bölümlerde yetersizim. Ama aşmaya çalışıyorum diğerlerinden görerek elimden geleni yapmayı çalışıyorum.”(g10)

Sınıf düzeni, çocuk davranışları, hâkimiyet konusunda başarısızlık hisseden öğretici şunları söylemiştir: *“Rutin konularda iyiyim sınıf düzeni, ezber konularında gibi. Sınıfa hâkimim ama birbirlerine karşı sert davranışları, hemen kızdırmaları, birbirlerini tekme atmaları, sert davranmaları konusunda kendimi başarısız görüyorum. Başka bir öğrencim sinir krizi geçiriyor sakın şekilde konuşmama rağmen bulaşıcı bir şekilde diğerlerine de bulaşıyor. Anahtar kişi uslu olursa diğerleri de uslu oluyor çocuk mutlu geliyorsa evden ya da arkadaş onu kızdırdıysa bütün gün bu böyle devam ediyor Bu açıdan kendimi yetersiz görüyorum. Bununla ilgili kitaplar okuyorum.”(g11)*

Konuları çocukların seviyesine indirirken zorlandığını ve başarısız olduğunu söyleyen öğretici *“Maksimum düzeyde başarılı olduğumu söyleyemem çünkü zor bir yaş grubu. Ben geçtiğimiz sene ortaokul, ilkokulda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine giriyordum. Çaba gösteriyorum ama çok çok maksimum düzeyde olamayabilirim çünkü indirgeme konusunda sıkıntılar yaşıyoruz. Yani iyi diyeyim. Daha iyi olmak zorundayız.”(g13)* demiştir.

g9, g12, g18, kendi başarı durumlarının orta seviyede olduklarını söylemişlerdir.

Öğreticiler değerler eğitimi uygularken çok fazla emek harcamaktadırlar. Aldıkları eğitimin yetersiz olmasından ve çoğunun meslekte ilk seneleri olmasından dolayı sürekli kendileri çaba sarf edip araştırma yapmaktadırlar. Bundan dolayı öğretmenler kendilerini başarılı görmektedir. Meslekte tecrübeli olan öğretmenler ise kendilerini eskiye göre daha başarılı görmektedirler. Kendilerini başarısız gören öğretmenler ise sınıf yönetimi dersi almadıkları için başarısız olduğunu, uygulamada zorlandığını söylemişlerdir. Kendilerini puanlayarak ya da nitel olarak başarı durumlarını ifade eden öğretmenlerin genel olarak emek ve çabalarından dolayı başarılı oldukları düşünüldükleri görülmektedir.

4.1.5. Öğreticilerin Kendi Aralarındaki İşbirliği ile ilgili Görüşleri

Öğreticilere kendi aralarındaki işbirliği ve birbirlerine destek verme durumları sorulmuştur.

Şekil 7. Öğreticilerin Kendi Aralarındaki İşbirliği İle İlgili Görüşlerinin Yer Aldığı Sayı Grafiği

Şekil 7’de gösterildiği gibi Öğreticilerin çoğu (13) kendi aralarındaki ilişkinin olumlu olduğunu fakat bazı kişisel meselelerden dolayı bilgi paylaşımlarının yapılmadığı şeklinde yorumlar yapılmıştır. Bazı öğretmenler okul öncesi öğretmenleri ile işbirliği sağlanmalı, Bazıları ise kendi okulunda olanlar ya da aynı grup kuran öğretmenlerin işbirliklerinin olumlu olduğunu söylemişlerdir

Bilgi paylaşımı açısından ifade eden öğretmenler şunları söylemiştir:

“Tabi ki biz fikir alışverişi yapıyorduk. Hangi konuları hangi şekilde işlese daha yararlı olur şeklinde konuşuyorduk. Harflerin öğretimi örneğin, nasıl daha iyi işleyebiliriz şeklinde fikir alışverişinde bulunuyorduk.”(g1)

“Farklı örnekler bulabiliyorsun, güzel oluyor. İnternete başvurduğumuz zaman her şeye ulaşabiliyoruz, teknoloji bu konuda oldukça kolaylık sağlıyor.”(g4)

“Gayet iyi paylaşım içerisindeyiz sorun yok...”(g5)

“Birbirimize devamlı yardım ediyorduk, destekliyorduk gayet güzel bir ilişkimiz vardı.”(g9)

“Ben oraya atandım fahri olan arkadaş daha bilgili olduğu için ona soruyorum. Hocam bu böyle mi diye böyle yapsam nasıl olur diye herkes birbiriyle paylaştığı zaman daha güzel olur. Ortamlar uygun mudur, değil midir yani onu bilemeyeceğim görev yaptığım yerde şu anda güzel.”(g10) demiştir.

“Evet, işbirliği var herkes kendine göre birbirimizden istifade ediyoruz, birbirimize destek oluyoruz bu konuda.”(g14)

“Bir elmanın yarısı gibiyiz. . Biz yapıyoruz velide problem çıkmadı.”(g15)

“Ben oraya atandım fahri olan arkadaş daha bilgili olduğu için ona soruyorum. Hocam bu böyle mi diye böyle yapsam nasıl olur diye herkes birbiriyle paylaştığı zaman daha güzel olur. Ortamlar uygun mudur, değil midir yani onu bilemeyeceğim görev yaptığım yerde şu anda güzel.”(g10) demiştir.

“Benim çevremdekiler gayet yardımsever, işbirlikçi...”(g20)

İşbirliği noktasında sorun yaşayan öğretmenler (4) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Bilgi paylaşma konusunda hocalar kendine geri çekebiliyor.”(g6)

“Kısmi bir iş birliği söz konusu. Bilgi birikimi paylaşımı yapan arkadaşları kadar paylaşımda bulunmayan arkadaşlar da var. Sorun yaşayanlar kişiselleştiriyor bazı şeyleri, sonra da kendini geri çekiyor.”(g8)

“Kötü, 6 kişi içerisinde sabahçı, öğlenci herkes destek vermiyor, ben versem başkası vermiyor el eleyiz çok güzel şeyler yapıyoruz deseler de yok böyle bir şey yalan olur belki de”(g18)

“Aslında ayda bir toplanıp fikir alışverişi yapmamız isteniyor fakat toplanıp bir araya gelemedik.” (g19)

İlçedeki müftülükle koordineli çalışan ayrı bir grupları olduğunu söyleyen öğretmenler(2):

“Bizim gruplarımız var, içinde olduğum grup çok iyi. Etkinliği çekip birbirlerine atıyorlar. Bizim ilçemiz iyi bu konuda, muhtemelen diğerleri de bu şekilde çalışıyorlar.”(g11)

“Güzel, biz zaten hep kendi aramızda irtibatlıyız, her ilçenin bir koordinatörü var. İlden aldıkları bilgiyi ilçeye ulaştırıyor sonra hep beraber gruplarımızla birlikte iş birliği içinde toplantılar yaparak sık sık toplanarak iş birliğimiz güzel.”(g7)

Okul öncesi öğretmenleri ile işbirliği sağlanmalı diyen öğretici g13 “Yani ben bir olumsuzluk görmedim. Olabildiğince paylaşımda bulunuluyor. Sosyal mecrada en azından

gördüğüm kadarıyla destek olunmaya çalışılıyor. Ama tabii benim fikrim okul öncesi öğretmenleri ile işbirliği ile yapılabilir. Bu çalışma DİB'in kendi bünyesindeki okul öncesi öğretmeni de katabilir veya kendi öğretmenlerini söylediğim gibi okul öncesi ve İlahiyat bitirmiş öğretmenlerden de seçebilir.” demiştir.

Öğreticilerin verdiği cevaplara bakıldığında kendi aralarındaki iş birliği sağlanmıştır. Kişisel meselelerini kuruma yansıtan bazı öğretmenlerin ise işbirliği sağlayamadıkları ve sorun yaşadıkları görülmektedir. Bir öğreticinin ise okul öncesi öğretmenlerle işbirliği yapılması gerektiğini daha faydalı olacağını söylediği görülmektedir.

4.2. ÖĞRETİCİLERİN DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞINDA UYGULANAN DEĞERLER EĞİTİMİ, PROGRAM, ETKİNLİK VE MATERYALLERE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Bu ana tema iki alt başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamaları
- DİB Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Kullanılan Program ve Materyaller İle İlgili Görüşleri

4.2.1. DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamaları

Bu alt tema üç farklı açıdan incelenmiştir. Bunlar:

- DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Misyonu
- DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi Uygulamalarını Başlatması
- DİB 4-6 yaş Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi

4.2.1.1. DİB Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Misyonu

DİB Kur'an kurslarında değerler eğitiminin çocuklara verilmesindeki genel amacı öğrenmek için “*Sizce DİB Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitiminin misyonu*

nedir? Bu konuda neler söylemek istersiniz?” sorusu öğreticilere sorulmuştur. Öğreticilerin değerler eğitiminin misyonu hakkındaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. DİB Kur’an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Misyonu

---

MİSYON

- Ahlaki değerleri kazandırmak
  - Dini değerleri kazandırmak
  - Bireysel değerleri kazandırmak
  - Evrensel değerleri kazandırmak
  - İman değerlerini temelden vermek
  - Dini sevdirmek
  - Gelecek nesli daha kaliteli yetiştirmek
  - Küçük yaşta eğitim vermek
-

Değerler eğitiminin misyonunu ahlaki (7) dini (8) ve bireysel ve evrensel değerler(4) olarak açıklamışlardır. Öğreticilerin değerler eğitiminin misyonu hakkında ki görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

Ahlaki değerleri kazandırmak diyen öğreticiler(7) değerler eğitiminin misyonunu şu şekilde yorumlamışlardır:

“Kişinin ahlaki değerlerini geliştirmek ve aşılamaktır” (g1, g7).

“Değerler eğitimi ahlak eğitimidir, çocuklara doğruyu yanlışı ayırt edebilecekleri farkındalık eğitimidir.”(g5)

“Değerler eğitimi derken ahlak, cömertlik filan onlardan bahsediyorsunuz değer mi? - Müfredatta ne ise o yani.”(g10)

“Ahlaklı nesil. Gerekli görüyorum 4-6 yaşta Kur’an öğretimi yapmaya gerek yok, herkes değerleri verebilir. Misyonu ahlak verilmesidir.”(g15)

“Misyon önemli bir nokta doğru verilmeli, öğrenme her türlü gerçekleşiyor ama ahlaki değer öyle olmuyor”(g17)

Dini olarak düşüncelerini açıklayan öğreticiler(8) ise;

“4-6 yaş kritik evrelerine dini rehberlik edebilmek ve çocuklara Allah sevgisi, ,peygamber sevgisi, vatan-millet sevgisi odaklı bir eğitim vermektir. Sevgi ve oyun odaklı, sevgiye yönelik bir eğitim.”(g2)

“4-6 yaş civarındaki çocuklara en azından temel iman kaidelerini temelden verebilmek. Çocukları erken yaşlarda temel iman kaideleri konusunda, değerler konusunda bilinçlendirebilmek.”(g4)

“Değerlerimizi çocuğa kazandırma, İslami açıdan belli başlı değerleri kazandırmak ve uygulamaya geçirmek.”(g6)

“Çocuklara küçük yaşta bazı şeyleri aşılama vatan millet sevgisi, dini değerler ve olguları en azından haberdar olacakları düzeyde anlatmak.”(g8)

“ Peygamberimizin çocuklara verdiği değer vs.”(g12)

“Çocuklara Allah sevgisini peygamber sevgisini aşılama, maneviyatı aşılama.”(g14)

“Çocuklara dini sevdirmek, değerleri sevdirmektir. Vatan-millet sevgisi aşılama. Çocuklara korkutmadan Allah'ı tanıtmak.”(g16)

“Çocuklarımıza dinimizi severek anlatma sevgisini vermek, en güzel metotları kullanarak sevdirmek, sevgiyi vermek.”(g18)

Bireysel ve evrensel değerlerden bahsedenler(4) ise aşağıdaki gibi yorumlamışlardır;

“Sevgi, saygı, sabır öğretmektir. Çok önemli bir yere sahip olduğunu düşünüyorum, sonuçta çocukların tohumları bu yaşlarda atılıyor.”(g3)

“Çocuklara doğru davranışı kazandırmak geleceğe dair değerlerin tohumlarını anlatmaktır.”(g13)

“Sevgi nedir, merhamet nedir bunların farkına varması adına bir başlangıç...”(g19)

“Geleceğe yönelik daha kaliteli evlatlar yetiştirebilmek.”(g20)

Hem ahlaki açıdan hem de dini açıdan ise; *“Kur'an'ı güzel okumaktan ziyade Kur'an'ın ne demek olduğunu, dinimizi sevmeyi öğretmeyi amaçlıyor. Dinimizdeki güzel değerlerin ne olduğu ve bunları çocuklara ahlak olarak öğretmeyi ve bunu daha çok somutlaştırarak onlara ifade edebilmeyi, onların severek öğrenmelerine fırsat vermek şeklinde yorumlamış, değerleri ahlak ve din ile bütün olarak ele almıştır.” (g9)* şeklinde yorumlamış.

Genel olarak yorumlara bakıldığında değerler eğitimi misyonu denildiğinde dini açıdan değerler yorumu yapılmıştır. Misyon kelimesini bazı öğreticilerin anlamadıkları, soruları yöneltirken “Ne demekti acaba?” diye düşündüklerinden

anlaşılmaktadır. Ahlaki kazanımlar olduğunu da ifade edenler olmuştur fakat onlar da ahlaki din içindeki davranışlar olarak yorumlamışlardır.

4.2.1.2. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi Uygulamalarının Başlatması

4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitimi önceki yıllarda uygulanmıyordu. Bir kaç senelik olan DİB' in değerler eğitimini başlatması ve bu konuda inisiyatif tanınmasını öğretmenlerin nasıl karşıladıklarını öğrenmek için "DİB' in 4-6 yaş grubu için değerler eğitimi konusunda inisiyatif almasını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Değerler eğitimi konusunda DİB' in inisiyatif tanınmasını tüm öğretmenler olumlu karşılamışlardır.

Tablo 5. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Değerler Eğitimi Uygulamalarının Başlatması

Öğreticilerin eğitimleri yönünden değerlendiren(8):

- Eğitimler artmalı ve eğitimlerin içeriği geliştirilmeli

MEB ve okul öncesi eğitimi yönünden değerlendiren(4):

- Evrensel değerlerin yanında dini değerler de verilmesi

Çocuk açısından değerlendiren(3):

- Ahlak ve karakter eğitimi alması.

Veli açısından değerlendiren(3):

- Dua etmeleri.

Psikolojik açıdan değerlendiren(2):

- Öğretici ve çocuk psikolojisi konusunda eksiklik yaşanması.
-

Öğreticilerin eğitimleri yönünden değerlendiren öğretmenler(8) şu ifadeleri kullanmışlardır:

"Doğru buluyorum. Tüm eğitimcilerimizin bu konuda rasyonelleşmesi gerektiğini düşünüyorum."(g5)

“Olması gereken buydu çünkü daha yeterli bir şekilde eğitip sahaya gönderselerdi daha iyi olurdu.”(g6)

“İnisiyatif alıyor olması güzel bir şey ama daha kapsamlı bir eğitim olması ve almamız gerekiyor. Bir süzgeçten geçmesi gerekiyor. Çocuklara yanlış bir şeyler öğretmemek adına, kaş yapalım derken göz çıkarmamak için geliştirilmeli”(g8)

“Çalışma çok iyi niyetli ve faydalı olabilmek için yapılmış bir çalışma ama çok eksiklikleri var, sahada biz bu eksiklikleri yaşamaktayız. Plan açısından olsun, öğretmenlerin yeterliliği olsun çok büyük eksiklikler var. Daha çalışılması gerekir bu konuda.”(g13)

“Girmeli evet. Kendini savunabilmeli ama ahirete hesap bırakmamalı. Mezunları yönlendirmeli İHL mezunlarına hemen ilahiyat okusun diyorlar. Çocuk gelişimi okusunlar, bu alana yönlendirilmeliler, ihtiyaç var sizi alacağız deseler. 2 senelik eğitim yetmez ben aldım iki sene şimdi 4 seneye tamamlıyorum sürekli kendini yenilemeli, geliştirmeli.”(g15)

MEB ve okul öncesi eğitim yönünden değerlendiren öğretmenler(3): *“Çok iyi olduğunu düşünüyorum. MEB'de daha çok evrensel değerler üzerine çalışmalar yapılıyor. DİB' de ise Allah -peygamber sevgisi de var bunların yanında bu güzel bir şey.” (g16)*

“Geç kalınmış bir çalışma bence ayrıca tüm anaokullarında olmalı.”(g20)

“Olumlu karşılıyorum, olması gereken bu. Müslüman ülkedeyiz ailede çocuklar bir şeyler alıyor ama yanlış da etkileniyor. Korku üzerine ‘Allah seni yakar’, ‘Allah sana kızar’ değil de ‘Allah seni sever’ i öğreniyor, onu yerleştiriyoruz.”(g7)

DİB'in değerler eğitimi uygulamalarını başlatmasını çocuklar açısından değerlendiren öğretmenler(2) :

“4-6 yaş çocukların karakter ve ahlaklarının temel noktalarının oturdukları zamandır. Ağaç yaşken eğilir görüşü ile müziği de dinlemeli Kur'an'ı da öğrenmeli. Çocukların dini tanınması açısından olması gerektiğini düşünüyorum.”(g2)

“Çok iyi buluyorum, çocuğun ileriye dönük eğitiminde oldukça etkili. Çocuk ileride çok işine yarayacak şeyler öğreniyor”(g3)

Veli boyutunda değerlendiren öğretmenler(2):

“Bu konuda tabii ki, az önce söyledim ya, geç kalınmış. Mesela ben velilerden de duyuyorum biz Kur'an-ı Kerim için çocuğumuzu buraya gönderdik diyorlar. Bu kadar az olduğunu bilseydik göndermezdik diyorlar. Biz de müfredata uymak zorundayız. Bu bence bir eksiklik. Bu benim kendi fikrim en azından altı yaş için biraz daha Kur'an-ı Kerim derslerine ağırlık vermek gerekiyor çünkü velilerde gördüğüm şey bu. Benim bugün bir

öğrencim çıktı kurstan. Annesinin getirip götürmesi problem oldu ondan sonra maalesef. Şu an benim öğrencilerimin en önde olanları ile Ayet-el Kürsi' deyiz. Hocam dediler sayfadan çıkmayacağız. Ayet-el Kürsi' yi en azından ezberletmeyi düşünüyorum. Sayfadan çıkmak istemiyorum, dedi bana. Az öncede söylediğim gibi sizin başka şu boyamayı yaptık veli için bu önemli değil, bire bir ben duyduğumu söylüyorum. O istiyor ki en azından Ayet-el Kürsi' yi gönderdiğim zaman ezberlemiş telaffuz etmiş olsun, bu şekilde şeyleri var onların. Benim sınıfım altı yaş olduğu için söylüyorum. Beş yaş sınıfları olan arkadaşlar da var onlar için farklı tabii, çocukların bir sınıfı daha var.”(g10)

“Halk tarafından çok güzel beğeniliyor.”(g14)

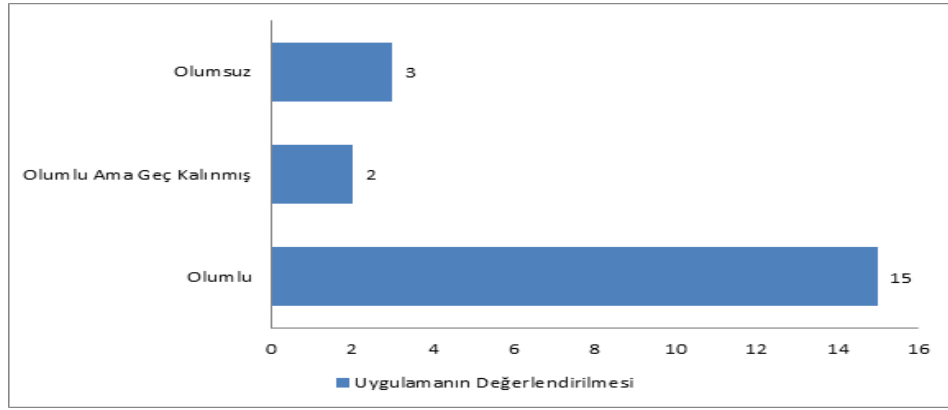
Hem çocuklar hem veli hem de öğretmenler yönünden olumlu olduğunu ifade eden öğretici *“Kesinlikle çok doğru bir karar. Kursların açılmasını hatta aslında bunun milli eğitimde de hızla yayılmasını istiyorum. Seminerler aldık. Bu dönemde velilerimize 4-6 yaş arasındaki çocukların dini değerler eğitimi üzerine seminerler veriyoruz. Bu alanda daha fazla faaliyet yapılması taraftarıyım. Hem bizim için hem de çocuklar için faydalı olacağına inanıyorum.” (g4)*

Olumlu bulan ama psikolojik yönden destek eksikliği yaşayan öğretici: *“En büyük eksikliğimiz manevi ve ahlaki eğitim, bu konuların desteklenmesi çok hoşuma gidiyor. Bunun yanı sıra her okula bir psikolog olmasını isterdim çünkü biz bunun eğitimini almadığımız için karşılaştığımız problemlerde danışabileceğimiz yetişkin bir kişinin olmasına ihtiyacımız var. Çünkü manevi eğitim farklı, çocukların seviyesine inebilmeli, onların anlayabileceği bir şekilde anlatmalıyız ve bu konuda yetersiziz.”(g9)*

Öğreticilerin yorumlarına bakıldığında DİB' in değerler eğitimi noktasında inisiyatif tanınmasını hemen hepsi olumlu karşılamıştır. Büyük çoğunluğu geç kalınmış bir çalışma olduğunu, hızlı ve emin adımlarla ilerleyip her kesimde yaygınlaştırılması gerektiğini, MEB okullarında da yaygınlaştırılması gerektiğini, eksik ve yetersizliklerinin giderilmesini istedikleri görülmektedir. Bir katılımcı değerlerin soyut olmasından dolayı okul öncesi dönemde öğretilmediği ve verilmesinin yanlış olduğunu savunmuştur.

4.2.1.3. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi

DİB'in uyguladığı değerler eğitim uygulamalarının değerlendirmek için *“İstanbul' da DİB' in yürüttüğü değerler eğitimi faaliyetine ilişkin neler düşünüyorsunuz?”* sorusu sorulmuştur.

Şekil 8. DİB 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi İle İlgili Sayı Grafiği

Şekil 8'e baktığımızda 15 öğretici değerler eğitimi ile ilgili olumlu düşüncelerini, 3 öğretici olumsuz, 2 öğretici olumlu fakat geç kalındığını söylemişlerdir.

Değerler eğitimi uygulamalarının olumlu olduğunu söyleyen bazı öğretmenler aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

İlk başladığı zamandan bu yana 4-5 yıl içinde çok gelişti eğitim”(g1).

“DİB'in yeni çıkardığı setler oluyor. İçerisinde hikâye kitapları olan, sahabelerin anlatıldığı, Hz. Muhammed hariç peygamberleri anlatmıyor, dini terimler kitapçığı, dini günler kitapları, hadisler kitapları var. Her sene kitap ve setler olarak kendilerini geliştiriyorlar. Yeni kurulduğu için kendisini arıyor daha, tam bir düzen oturtulmadı.”(g2)

Olumlu düşündüğünü ama ders kitaplarının daha anlaşılır olmasını isteyen öğretici ise; *“MEB'in okullarında DİB kurslarının çoğalmasını isterdim çünkü uyguladığımız eğitim sistemi çok güzel. Zorlamadan ve sıkmadan eğitim veriliyor. Ders kitaplarının daha anlaşılır şekilde çocukların seviyesine uygun olmasını isterdim. Kitaplardaki konuları biz toparlayıp çocuğa aktarıyoruz” demiştir.(g3)*

Değerler eğitim uygulamalarını doğru bulduğunu ve çocuğunu MEB'in okullarına değil de DİB' in kursuna göndermek isteyeceğini belirten öğretici, bunun nedenini şu şekilde açıklamıştır:

“Kendi çocuğum olsa MEB’in anaokulunu değil de DİB’ in kurslarını tercih ederdim. Çünkü en azından dini değerleri temelden almasının çocuk üzerinde daha iyi olacağını düşünüyorum”(g4)

Çocukların sıbyan mekteplerinde olmasındansa DİB’ de değerler eğitimi altında eğitim alması daha güzel fakat öğreticilerin eğitilmeleri gerektiğini söyleyen öğretici: *“Olumlu düşünüyorum. Olması gereken buydu çünkü sıbyan mektebi gibi kurslarda çocukları çok farklı yerlere sürükleyen kurumlar oluyordu. Biz bu kadar eğitim almış olmamıza rağmen tamamen yeterli değilsek, orada eğitimi lise düzeyinde olan insanların çocuklara bir şeyler öğretmesi çok sağlıksız. Devlet denetiminde olması güzeldir. Kur’an kursu programının değerler eğitimi ağırlıklı olması güzel ama eksiği de şöyle; okul öncesi arkadaşlar bu konuda daha başarılı, biz ilahiyat mezunu olarak yeterli değiliz, bize daha yeterli bir şekilde eğitip verilip sahaya gönderselerdi daha iyi olurdu”*(g6) demiştir.

Uygulamaların sürekli yenilendiğini ve geliştiiğini söyleyen öğretici:

“DİB sağ olsun gerçekten her gün özverili bir şekilde bize yeni bir şeyler katmak için çalışıyor yani çok faydalı ve mühim bulduklarını düşünüyorum ve gerçekten önemsiyorlar”(g7)

“Çok önemsiyorum çünkü çocukların bu yaşlarda bir kimlik sahibi olması gerektiğini düşünüyorum. Bu yaşta çocuklara Müslüman kimliği kazandırılması Allah, peygamber sevgisi aşılması oldukça önemlidir. Gelişiyor, eksiklikler ve düzeltilmesi gereken noktalar var tabii ancak bunun anlamı, ne tür bir eğitim olduğunu kabul etmek gerekiyor”(g8) demiştir.

Stajın önemli olduğunu eksiklik yaşadiiğını belirten öğretici:

“Çok güzel bir çalışma biz hanım müftü yardımcılarını ile çalıştık ve çok verimli geçti fakat daha çok yeni bir girişim ama biraz daha eğitim ve staj gerekli eksiklerimiz çok zorlanıyoruz, okumalar yeterli değil”(g9) demiştir.

Öğreticilerin eğitimleri yönünden açıklama yapan öğretmenler ise;

“Çok güzel bir proje. DİB önceden yapmış olsa idi keşke. MEB’deki öğretmenler gibi değiliz, MEB’in yanında zayıf kalıyoruz. İlerleyen zamanda iyi oluruz. Zayıf yönleri neler, MEB’de okul öncesi müfredatı var, sadece sertifika ile geldik biz. Her sene müfredat değişiyor, öğretmenler yeterli değil çocukların hareketlerine karşı. Diğer

eğitimler de alınmalı. Evliyim, çocuklarım var, onlardan deneyimliyimdir ve öyle davranıyorum. Eğitim alsam vasat olmazdım. Eğitim alsaydım, eğitim zorunlu olsa idi bazı arkadaşlar çok kötü bir şey yapamıyor çok boşluk var, diyanet boş bırakmış.”(g18)

“Güzel bir başlangıç fakat keşke öğretmenler daha eğitilmiş olsa, daha donanımlı olsa. Çünkü ben ilahiyat mezunu olarak 4-6 yaşta çok zorlandım.”(g19)

Değerler eğitimi çalışmasının güzel fakat geç kalındığını ifade eden öğretmenler(2):

“Tabi ki güzel ama işte geç kalınmış bir çalışma. Ben bir alanda yetersizliği gördüm. Benim alanım altı yaş sınıfı, seneye okula başlayacaklar neredeyse. Veliler okula dilekçe verdiler, biz çocukları DİB’ in anaokuluna gönderiyoruz diyerekten. Şimdi bizde Kur’an-ı Kerim dersleri çok az bunu yeterli görmüyorum çünkü nasıl öbür değerlerin yerleşmesini istiyorsak o çocuğu da aile bu eğitime az çok devam ederse, bu alanda çocuğa yerleştirdiği o Kur’an-ı Kerim sureleri olsun burada bizim ders saatlerimiz az gibi geliyor bana. Biraz daha Kur’an-ı Kerim’e sıbyan okulları kadar değil ama en azından biraz daha Kuran eğitimine ağırlık verilmesi gerekiyor. Çünkü veliler bunu bekliyor. Çocuğa çalışma adabı öğretmişsin, veli bunlarla ilgilenmiyor. Benim çocuğum bugün hangi dersleri gördü diyor, hangi sureleri ezberledi, ne yaptı buna bakıyor sürekli takip ediyor çünkü seneye okula başlayacak. Dört yaş daha uygun ama ilkokul yaşına giriyorsa, çocuk altı yaşında ve DİB’ in anaokuluna gidiyorsa altı yaş müfredatında Kur’an-ı Kerim derslerine ağırlık verilmesi gerekiyor”’(g10)

“Çok güzel buluyorum. Geç kaldılar ama geliştirilmeli, çeşitli seminerlerle öğretmenlere katkıda bulunmalı diye düşünüyorum, seminerler çoğaltılmalı”’(g14)

Çocuklara faydası olduğu yönünde açıklama yapan öğretmenler(2) ise;

“Çok güzel bir çalışma, çocuklara temelden bu bilgilerin verilmesi gerçekten çok faydalıdır. Bizim önceliğimiz Allah’ı, Kur’an’ı öğretmek değil Allah’ı, Kur’an’ı sevdirmek. Müfredatın çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Yöneticimiz yaş aralıklarına göre sınıflara ayırdı. 5-6 yaşa daha çok bilgi, 4-6 yaşa daha çok sevgi aşılama şeklinde eğitim veriyoruz.”’(g16)

“Başka yerlerde (sıbyan) saçma fikirler çocuklara verilebiliyor. Bu dünyada yaşayan çocuklar ahiret kaygısı ile yetiştirilmemeli. Korkutuluyor çocuklar. DİB bu işten elini

çekmemeli. Takdir ediyorum çalışmaları. Daha kapsamlı olmalı, daha bilgili daha eğitilmiş şekilde ilerlemeli''(g17)

DİB' in değerler eğitimi konusunda olumsuz olan ve öğretmenlere zorunlu kılmasını eleştiren öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır:

“Geliştirilmeli yeterli değil kesinlikle. Kur'an kursu hocası olmaya gidiyorlar mecbur kabul ediyorlar. Okutacaksın, hafız yetiştireceksin diyorlar. 4-6 yaş okutacaksın yoksa güle güle diyorlar. Formasyon yeterli değil, 1 haftalık kurs ve seminerler yeterli değil. Murakıp ile de konuştum, öneri verdim, görev verdikleriniz okul öncesi eğitim okusunlar diye” g(15)

Öğreticilerin okul öncesi mezunu olması gerektiğini belirten öğretmen *“Çok iyi bir proje ama eksikleri çok olduğunu düşünüyorum. Öğreticilerin özellikle çocuk gelişimi, okul öncesi bölümünü de okuması gerektiğini düşünüyorum. Bundan sonraki alımlarda da böyle bir önceliğin olabilmesi çok güzel olur kaliteyi artırır” g(13)* demiştir.

Değerler eğitimi hakkında yapılan yorumlarda en dikkat çekici olan yanı, değerler eğitiminin küçük yaşta çocuklara verilmemesi gerektiğini savunan g11'in yorumudur ve şu ifadeleri kullanmıştır: *“Anaokulu seviyesinde gerek yok bence. Birçok konuyu anlamıyor adalet vs. somut şeyleri anlıyor çekirdekten deniliyor ama ailede öğretilmeyince olmuyor. Ailede kötü kelimeler konuşulunca da olmuyor. Empatiyi anlatamıyoruz.” g(11)*

DİB tarafından yürütülen değerler eğitimi çalışmaları hakkında genel olarak olumlu düşünceler yer almaktadır. Değerler eğitimi uygulamalarının başladığı yıllardan bu yana geliştirmekte olduğu görülmektedir. Uygulamaların daha da iyi olması için öğretmenlerin okul öncesi mezunu olmalarının elzem olduğu kabul edilmektedir.

4.2.2. DİB Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Kullanılan Program İle İlgili Görüşler

Bu alt tema iki farklı açıdan incelenmiştir. Bunlar:

- Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programın Yeterliliği
- DİB Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programda Öğretilen Değerler

4.2.2.1. Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programın Yeterliliği

Öğreticilere verilen program, yıllık müfredat hakkında bilgilerinin olup olmadığını öğrenmek için “DİB’ in 4-6 yaş grubu için yürüttüğü değerler eğitimi çalışmasının bir öğretim programı var mı?” sorusu soruldu. Öğreticilerin(20) hepsi ellerinde bir program(müfredat) olduğunu onun üzerinden uygulamalarını sürdürdüğünü şu ifadelerle söylemişlerdir:

“Evet, öğretici kitaplarımız var. Allah sevgisi, peygamber sevgisi gibi konu başlıklarıyla bu kitaplardan ilerledik.”(g1)

“Bir müfredatımız var. Kur’an-ı Kerim ve dini bilgiler olarak. 1.dönem harfler, daha sonra ise birleştirmeler öğretilir, Mayıs’a doğru ise Kur’an-ı Kerim’ e geçmeye çalışılır. Her gün Kur’an-ı Kerim, ezber, harf ve cüz derslerinin bir müfredatı var, dini dersleri ise öğretici kitabımız ile işliyoruz.”(g2)

“Programı var. Bizim için hazırlanmış bir program var. Yeterliliği tartışılır.”(g13)

Bir öğretici protokol hazırlandığından bahsetmiştir. “Benim elimde değil ama anlaşılabilir protokol var bunu temin edebilirim. Bir programımız da var.” (g14)

Programın yeterliliği ile ilgili düşüncelerini öğrenebilmek için “Programın yeterliliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Öğreticiler program hakkındaki düşüncelerini aktarmışlardır.

Tablo 6. Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programın Yeterliliği

Program Yeterli (7)	Program Yetersiz(13)
<ul style="list-style-type: none"> • Öğretici kitaplarının varlığı • Hazır müfredatın varlığı • Programın yenilenmesi	<ul style="list-style-type: none"> • Hikâye ve oyun • Yöntem ve teknik • Gelişim seviyesine uygunluk • Eğitici tecrübesi

Programın yetersiz olduğunu söyleyen öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Yeterli bulmuyorum. Biz şu an ilçemiz olarak da MEB’in yeni bir programını ele aldık ve DİB’in programını, kurumların planlarını da ele alarak yeni bir plan oluşturma üzerine böyle bir çalışmamız var. Şu an hayata geçmiş değil ama ufaktan başlayacağız. Çünkü anaokulunda alması gereken kazanımları da koymaya çalışacağız. Çünkü bizim planımızda sadece değerler eğitimi, Kur’an-ı Kerim var. DİB’ in planında ama çocuk aynı zamanda anaokuluna gitmiyor. Orada kazandırılması gereken kazanımları da biz vermek istiyoruz. Yani bir harmanlayıp daha kaliteli bir program oluşturmak.”(g13)

“Yeterli değil tabii ki de, bizim anaokulunda 6. senemiz aynı kitapları aynı konuları tekrar tekrar çocuklara söylemek. Değişik hikâyeler üretilmeli, değişik şeyler bulunmalı çünkü bu kitaplar yetersiz. Müfredat yenilenmeli.”(g14)

Kitapların, hikâyelerin ağır olduğunu, çocukların anlamakta zorlandığını ya da çok basit kaldığını söyleyen öğretmenler şu ifadeleri kullanmıştır:

Çocukların seviyelerinin üstünde olduğunu ifade eden öğretmenler: *“Anaokuluna göre değil mesela. Biraz lise dengi Allah’ı seviyorum ünitesi var. Allah’ı sormadıkça anlatmamak lazım çocuğa. Soyut bir kavram olduğu için çocuğun kafası karışabiliyor.”(g11)*

“Ağır buluyorum. Özel gün ve geceler, tanımlar ağır. Kitap yanımda değil ama bir gece vardı onun tanımı ağır mesela.” (g12)

“Biz bunu çok tartıştık. Yeterli ama çocuk din eğitimi alıyor, 4-6 yaş eğitimi almıyor. Çocuğun beyninin diğer tarafı da çalıştırılmalı. Bilim anlamında gelişmesi lazım. Eğitim setleri aldık sadece DİB’ in programı yeterli değil. Sayılar, rakamlar, kavramlar eksik. Tiyatro yapıyoruz ama kitaptaki dramalar hikâyeler ağır. Birileri tekrar program yapsa çok iyi olur. MEB’ den hocalarda yapmalılar, bizden önce onlar vardı.”(g15)

“Yeterli değil. En başında yönetici idim şimdi eğitimciyim. Çok zor, sürekli tekrar ediyoruz. Şekil aynı eğitim farklı. Konu aynı şekiller farklı. Değerler eğitimine yakın şeyleri yapabiliyoruz. MEB’ de değerler eğitimine yakınsa yapabilirsiniz diyor. Bazı hikâyeler var, çocukların seviyesi çok yüksek, hikâye basit kalıyor.” (g18)

“Başlangıç aşamasında programı değerlendirecek yeterliliğe sahip olduğumu düşünmüyorum. Bize verilen materyal ve yıllık planları uyguluyoruz. Değişik yöntemler bularak kendi çapımızda bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Ama yeterliliği konusunda henüz yorum yapabilme birikimine sahip olduğumu düşünmüyorum. Arkadaşlar yetersiz diyorlar.”(g8)

4-6 yaş Kur’an kursu sonrasında ilkokula başlayan çocuklar da kurslarda bulunmaktadır. Bu yüzden değerler eğitimi uygulamalarını yaparken kazanımlara

ilkokula hazırlık çalışmalarının da eklenmesi gerektiği şu ifadeler kullanılarak söylenmiştir:

“Eksiklikler var fakat geliştiriliyor. Bizden de öneriler alınmıştı. Bizim programda çok fazla anlatmaya dayalı veya çok fazla dramaya dayalı etkinlikler var. Çocuklar hareket ve oyun çağındalar. Kazanımlar daha fazla oyunla verilmeli. Biz direkt verdiğimizde çocuk bunu alamıyor bununla birlikte gizliden gizliye çocuğa vermek gerekiyor. Bazı hikâyelerde mesaj çok geride kalıyor, çocuk çıkaramıyor. 4 ve 6 yaş çocuğu arasında gelişim açısından çok çok fark var fakat biz de her iki yaşa tek program var. Her yaş grubuna göre ayrı program yapılmalı. 6 yaş grubu seneye okula başlayacak bu nedenle daha okula yönelik çalışmalar yapılabilir, makas tutma gibi.”(g6)

“Çocukları değerlendirme formlarının uygulanması açısından daha yönlendirici olabilir. Biraz daha ilkokula koordineli olarak geliştirilebilir.”(g9)

Her yaş grubuna uygun etkinlik programı olmasını isteyen öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Bu işi yapanlar için kolaydır belki ama yetersiz. Daha farklı olanaklı olabilir. Yaşlara dair kavrama noktasında yetersiz. Kullanılmayacak kelimeler var. Çocuk olumsuz etkileniyor. Çocuğa veriyoruz biz bunları. Daha olanaklı olabilir. Çocukların kavraması noktasında ağır kelimeler olabiliyor kitapta.”(g17)

“Yaş aralıkları olarak yeterli değil. 4 yaşa da 6 yaşa da aynı program veriliyor. Hikâyeler daha çok üst yaş grubuna uygun. 4-6 yaşa pek uygun değil. Biz basitleştirme çalışıyoruz.”(g19)

Programın yeterliliği ile ilgili öğretmenler (7) yeterli birkaç eksik ve çocuklara ağır gelen taraflarının olduğu ve düzeltileceğini şu ifadeleri kullanarak söylemişlerdir:

“Bence şu seviyede yeterli olduğunu düşünüyorum. Bazen bazı konularda gereksiz tekrarlara düştüğü olabiliyor. Allah'ın varlığı ve birliği konularında çok fazla vurgu var. Bu kadar göze sokarak değil küçük vurgularla öğretilmeli.”(g5)

“Program bence çok güzel ve yeterli ama farklı yaş gruplarına uygun kitaplar hazırlasalar daha iyi olurdu.”(g7)

“Biraz daha hikâye ve oyunlar eklenebilir bunun dışında yeterli.” (g20)

Öğretim yöntem ve teknikleri yönünden geliştirilmeli diyen öğretici, “Yeterli görüyorum anlatılacak şeyler yeterli ama anlatım şekilleri çeşitlenebilir. Çok fazla soyut kavram var. Daha ufuk açıcı kitaplar öğretmenlere verilebilir.”(g4) demiştir.

Önceki yıllarda verilen programa göre bu seneki programın daha iyi olduğunu söyleyen öğretmenler şunları söylemişlerdir:

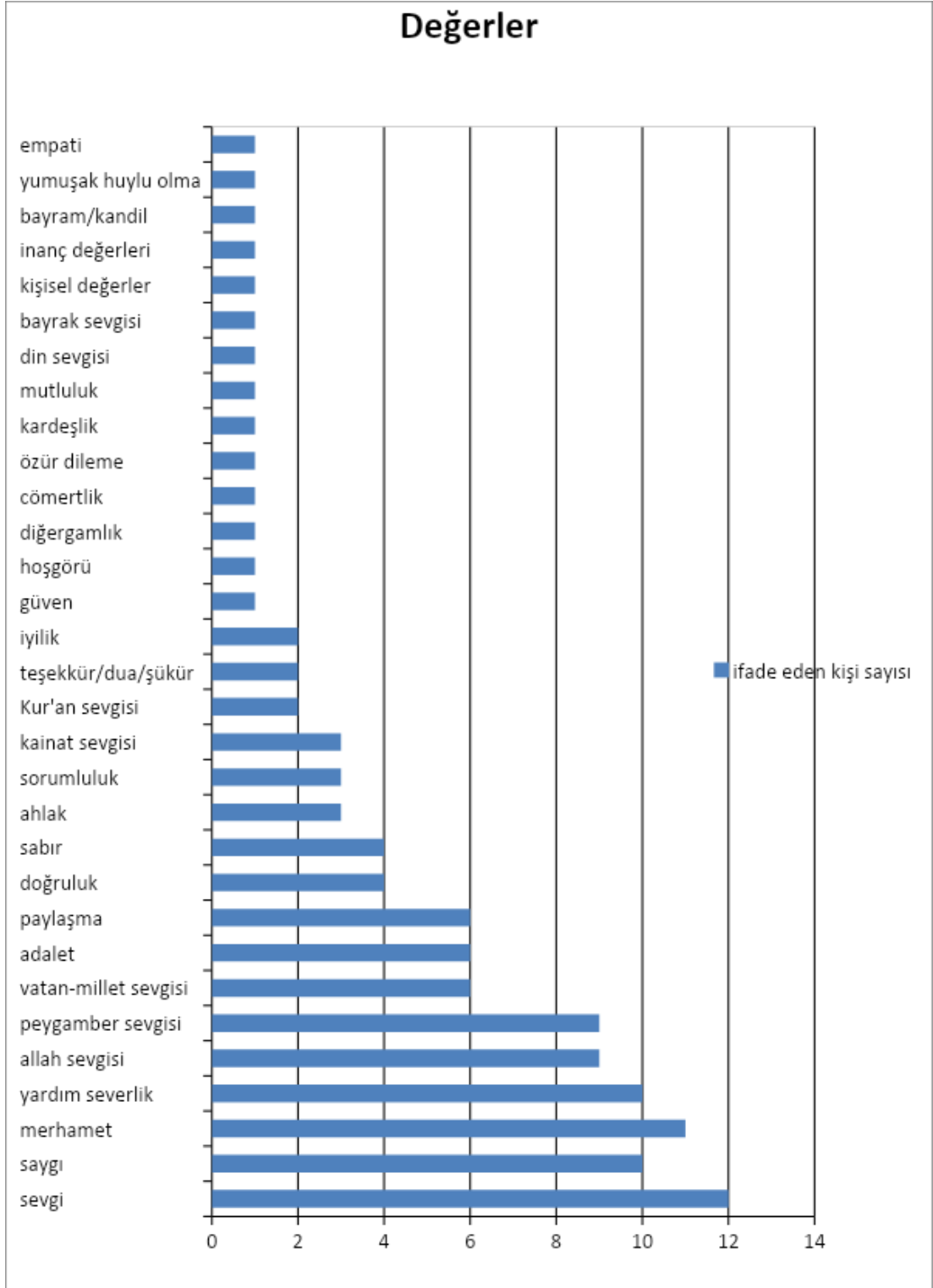
“Yeni olmasına rağmen güzel bir programdır. Geçen seneki biraz yetersizmiş sanırım bu seneki daha güzel bir kitap. Antalya’daki seminerde fikirlerimizi de aldılar. Sonraki yıl daha iyi olacağını düşünüyorum.”(g16)

“Daha çok başında bir çalışma olduğu için bence bu seneki DİB’ in öğretici kitabı bir önceki seneye göre daha güzel daha donanımlıymış, arkadaşlar öyle söyledi. Ben daha yeni atandığım için bilmiyorum.”(g10)

Öğreticilerin görüşleri doğrultusunda program önceki yıllara oranla daha iyidir. Çocuklara farklı yaş gruplarına uygun program hazırlanmalı, hikâyeler yetersiz ya da 4-6 yaş grubu için ağır kalıyor. İlkokula hazırlık ile ilgili çalışmalar olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

4.2.2.2. DİB Kur’an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programda Öğretilen Değerler

Programda yer alan değerleri öğrenebilmek için öğretmenlere “Programda hangi değerler öğretilmektedir?” sorusu sorulmuştur. Öğreticilerin verdiği cevaplara göre programda yer alan değerlerin dağılımı şu şekildedir.

Şekil 9. DİB Kur'an Kursları Değerler Eğitiminde Kullanılan Programda Öğretilen Değerler İle İlgili Sayı Grafiği

Şekil 9'a bakıldığında öğretilen değerler gösterilmiştir. Öğreticiler, Milli, manevi ve evrensel değerleri değer nedir? Ne değildir? Tam olarak nelere değer denir? Bilemedikleri için çoğu kavramları(örn; mutluluk, empati) değer olarak almışlardır. Sevgi(12), merhamet(11), saygı(10), yardımseverlik(10), Allah ve peygamber sevgisi(9), adalet(6), paylaşma(6), vatan-millet sevgisi(6), doğruluk(4), sabır(4), ahlak(3), sorumluluk(3), kâinat ve Kur'an sevgisi(3), teşekkür(2), şükür(2), iyilik(2) diğerleri ise bir kere bahsedilmiştir.

Öğreticilerin(10) bazıları evrensel değerlerden bahsederken bazıları(8) ise tamamen dini değerler üzerinde durmuş. Bazı öğreticiler(2) ise değer olmayan kavramaları bile değer olarak ifade etmektedir:

"Allah sevgisi, peygamber sevgisi, kişilerin hakkına riayet etme, sabır konularının işlendiği değerler vardı."(g1)

"Sevgi, saygı, merhamet, paylaşmak, yardımlaşmak; Allah'ı, Peygamber'i, insanları, vatani, milleti seviyorum konuları var."(g2)

"Ahlak, adalet, merhamet, iyilik, doğruluk, peygamber sevgisi, Allah sevgisi."(g3)

"Merhamet, sevgi kaynakları, yardımlaşma, paylaşma, kardeşlik vb."(g4)

"Allah sevgisi, peygamber sevgisi sevgi başlığı altında veriliyor. Saygı, sevgi, dürüstlük, merhamet, dua, şükür, özür dileme, sorumluluk, yardımlaşma, sabır, iyilik, mutluluk, adalet, din sevgisi, vatan sevgisi."(g6)

"Öncelik olarak bizde sevgi ile başlıyor. Sevgi, saygı ve merhamet konularıyla önce bir alt yapı oluşturuluyor. Daha sonra yardımlaşma, paylaşma, adalet bu tür yani çocuklara ahlaki değerlerin temeli olacak işlerle başlayıp sonra devam ediyoruz."(g7)

"Saygı, sevgi, yardımlaşma, paylaşma, Allah sevgisi, peygamber sevgisi, kitap sevgisi, vatan-millet sevgisi, bayrak sevgisi konularında."(g8)

"Hangi değerler derken işte bizim bir değer ağacımız vardı. İşte cömertlik, ahlak daha nasıl bilmiyorum, Kur'an-ı Kerim... Bunların hepsi değerler eğitimi adı altında görülüyor. Yumuşak huylu olmak mesela. Bunların hepsini biz değerler ağacına dönüştürdük."(g10)

"Sorumluluk, doğruluk, adalet, sevgi, saygı, merhamet, vatan sevgisi, Allah sevgisi, bayramlar, kandiller aklıma gelenler bunlar hocam."(g11)

"Kur'an, Allah, Hz. Muhammed."(g12)

"Saygı, sevgi, paylaşma, yardımlaşma, diğergamlık, birçok konuda bütün değerler."(g13)

“Merhamet, ,Peygamberimi tanyorum gibi... İlk aklıma gelen bunlar.”(g14)

“Saygı, sevgi, merhamet, sabır, hoşgörü, inanç değerleri, imanın şartı, kişisel değerler, sabır.”(g15)

“Allah sevgisi, peygamber sevgisi, insanları sevmek, kâinatı seviyorum, ben vatanımı seviyorum, merhamet, yardımlaşma, saygı vb.”(g16)

“Bütün değerler var. Empati, namaz, oruç, yardımlaşma.”(g17)

“Allah sevgisi, peygamber sevgisi, insan sevgisi, kâinat sevgisi.”(g18)

“Sevgi, merhamet, doğruluk, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk, güven. Bütün değerler var, teşekkür etme bölümünde dua, şükür kısımları var, vatan sevgisi, kâinat sevgisi.”(g19)

“Saygı, sevgi, yardımseverlik, ahlak, adalet.”(g20)

Ayrıca öğretmenlere “İl genelinde tüm anaokullarında aynı değerlerin öğretimi mi yapılıyor?” diye sorulmuştur. Tüm cevaplar aynı değerlerin öğretimi yapıldığıdır. Ayrıca bazı öğretmenler MEB’ in okullarında ve tüm Türkiye’ de de bu şekilde olduğunu şu ifadeleri kullanarak belirtmişlerdir:

“Evet, bütün kurumlara aynı kitaplar veriliyor ve aynı değerler işleniyor.”(g1)

“4-6 yaş Kur’an kursları resmi ve devlete bağlı olduğu için resmi ve aynı konular işleniyor.”(g2)

“Evet, herkese müftülük tarafından tek program veriliyor.”(g6)

“DİB’in anaokullarında evet. Bir program üzerinden tüm Türkiye’nin her yerindeki kurslar aynı plan üzerinden gidiyor.”(g13)

“Evet, müfredat aynı sadece bizler bir şeyler ek yapabiliyoruz katkı sağlamak için çünkü yeterli değil. Defteri doldururken bile yetmiyor.”(g14)

Öğretici görüşlerine bakıldığında programda yer alan değerlerin ilk sorulduğu zaman akıllarına gelmediği görülmektedir. Öğreticilerden bazıları(2) değer olmayan ifadeleri de değer olarak almıştır. Bir öğretmen “Aklımıza gelen her şey değerdir.” demiştir. Tabloya baktığımızda program ile ilgili öğretmenlerin konuya daha hâkim olmaları açısından değerler eğitimi ile ilgili baştan bir eğitim almaları gerektiği görülmektedir. İl genelindeki değerler ile ilgili bilgilerinin olduğunu, İstanbul ve tüm Türkiye’de aynı değerler uygulandığını, tek program ve müfredat uygulandığını söyledikleri kullandıkları ifadelerden görülmektedir.

4.2.3. DİB Kur'an Kurslarında Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyaller

Bu alt tema üç farklı açıdan incelenmiştir. Bunlar:

- Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Yeterliliği
- Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Etkililiği
- Değerler Eğitiminde Öğreticilerin Ayrıca Kullandıkları Etkinlik Ve Materyaller

4.2.3.1. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Yeterliliği

Öğreticilerin kullandıkları materyal ve etkinlikler ile ilgili düşüncelerini öğrenmek için “Değerler eğitimi çalışmalarında kullandığınız etkinlikleri, materyallerin yeterliliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Aşağıda öğretmenlerin yeterli ve yeterli görmedikleri konular belirtilmiştir.

Tablo 7. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Yeterliliği

Yeterli	Yetersiz
<ul style="list-style-type: none"> ● Görsel materyaller ● Videolar ● Konular ● Kitap içeriği ● Amaçlar ● Hikâye ve drama	<ul style="list-style-type: none"> ● Müfredat ● Materyal çeşitliliği ● Malzeme miktarı ● Malzeme çeşitliliği

Müftülükten gönderilen hoca ile görsel, işitsel materyaller hazırlayan öğretmenler şöyle demiştir:

“Daha çok görsel olarak çocuklara öğretmeye çalışıyoruz konuları. Diyanetten yardımcı olarak yollanan bir yardımcı hoca ile araştırma yaparak görseller ve videolar düzenliyorduk. Çocuklara izletiyor, anlatıyor ve çocuklardan da başlarına gelen benzer bir olayı anlatmasını istiyorduk.” (g1)

“Yeterli olmaya çalışıyoruz. Daha da güzel olabileceğini düşünüyor ve bunun için çalışıyoruz. Oyuncakları kullanabiliyoruz. Çocukların en çok dikkatini çeken oyuncaklar, sesler, kültürel oyunlarımızı da kullanarak bazı sesleri öğretmeye çalışıyoruz.”(g2)

“Yeterli olduğunu düşünüyorum. Örneğin, insanları seviyorum ünitesinde yaşlılar yapıyoruz, kartonlarla kuklalar yapıyoruz, çocukların oyuncaklarını konuşturuyoruz bazen.” (g3)

Yeterli olduğunu konu ile alakalı boyama ve karton çalışmaları yaptığını söyleyen öğretici zaman kısıtlı olmasa daha farklı çalışmalar yapılacağını şu şekilde ifade etmiştir:

“Yeterli olduğunu düşünüyorum. Daha farklı etkinlikler de yapılabilir fakat süreç bakımından sıkıntı yaşanabilir. Konuyla alakalı resimler buluyoruz, boyama yaptırıyoruz, karton çalışmaları yapılıyor.”(g4)

“Verilmesi istenen amaçlara göre yeterli olduğunu düşünüyorum. Soyut konularda hikâyeler ve dramaları kullanıyoruz.”(g5)

“Çocukların kas gelişimi, psikoloji gelişimi açısından etkili olduğunu düşünüyorum. Hiç durmayan, tutamadığım çocuklarım vardı. Şimdi daha iyiler bu konuda.”(g16)

Yaş gruplarına göre olsa daha yeterli olacağını ifade eden öğretici şunları söylemiştir:

“Eğitim materyallerini çocukların hazır bulunuşluklarına göre ayırmak gerekiyor. Hikâyeleri de çocukların yaş grubuna göre değiştirerek aktarmak gerekiyor. Hikâyeler, kuklalar, drama çocuklara anlattırma, ev ödevleri, sınıfta uygulamalar.”(g6)

“Biz her gün istişareler yapıyoruz ‘Ne yapabiliriz, neler katabiliriz? Diye. Sonra Kur’an-ı Kerim konusunda yeterli olmadığımız konularda birbirimize destek oluyoruz. Yani fikir alışverişi, materyallerin paylaşımlarıyla beraber gayet güzeldir. Bizim zaten kitabımızda dediğim gibi müfredatımız belli. Bir öğretici kitabı var bir de etkinlik kitabı var. Tamamen kitaptaki etkinlikleri uyguluyoruz. Değerler eğitiminde ekstradan arta kalan zamanda hocalar kendi inisiyatifinde yani MEB ile örtüşecek şekilde, MEB’in sınırlarının dışına çıkmadan ekstra olarak onlara ilave ediyoruz. Elimizdeki müfredatı uyguluyoruz.”(g7)

Materyallerin yeterli olduğunu söyleyen öğretmenler şu ifadeleri kullanmıştır:

“Materyal konusunda yeterince destek görüyoruz. Herhangi bir ihtiyacımız olduğu zaman dilekçe gönderiyoruz ve dilekçenin de karşılığı geliyor. Projeksiyon, bilgisayar, CD’ ler, şarkılar kullanabiliyoruz. Kitaplardaki boyamaları ve kendi çalışmalarımızı kullanabiliyoruz. Materyal konusunda sıkıntı yaşadığımızı düşünmüyorum, Örneğin o gün

sabır işlediğimizde çocuklarla mikrofon yaptık. Bu mikrofonu süsleyip evlerine gönderdik ve bu mikrofonla sabırla ilgili röportaj yapmalarını istedik. Tabii öncesinde bir hafta boyunca sabır değerini işledik, sonrasında hafta sonuna ödev olarak verdik bu etkinliği. Gayet verimli bir uygulama olduğunu düşünüyorum.”(g8)

“Materyallere işte hep beraber karar veriliyor. Bizim şu an olduğumuz konumuzu söyleyeyim, insanları seviyorum ünitesindeyiz. Mesela insanın Hz. Âdem ve Hz. Havva’dan çoğaldığı resimlerle anlatmaya çalışıyorsun. Dünya resmi yapıyor mesela içinde kalpler var, her insan bir kalp olarak. Bu şekilde değişik değişik şeyler yapılıyor. O sizin düşünce alanınızla alakalı bir şey. İstedığınız gibi yönlendirebilirsiniz öğrencilerinizi. Zaten çok güzel dönüt alıyorsunuz o zaman. Konumuz ne ise ben hiçbir malzeme bilmiyormuşum bakıyorum. Tabi insanlar yabancı olduğundan dolayı. Baya oldu alıştık şimdi altı ayı geçti.”(g10)

“Bizim kitabımızda materyallerimiz var. Genelde çizimler var. Çizip yapıyorsunuz ama hayal gücünüzü de geliştirebilirsiniz. Karagöz Hacivat etkinliği vardı, biz evadan yaptık. Kitapta bir örnek var geliştirmek bize kalmış. Size bir sürü materyal önerisin diye bekleyemezsiniz ki bu çok uçuk olur siz katmalısınız.”(g11)

“Birçok materyal yapıyoruz. Saat gece 4-5’lere kadar okulda kalıp kukla vb. hazırlıyoruz. Kitaptaki resimleri kesip kukla yapıyoruz. Sıra içinde yapılmalı materyaller. Onlarında programı olmalı. Çubuk, kâğıt ve evadan kuklalar oynatıyoruz, parmak kukla...”(g15)

Müfredatın yeterli olmadığını öğretici şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu alanda bir şeyler katarsan, kendini geliştirirsen çok alternatifi var ama sadece kitaba, müfredata bağlı kalmayıp -çünkü müfredat fazla bir şey katmıyor- yani kendini geliştirmezsen bu alan da çok verimli olamıyorsun. Ben genel de kendi materyallerimi kullanıyorum veliden bir şey istememek açısından. Kursumuzun, okulumuzun imkânlarıyla etkinlikler yapıyoruz.”(g14)

Materyallerin yeterliliğinin öğreticinin performansı ile ilgili olduğunu söyleyen öğretmenler(5) şu ifadeleri kullanmıştır;

“Yeterli. Her güne bir tane seçenek verilmiş. Kesme-yapıştırma, namazla ilgili materyal, abdest ile ilgili duvara musluk yaptık. Uygulamalı, hareketli malzemeler, imamla namaz kıldırıldı.”(g12)

“Kendi adıma yaptıklarım. Olabildiğince, elimden geldiğince yapmaya çalışıyorum ama tabii ki özellikle eğitimde sınır yoktur. Belki ikinci, üçüncü yılda daha iyi olacağını düşünüyorum.”(g13)

“Yeterli olduğunu düşünüyorum. Ama ben MEB'in kaynaklarından da faydalaniyorum etkinlik açısından. Konuya göre değişiyor. Drama yapıyorsak pek materyal kullanmıyorum. İlk dönem boyama kalemleri kullanıyorduk, bu dönem daha çok fotokopiler kullanıyoruz.”(g16)

“Her şeyi kullanıyorsunuz, bunu atmayayım kullanırım diyebiliyorsunuz. Her şeyi değerlendiriyoruz hayal gücüyle. Minderi top şeklinde dahi yapıp bir etkinlik üretiyoruz.”(g17)

“Harfleri öğretirken, oyunları oynatırken, bazen kitaba bağlı kaldık bazen kendimiz bir şeyler ayarladık. Kur'an-ı Kerim okuma adabı konusunda çocuklara sandalye kapmaca oynattık, Kur'an-ı Kerim okunurken çocuklar susup oturuyor ama Kur'an-ı Kerim bitince, çalmıyor iken dönüyorlar. Harfleri öğretirken kartonlar bardaklar, kürdanlar kullanıyorduk. Bazı etkinlikleri örneğin dramaya çevirebildim bazılarını çeviremedim.”(g19)

Etkinliklerin yeterliliği ile ilgili her çocuğun farklı öğrenme şekilleri olduğundan bahseden öğretici şunları söylemiştir:

“Çocukların bireysel farklılıklarına göre değişiyor. Kimi boyama etkinliğinden kimi ise kes-yapıştır etkinliğinden hoşlanıyor. Ben bunların hepsini karıştırıp bir etkinlikte vermeye çalışıyorum ki etkinlik herkese hitap edebilsin. O zaman herkese hitap etmiş oluyor.”(g20)

Bir öğretici materyallerin yetersiz olduğunu şu ifadelerle söylemiştir:

“Onlarda yetersiz. Tamam, güzel ama alt yapı sağlamadan alın bunu yapın dendi bize. Öğreticinin hayal gücüne kalmış. Senin çaban ile oluyor. Çocuğa basit kalıyor. TV üzerinden çocukla iletişime geçerek değiştirerek anlamasını sağlıyoruz. Bana yeterli gelmiyor kâğıt üzerine yapıştırılan resimler.”(g18)

Öğreticilerin neredeyse tamamı materyal yeterliliğinin öğreticinin tecrübesine ve kabiliyetine bağlı olduğunu söylemiştir. Bir öğretici materyal ve etkinliklerin çeşitlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Materyalleri velilerden temin eden bir öğretici, velilere masraf olmamak için kendi imkânları ile materyal almaktadır. Her ne kadar öğretmenler etkinlik ve materyallerin yeterli olduğunu söyleseler de materyal ve etkinlik noktasında takviye istedikleri görülmektedir.

4.2.3.2. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Etkililiği

4-6 yaş Kur'an kursunda kullanılan etkinlik ve materyallerin çocuk üzerindeki etkilerini öğretmenlerin görüşleri vasıtası ile öğrenebilmek için *“Kullandığınız*

etkinlikler ve materyallerin etkililiği konusunda neler düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 8. Değerler Eğitiminde Kullanılan Etkinlik Ve Materyallerin Etkililiği

Materyallerin Etkili Olma Durumları

- İyi hazırlanmış görsel materyalin hafızada kalıcı olması, çocukların hatırlaması (6)
  - Kullanılacak materyale ön hazırlık yapmak (4)
  - Jest-mimik ile materyalin bütünleşmesi(3)
  - Materyalin sunum şekli (3)
  - Somut örnekler (görsel, hikâye) (2)
  - Drama yöntemi (materyallerin oyunlaştırılması)(2)
  - Çocukların materyallere dokunması (1)
  - Öğreticinin bireysel farklılıklara göre materyali düzenlemesi (1)
- Materyalin etkili olma durumlarını arttırmaktadır.

Kullanılan materyaller etkili diyen öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Materyaller etkili fakat daha çok materyallerle okullar desteklenmeli.”(g3)

“Ben çocuklarda olumlu etkisi olduğunu düşünüyorum. Değerler açısından, çok farklı kitlelere hitap ediyoruz. Genelde hep olumlu dönüşler alıyoruz.”(g5)

“Etkinliği bir gün sonra filan sorduğumda hatırlıyorlarsa demek ki o çocukta etki bıraktı. Ama unutuyorlar tabii.”(g10)

“Biz bunu nasıl uygulayacağız diye düşünüp geliştirdiğimiz de güzel şeyler çıkıyor fakat alıp uygulanırsa pek verimli değil.”(g6)

Görsel materyallerin çocuk üzerinde daha etkili olduğunu söyleyen öğretmenler(2) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Görsellik oldukça önemli ve ön plandadır. Somut örnekler daha kalıcı oluyor.”(g4)

“Evet, kesinlikle çok etkilidir. Hocam somut olarak kullandığımız tüm materyaller bence çok etkili. Hani hikâye olarak değil de hikâyeleri de çok severek dinliyorlar fakat somut olarak gördükleri her şey çok etkili.”(g7)

Etkinlik ve materyallerin etkili olmasını öğretmenlerin sunuş şekline bağlı olduğunu söyleyen öğretmenler ise şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Öğretim konusunda model olmanın etkili olduğunu düşünüyorum biz yaparsak çocuklarda bir süre sonra bu davranışı kazandığını düşünüyorum. Eğiticinin eğitimi önemli, öğreticinin ne yaptığının önemli olduğunu düşünelim.”(g8)

“Materyallerin etkililiği öğretici ile alakalı. Etkinliği iyi sunarsanız verimli geçer. Materyali kullanmak ve geliştirmek öğretmenin elindedir. Sandalyeden, tuvalet kâğıdından, halkadan materyal üretebilir.”(g9)

Drama uygulamalarının ve orada kullanılan materyallerin etkili olduğunu söyleyen öğretmenler(2) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Drama yöntemi çok iyi oluyor, anlamadıkları konularda özellikle tiyatroyla anlatıyorum, herkes görev alıyor. Daha etkili olduğunu görüyorum. Kelebek dramamız vardı. Vakti gelmeyen uçamaz, mesela bunu sürekli tekrar ettik. Saygı ile ilgili otobüs yaptık. Daha iyi oluyor böyle tekrar etmek. İşin içinde oldukları zaman daha iyi anlıyorlar.”(g11)

“Etkili oluyor evet. Doğru şeyleri yaptığımızda gerçekten karşı tarafta çocuklarda etkisi olduğunu düşünüyorum. Tabii ki görsel, işitsel de etkili oluyor. Dramalar da faaliyetler de yani her birinin kendi uygunluğuna, konuya göre etkililiği olduğunu düşünüyorum.”(g13)

Etkinliklerin çocuklar üzerinde etkisinin olduğunu çocukların ailelerine aktarmasından anladığını söyleyen öğretmenler şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Etkili. Çünkü yapılanları evde anlatıyorlar, veliler de bize söylüyorlar.” (g12)

“Yani mutlu oluyorlar yaptığımız zaman. Bizde etkili olduğunu anlıyoruz.”(g14)

Öğreticinin kullandığı materyallere ve etkinliklere önceden çalışması gerektiğini, böylece etkisinin artacağını söyleyen öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır:

“Önemli ama önceden hazırlanmalı. Prova yapmak lazım, eksik bir şey olursa kargaşa çıkıyor.”(g15)

“O biraz öğreticiye bağlı. Sınıf alıcı, öğretmen de verici ise verimli geçer. Kâğıt, kalem makas. Örneğin, büyüklerimize saygı konusunda drama yapıyoruz. Biri anne biri baba oluyor.”(g20)

Materyallere çocukların dokunmasının daha etkili olduğunu söyleyen öğretici “Çocuklar birebir yapınca daha mutlu oluyor. Hayal etmesi başka dokunması, eline alması başka hissiyat yaratıyor. Mutfak gereçleri vs. dokunarak yapınca daha etkili.”(g17) demiştir.

İki öğretici etkili olma şeklini şu şekilde açıklamıştır:

“Çocukların kas gelişimi psikolojik gelişimi açısından etkili olduğunu düşünüyorum. Hiç durmayan, tutamadığım çocuklarım vardı. Şimdi daha iyiler bu konuda.”(g16)

“Orta seviye. Etkili olan yer de var etkili olmadığı yer de var.”(g18)

Öğreticilerin büyük çoğunluğu materyallerin etkili olduğunu, görsel ve işitsel materyallerin daha etkili olduğunu ve öncelikle öğretmenin materyali nasıl kullandığı ve sunuş şeklinin önemli olduğuna vurgu yapmışlardır. Materyallere çocukların dokunmasının, onları hissetmesinin, etkinlikleri drama yöntemi ile uygulamanın daha etkili olduğunu, yapılan etkinlik ve kullanılan materyalleri çocukların evde ailelerine anlatmaları, yapılan çalışmaların etkili olduğunu göstermektedir.

4.2.3.3. Değerler Eğitiminde Öğreticilerin Ayrıca Kullandıkları Etkinlik Ve Materyaller

Öğreticilere, kendi uyguladıkları çalışmalarını öğrenmek için “Okul öncesi düzeyde değerlerin öğretimi konusunda özel çalışmalarınız oldu mu? Oldu ise bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?” sorusu sorulmuştur.

DİB’ in 4-6 yaş değerler eğitimi programında öğreticilerin programın materyal ve etkinliklerinin yetersiz kaldığı noktalarda kendi imkânlarıyla geliştirdiği etkinlikler ve kullandıkları materyaller şu şekildedir:

Materyaller; görseller, videolar, müzikler, projeksiyon, CD’ler, kuklalar(parmak kukla vs.), oyuncaklar, karton, eva, hikâye kitapları, fotokopiler, boya kalemleri, kartondan mikrofon, bardak, kürdan, makas, yapıştırıcı, oyun hamurları, hayal gücü,

Etkinlikler; Video izlettirme ve izleneni anlatırma ve benzer bir olay başlarına geldiyse anlatmaları isteme(g1). Kültürel oyunlar aracılığıyla değerlerin öğretimi(g2). Yaşlı kukla figürleri yaparak o kuklaları konuşturma yoluyla yaşlılara sevgi ve saygı değerini öğretme(g3). Çocuklara hayal güçlerini kullanarak belirlenen değer ile ilgili resim çalışması, fotokopilerle boyama çalışması yaptırma(g4). Soyut konular için drama çalışmaları(g5, g6). Çeşitli ev ödevleri vererek sınıfta

uygulamasını yaptırma(g6). Sabır konusunu işlemek için sınıfta her öğrenciye mikrofon yaptırıp o mikrofonları evlerine göndererek sabırla ilgili röportaj yapmaları ve bunları sınıfta anlatmaları isteme(g8). Sınıfın bir duvarına maket musluk yaparak ve bu muslukta temsili olarak abdest alarak ve namaz kılma(g12). Hikâye okuma, hikâyeyi anlattırma ve hikâyedekine benzer bir olay başlarına geldiyse anlatmalarını isteme(g5, g6). Sandalye kapmaca; bilgisayardan sesli Kur'an açılıyor, çocuklar Kur'an okunurken sandalyede sessiz bir şekilde oturuyorlar, Kur'an sesi bitince de kalkıp dönmeye ve oynamaya başlıyorlar. Böylece Kur'an'a saygı ve sevgi konusu öğretilmek amaçlanıyor(g19). Kes-yapıştır etkinlikleri yaptırıyoruz.

Sınıf içi uygulamalarından bahseden öğretmenler (7) : *“Peygamber Efendimizin hayatı ile ilgili, kutlu doğum programı etkinliği düzenledik. Hadisler ezberlettik, ilahiler eşliğinde küçük bir gösteri düzenledik.”*(g1)

“Hem ortam hem gönül duyguları açısından hitap edecek, gözleri, kulakları ve ruhlarını okşayacak, çocukları mutlu edecek şeyler benim için çok önemli. Örneğin hikâye yöntemi ile elif ba' ları öğrettim. Trenler çizerek, şarkularla, öğreteceğim dini bilgileri daha çok görselleştirerek, ritimleştirerek, drama ederek, materyal geliştirerek öğretmeye çalıştım. Basket topu ve basket potası gibi eşleştirme örnekleri kullandım. Buradaki hocalarımızın hepsinden böyle geliştirici fikirler topladığımız bir etkinlik yaptık, koordinatörümüz bunları belgeledi, eksik materyaller belirlendi. Bu sene dönem başında böyle etkinlikler düzenledik.” (g2)

“Çocukların hazırbulunmuşluk düzeyleri, zihin yapısı ile ilgili araştırmalar yaptım. Konular soyut, bu soyut konuları somutlaştırarak nasıl anlatacağıma dair araştırmalar yaptım. Hocalar davet ettik ve onlardan bilgi aldık.”(g6)

“Evet, sınıf içi etkinlikler yapıyoruz. Dramalarla gerçek hikâyelerle, oyunlarla birçok etkinlik, bizim değerler öğretimi önceliğimiz o yüzden, yapıyoruz”(g7)

“Peygamberimizin çocuklara verdiği değerler vs.”(g12)

“Sınıf içerisinde etkinlikler yapıyoruz, dramalar ve benzeri. Sınıfımızda bir kitap var, onu kullanıyorum.”(g16)

“Dramalar, boyama, yırtma-yapıştırma etkinlikleri yapıyoruz.”(g20)

Kendilerini değerler eğitimi yönünden geliştirmek için çalışma yapan öğretmenler(3):

“Konu ile ilgili okumalar yapıyorum, velilerle toplantılar düzenliyorum, elimden geldiğince kendimi geliştirmeye çalışıyorum, Âdem GÜNEŞ' in kitaplarını okuyorum, bu konuda

kendimi geliştirip çocuklara uyguluyorum, Âdem GÜNEŞ 'in çalışmaları ile edindiğim bilgilerle veli eğitimi yapıyorum.”(g3)

“Manevi rehberlik sertifikası almaya çalıştım. Sosyal medyadan pedagogların anlattıklarını, görüşlerini takip ediyorum. Bunun yanı sıra atölye çalışmalarını araştırıyorum bana katkı sağlaması için. Yardımlaşma ve paylaşma üzerine kumbara etkinliği yaptık. Çocuklarla sınıf kumbarası oluşturduk, toplanan parayı bir derneğe başlayacaktık, velilerle aldığımız kararlar Kızılay'a bağışladık.”(g8)

“Kitap okumaları kendimi geliştirmek için terapötik hikâyeler, sorunlu çocuklarla değerler çalışması, DİB' in kitabı, resimsiz ağır başka kitaplar ve etkinlikler buldum/buluyorum.”(g11)

Yeni değerler eğitimi vermeye başlayan öğretmenler (3) ilk senelerinde oldukları için kendi gelişimlerine katkı sağlayacak çalışmalar yapmışlardır. *“Yok. Yeni atandığım için her şeye yabancı olarak başladım. Sınıf içerisinde oldu mu? Şöyle söyleyeyim. 4-6 yaş grubunda çalışacağım aklımın ucundan bile gelmezdi. Lisans olarak atanacağımı düşünüyordum. Ben de zaten hafızım. 1985'te hafızlığı kazandım. Tabi ki memnun oldum, bu alanda da eğitimim oldu. Ama tabi kendi alanımdan çok daha geniş bir alandır. Çok işlenmesi gereken bir cevher elinize veriliyor. Her çocuk çok ayrı bir mucize ve onda eğitim verdiğiniz zaman karşılığını alıyorsunuz. Bizim Manavgat'taki hocalarımızdan aldığımız eğitimin de çocuklara çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Birkaç şeyi bir kaç kere söylemek gerekiyor ama büyük insanlar öyle değil.”(g10)*

Öğreticiler(2) kendilerini geliştirmek için özel çalışmalarının olduğunu şu sözlerle söylemiştir:

“Özel çalışmalarım çok olmasa da bu yıl başladığım için geliştirmeye çalışıyorum kendimi.”(g13)

“Kitap okumaya yöneldim Riyazü's Salihin'in 8. cildini bitirdim. Peygamberin hayatını birkaç kaynaktan okudum, Peygamberimizin eşleri ile ilgili kitaplar okudum. İslam dönemi Türklerin tekniklerini araştırdım. Çocuklara yönelik özel çalışma yapmadım.” (g15)

Sadece müfredatın verdiklerini uygulayan öğretmenler(4):

“Müfredata göre etkinlikler yapıyoruz zaten amacımız o. Müfredata göre ilerliyoruz. Başka bir şey yapmamızı istemiyorlar. Örneğin; geçen hafta ayakkabı kutularına peygamberlerin isimlerini yazdık ve sıraladık. Peygamberler ilahisini dinlettik. Peygamberlik Meclisinin bir bina olduğunu ve temelini Hz. Âdem ile başlayıp Hz. Muhammed ile son bulunduğunu anlatmaya çalıştık. Amaç ve hedeflere bağlı olarak çeşitli etkinlikler düzenliyoruz, kitaptan da yardım alıyoruz.” (g4)

“DİB’in hazırladığı kitap serisinden çocuklara konu konu birkaç çalışma yaptık.”(g9)

“Müfredat olarak da çocuklara değerler eğitimi verdiğimiz için namaz, abdest dramalar yapıyoruz.”(g17)

“Ders kitabımıza bağlı olarak oyunlar, etkinlikler yaptık.”(g19)

Verilen cevaplara bakıldığında okul öncesi ile ilgili kendisini geliştiren öğretmenler okul öncesinde kullanılan yöntem ve teknikleri uygulamaları değerler eğitimine uyarlayarak çalışmalar yapmışlar hatta çoğu araştırma yaparak çocukların sevdiği oyun ve etkinlik olarak dramaları planlarına ekleme yapmışlar fakat mesleğe yeni başlayan öğretmenler bu konuda oldukça zorlanmışlar ve sadece kitaptaki uygulamaları düz olarak uygulamışlardır. Öğreticilerin özel çalışmalarınız sorusuna kendi gelişimleri ile ilgili cevaplar da vermişlerdir.

4.3. KUR’AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN DİB DEĞERLER EĞİTİMİ ÇALIŞMALARINDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR İLE İLGİLİ BULGULAR

Bu ana tema altı alt başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- Program Sorunu
- Etkinlik ve materyal Sorunu
- İletişim Sorunu
- Ders Saatleri Sorunu
- Kurs Yönetimi Sorunu
- Algı Sorunu

4.3.1. Program Sorunu

Öğreticilerin program sorunlarını öğrenmek için *“Değerler eğitimi uygulamalarında program ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”* sorusu sorulmuştur. Öğreticiler aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

Tablo 9. Program Sorunu ile İlgili Sonuçlar

Program Sorunu

- Hikâyeler ağır
- Bakış açısı ağır
- Her yaş grubuna uygun değil
- Program içeriği yetersiz
- Program açık ve anlaşılır değil
- Soyut kavramların fazlalığı
- Harf öğretimi zor

Program ile ilgili öğretmenlerin(11) çoğunluğu sorun yaşamamaktadır.

“Yok. Kolaylık sağlıyor. Daha çok tercih edebileceğimiz yöntemler oluyor. Öğreticilerimizin ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılayabiliyor.”(g4)

“Hayır. Tarihlerimiz belli, müfredatımız belli, her şeyimiz belli.”(g7)

Bakış açısını güzel bulan fakat içerik konusunda sorun yaşayan öğretmen g6, *“Bakış açısı güzel ama içerik konusunda sıkıntı var. Yaş olarak çok genel bakılıyor daha özelleştirilmeli. Dini konulara daha fazla dolaylı yollardan da olsa değinmek gerekiyor.”* demiştir.

Program ile ilgili sorun yaşayan öğretmenler(9) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Şu an hiçbir şey yeterli değil. Hikâye kitaplarını bile kendi süzgecimden geçirmeden anlatmıyorum. Çocukların bakış açısı ile anlatmaya çalışıyoruz. Bizde tam olarak yeterli değiliz. Bakış açısını da yeterli bulmuyorum, yeterli olsa sürekli değişmezdi. Şu an her sene yenileniyor.”(g16)

Çocuklar için hazırlanan hikâyeleri anlatma konusunda sorun yaşayan öğretmenler(2)

“Hikâyelerin bazıları çok ağır, çocuklar anlamıyor sıkıcı oluyor ve anlatamıyoruz”(g11)

“Çocuğa bir şey anlatıyoruz, hikâyeyi iyi lanse ediyoruz. Hikâyede bu mu diyor çocuk. Basit hikâyeler var. 4-5-6 yaş için anlamasını sağlamam lazım. Yaş grubuna göre ayırım olmalı bence doğru değil.”

“Yaş grubuna göre kitaplar daha ağır. Özellikle hikâyeler...”(g19) demiştir.

Program öğreticilere istedikleri gibi kılavuz olmadığı için sorun yaşayan öğretmenler(3) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Programın eksiklikleri olduğunu görüyoruz, evet ama bilen arkadaşlar daha iyi anlatır. Yeterli bir program değil. Biz ne yapacağımızı bilemiyoruz bazen...”(g13)

“Evet, müfredatın yenilenmesi lazım bence.”(g14)

“Şablon verilmemiş, süreç izleniyor, bize kolaylık sağlamıyor.”(g17)

Programda çok fazla soyut kavram olduğunu ve Kur'an harflerini öğretirken zorlandığını söyleyen öğretmenlerin(2) soyut kavramları, harfleri çocuklara anlatırken zorluk yaşadığını şu ifadelerinden anlıyoruz:

“Soyut şeyleri anlatamıyoruz, ama kitabın başında soyut konular -meleklerle iman, Allah'a iman- var.”(g15)

“Yetersiz. Her türlü sorun yaşıyoruz. Çocuklar küçük, harf öğretimi konusunda çok zorlanıyoruz.”(g18)

Program ile ilgili genel olarak içerikte ve soyut kavramların çok olması yönünde sıkıntı yaşandığı görülmektedir. Örneğin soyut kavram olarak ifade edilen Allah'a iman konusu çocukların ihtiyaçları doğrultusunda programa eklenmiştir. Cemal Tosun, 2015 yılında yaptığı çalışmadaki program ile ilgili eleştirilerinde bunu çok güzel açıklamıştır. Hikâyelerin ağır olması, soyut kavramların bu yaş grubunda verilmiş olması, bu konuda programın çocuk gelişimi ve öğretmen kılavuzu olabilmesi açısından tekrar gözden geçirilmesi ve yenilenmesi talep edilmiştir.

4.3.2. Etkinlik ve Materyal Sorunu

Öğreticilere *“Değerler eğitimi çalışmasında etkinlik ve materyal ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?”* sorusu yöneltilerek yaşadıkları sorunları anlatmaları istenmiştir. Öğreticilere aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır.

Tablo 10. Etkinlik ve Materyal Sorunu ile İlgili Sonuçlar

Etkinlik-Materyal Sorunu

- Materyalleri öğretmenlerin yapması
  - Farklı malzeme alınamaması
-

“Sorun yaşıyoruz elbette. Biz 4-5'lere kadar okulda kalıp, materyallerimizi kendimiz yapıyoruz. Bazı arkadaşlarda böyle yapıyorlar biliyorum. Materyallerimiz çocuklara uygun, hazır elimizde olsa bu kadar zorlanmayız.”(g1)

“Etkinlik ve materyal sorunları benim yok araştırıp buluyorum.”(g3)

“Yok. Çok fazla yaşamadım.”(g4)

“Materyaller yetersiz kitaplar sosyal medya organları gibi değişik alanlarla takviye edilmeli.”(g6)

“Ben materyal sorunu yaşamıyorum çünkü bu derneklerle bizim Kur'an kursu olarak gayet iyiyiz. Dernek başkanıyla aranız ilişkileriniz iyiye sorun yaşamazsınız.”(g7)

“Bazen, çok değil.”(g10)

“Yok, hikâye bulamıyorum. Sadece DİB 'in yayınlarını kullanın diyorlardı en başta. Farklı kaynak kullanıyordum fakat öyle deyince hikâye okuyamıyorum çocuklara.”(g11)

“Yok, kitapta her şey var zaten.”(g12)

Ekstra materyal aldıklarını söyleyen öğretmenler şunları demişlerdir:

“Etkinlik bu yıl daha iyi. Ama daha iyi olabilir. Ara ara sorunlar yaşıyoruz. Ekstra kitaplar aldık onları kullanıyoruz biraz.”(g13)

“Faaliyet bulmada sorun yaşamıştım. İnternette indirip çıktı almak zorunda kalıyordum. Onun dışında yok.”(g16)

“Yetersiz...”(g18)

“Okulda kalıp materyallerimizi kendimiz yapıyoruz. Zaten kitapta da var. Çok sorun olmuyor ama daha renkli olsa ve daha çok okul öncesine hitap etse daha iyi olur.”(g20)

Materyaller ile genel olarak sorun yaşanmadığı, okulda saatlerce kalıp materyalleri genelde kendilerinin yaptıklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerin yaşadıkları bazı sorunlar ise çocuklara daha etkili olması için faaliyet aradıklarında bulamamaları, materyal ve etkinliklerin dikkat çekmediği, çocukların sıkıldığı, hikâye sıkıntısı yaşadıkları ve müfredat dışına çıkılmasını denildiği için materyalleri uygularken zorlandıkları şeklinde ifade etmişlerdir.

4.3.3. İletişim Sorunu

Öğreticilerin iletişim ile ilgili sorun yaşıyıp yaşamadığını öğrenmek için “*Değerler eğitimi uygulamalarında iletişim ile ilgili karşılaştığınız sorunlar nelerdir?*” sorusu yöneltilmiş, verilen cevaplar aşağıda belirtilmiştir:

Tablo 11. İletişim Sorunu ile İlgili Sonuçlar

İletişim Sorunu

- Velilerle iletişim (10)
- Çocuklarla iletişim (6)
- İletişim sorunu yaşamayanlar(3)
- Sınıf yönetimi (1)

Veliler ile iletişim sorunu yaşayan öğretmenler(10) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Rehber öğretmen ve pedagoğ olmadığı için sorunlara çözüm bulmakta zorlanabiliyoruz. Velilerin de eğitime ihtiyacı oluyor. Çocuğun ve velinin birlikte eğitim alması gerekiyor. Sadece çocuk eğitim alırsa bazen yeterli olmuyor.”(g2)

“Benim en büyük sorunum velilerle yani aile içinde şiddet görmüş olanlar. Şiddet gören bir çocuk sınıf arkadaşına da şiddet uyguluyor. Ne kadar anlattıysanız anlatın aile içinde küfür duymuş bir öğrenciyi değiştiremiyorsunuz. Çekirdek ailelerde değil de daha geniş ailelerde anneanne babaanne nine falan varsa işin içinde amca, hala, dayı, daha çok çocukların birebir gözünün önünde oldukları için kötü örnek oluyorlar.” (g7)

“Karşılaştığım en büyük sorun veli sorunu. Buradaki eğitim evde desteklenmediği sürece pek bir gelişim sağlanmıyor.” (g8)

“Sorun yok. Aile ve çocuk iletişimde zorlandım. Aile eğitimi sıkıntı.”(g12)

“Veliler ile oluyor, sözlerimizi seçerek kullanıyoruz bununla ilgili eğitim almamız. Evde de farklı kelimeler duyuyorlar.”(g17)

“Velilerle sorun yaşıyoruz, daha çok Kur'an eğitimi vermemizi istiyorlar. Velilerin baskısı nedeniyle Kur'an-ı Kerim'e daha çok yoğunlaşmak zorunda kaldım.”(g19)

“Genelde büyük bir sorun olmuyor. Aile ile sorun oluyor, anne baba evde kaba argo konuşabiliyor uyardırmamıza rağmen.”(g20)

Çocuklarla iletişim konusunda sorun yaşayan öğretmenler(6) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Uyum problemi yaşayan çocuklar olabiliyor, hemen şiddete başvuran çocuklar olabiliyor, ailesinden gördüğü için veya çocuk kendini ifade edemediği için şiddete başvuruyor.”(g9)

“İlk atandığım zaman tabii ki iletişim sorunu oldu. Ben bu alanda çok yeniydim iletişim bozukluğu tabii ki oldu. Bildiğim bir alan değil. Yabancı olduğum bir alandı. Çocuklar tamamen yabancı olduğu için çocuklara ders veriyordum ama sadece çocuğun cüzünü dinliyor, Kur'an'ını dinliyor, suresini dinliyor, mahrecini veriyordum. Yemesiyle başka hiçbir şeyiyle ilgilenmiyordum. Ama düşünsenize on sekiz çocuk sizin sorumluluğunuzda. Çocuğa zarar gelirse size hesap soruluyor. İletişimde velilerle, öğretmenlerle sıkıntılar oldu, olmadı değil. Zamanla tabii hepsi aşıldı.”(g10)

“Yani sorunlu çocuklarımız için çocuk psikolojisi adına eksikliklerimizin olduğunu düşünüyorum. Çocuk psikolojisini bilmek gerekir çocuğu anlayabilmek adına. Karşılaştığımız problemler oluyor. Psikoloğumuz yok mesela, bunun eksikliğini çok yaşıyoruz. Kesinlikle bir psikoloğun olması gerekir. Çocukları anlama adına evet sorunlar yaşıyoruz.” (g13)

“Psikolojik destek anlamında bizim yetersiz kaldığımız durumlar olabiliyor yani çocuğun bir davranışı oluyor ama sen bu konuda yetersiz kalıyorsun yani bir psikoloğa ihtiyaç duyuyorsun.”(g14)

“Bir pedagoğ lazımdı. Pedagoğ en büyük eksikliğimiz.”(g15)

İletişim sorunu yaşamayan öğretmenler(3) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Biz bir problem yaşamadık. Müftümüz de müftülük çalışanlarımız da idareci ve yardımcı hocalarımız da çok iyiydi.” (g1)

“Herkes birbiri ile iyi anlaşılıyor.”(g3)

“Yaşamıyorum. Fakat kursun gelişmiş olması, gerekli yeterliliklere sahip olması önemli.”(g4)

Sınıf yönetimi ile ilgili sorun yaşayan öğretici şöyle söylemiştir: *“Sınıf yönetimi konusunda sorun yaşıyorum.”(g5)*

Öğreticilerin yorumlarına bakıldığında veli, çocuk iletişimi ve sınıf yönetimi ile ilgili sorun yaşadıkları görülmektedir. Yeni atanan bir öğreticinin ilk defa bu alanda çalışıyor olmasından kaynaklı çocuklarla ve velilerle ilgili problemi olmuştur. Velilerle sorun yaşayan öğretmenler de veli iletişimi konusunda seminer yapılmasını talep etmiştir. Öğreticiler genel olarak çocuk iletişiminden dolayı rehber öğretmen sıkıntısı yaşadıkları, sorunlu çocuklarla nasıl baş edeceklerini bilmediklerinden

dolayı eğitimlerinde aksaklık yaşadıkları, bazılarının mecburi olmadığı halde veli eğitimleri yaptıkları ve bu noktada sorun yaşadıkları, kaba kelimeler kullanan ailelerin çok fazla olduklarından bahsetmişlerdir.

4.3.4. Ders Saatleri Sorunu

Öğreticilere “*Ders saatleri ile ilgili sorun yaşıyor musunuz?*” diye sorulmuştur. 6 saatlik eğitimin 2 saati değerler eğitimine ayrılmıştır. Veliler daha uzun süre Kur’an dersi yapılmasını istediklerini şu ifadeler kullanarak söylemişlerdir:

“*Ders saatleri yeterlidir. Teneffüsleri ile birlikte gayet yeterli oluyor. Günlük bir veya iki saati değerler eğitimine ayırıyoruz.*” (g1)

“*Ders saatleri müfredata göre yeterli bence, fazla uzun olmasını da doğru bulmuyorum.*”(g2)

“*Bence yeterli. Beşte bir zamanımızı değerler eğitimine ayırabiliriz.*” (g3)

“*Yeterlidir. Altı dersin dördü değerler eğitimi.*” (g5)

“*Eğer daha uzun olursa sıkılma ihtimalleri yüksek. Biz o yüzden oyun ağırlıklı yaparak süreyi tamamlıyoruz daha eğlenceli oluyor.*”(g6)

“*Yeterli ama velilerden dolayı fazladan Kur’an dersi yapıyorum.*”(g19)

“*Ders saatleri ile ilgili kimsenin sorun yaşayacağını düşünmüyorum. Gayet yeterli bir süre. Biz beş saat okuldayız, iki saat değerler eğitimi uyguluyoruz.*”(g20)

Yapılan yorumlara bakıldığında değerler eğitimi ile ilgili saat ve zaman sıkıntısı yaşanmadığı görülmektedir. Zamanlarının 4’te 1’ini değerler eğitimine ayırdıkları görülmektedir. Bir öğretici velileri yüzünden Kur’an saatini daha uzun tutmak zorunda kaldığını ifade etmiştir. Genel olarak süre iyi kullanıldıktan sonra ders saatinin fazla bile olduğu yapılan yorumlardan ve konuşmalardan anlaşılmıştır.

4.3.5. Kurs Yönetimi ve Müftülüklerin Destek Verme Sorunu

Öğreticilere kurs yönetimi ve müftülüklerin destek vermeleri ile ilgili sorun yaşama durumları sorulmuştur. Öğreticiler sorun yaşamadıklarını şu ifadeler kullanarak söylemişlerdir:

“*Müftümüz de müftülük çalışanlarımız da hocalarımızda çok iyiydi. Biz çok memnunduk bu durumdan.*”(g1)

“*Çok ilgililer. Diğer yerlerde de mi böyle bilmiyorum ama bazı sorunlar yaşasak da(program, materyal vb.) bizden desteklerini hiç eksik etmediler.*”(g2)

“*Destek verme sorunları okul yönetimi ile istişare ediyoruz kararlar alıyoruz ve yürürlüğe koyuyoruz destekliyorlar bizi.*”(g3)

“*Müftülüğümüz çok iyi. Özellikle 4-6 yaşta çok iyi çalışıyor, hakkını yiyemem.*”(g11)

“Gayet iyi.”(g12)

“Hayır. Herhangi bir sıkıntımız yok. Hep destekçiler bize.”(g14)

“Hayır, yaşamadım. Derneğimiz var bizim. Onlardan da destek alıyoruz.”(g16)

“Biz ilçemiz konusunda bence çok şanslıyız. Hiç sorun yaşamadık çünkü her zaman ne yaptığımızı soruyorlar.”(g20)

Kurs içerisinde bazı sorunlar yaşadığını ifade eden bir öğretici müftülüğün o konuda da yardımcı olduğunu söylemiştir “Sıkıntılarımız var. Kurs içinde çok büyük değil ama her yerde sıkıntı olur, konuşarak hallediyoruz, müftülük hep yardımcı oluyor?”(g18)

Müfredata uyulması noktasında sorun yaşayan bir öğretici(g10) şu ifadeleri kullanmıştır; “Karşılaştığımız sorunlar için bizim koordinatörlerimiz var Kâğıthane’de. Görevli olan koordinatör var ve bizim kursta koordinatörümüz var. Onlarla fikirlerimiz uyuşmaya biliyor. Mesela bizim yapmak istediğimiz etkinlik için izin almak zorundayız ondan. Müsaade etmeyebiliyor. Biz çocukların zihinsel duygusal becerilerine göre hareket etmek istiyoruz, onlar bunun maliyetine baktıklarından dolayı bazen böyle şeyler olabiliyor.”

İki öğretici dışında öğreticilerin Müftülük ve çalışanlardan gayet memnun olduklarını, kendilerini bu konuda da şanslı gördüklerini yukarıda yaptıkları yorumlardan anlayabiliyoruz.

4.3.6. Algı Sorunu

Öğreticilerin karşılaştığı algı sorunlarını öğrenmek için “Okul öncesi değerler eğitimi ile ilgili karşılaştığımız algı sorunları nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğreticiler şu ifadeleri kullanmışlardır:

Tablo 12. Algı Sorunu ile İlgili Sonuçlar

Algı Sorunu
● Velilerin değerleri Kur’an eğitimi olarak görmeleri ile ilgili algı sorunu (8)
● Algı sorunu ile karşılaşmayanlar (8)
● Ailenin değer yargıları ile ilgili çelişki yaşamalarından kaynaklı algı sorunu (4)

Velilerin değerler eğitimini sadece Kur’an eğitimi olarak görmesi şeklinde algı sorunu yaşayan öğretmenler(8) :

“Okul öncesi değerler eğitimi ile ilgili algı sorunları yaşıyorum. Toplumun değerler eğitimi hakkında pek bir bilgisi yok. Bu yüzden tepki veriyorlar.” (g5)

“Veli ile ilgili çatışmalar yaşadık. Buranın Kur’an kursu değil de değerler eğitimi ağırlık veren kurum olduğunu anlatmakta güçlük yaşadık. Veliler hafızlık eğitimi vermemizi bekledi.”(g6)

“Algı sorunu yaşıyoruz veriler sadece Kur’an eğitimi vermemizi istiyor ama bu çocuklar okula başlayacak. Sadece Kur’an ve ezberle birinci sınıfa başlayamazlar.”(g8)

“Algı sorunları elbette ki yaşanıyor. Gene her şey aynı yere geliyor. Çünkü herkes kendi penceresinden bakıyor. Herkes haklı görünüyor. Veliler Kur’an dersi istiyor hep. Çünkü veliler bunu bekliyor. Çocuğa çalışma adabı öğretmişsin, veli bunlarla ilgilenmiyor. ‘Benim çocuğum bugün hangi dersleri gördü’ diyor, ‘hangi sureleri ezberledi’, ‘ne yaptı’ buna bakıyor, sürekli takip ediyor çünkü seneye okula başlayacak. Dört yaş daha uygun ama okul yaşına gidiyorsa, çocuk altı yaşında ve DİB’ in anaokuluna gidiyorsa altı yaş müfredatında Kur’an-ı Kerim derslerine ağırlık verilmesi gerekiyor.”(g10)

“Aile hiçbir şey yapmıyor, okul yapsın, çocuğum hafız olsun diyor.” (g12)

“Velilerin ille de ‘Daha çok Kur’an öğretin’ demesinin dışında algı sorunu yaşamadım.”(g19)

“Bunun hayata ve dünyaya bakış açısı ile ilgili olduğunu düşünüyorum. Çocuğa 5-6-7 yaşına kadar bazı eğitimleri vermezsek o saatten sonra alması daha zor. Ağaç yaşken eğilir, çocukların hayatına geçirmesi için verilen ahlaki eğitimin gerekli olduğunu düşünüyorum. Velilerle ahlak konusunda biz algı sorunu yaşıyoruz. Neyin ahlaklı neyin ahlaksız olduğunu bilmeyenler o kadar çok ki...”(g1)

“Çalışan ailelerde çocuklar sevgiye çok ihtiyaç duyuyorlar. Ailelerin bunları fark etmemesi ile ilgili sorun yaşıyoruz. Okul öncesinde değerler eğitimi verilmesini kesinlikle gerekli buluyorum. Çocukların ve hayal dünyalarının gelişimi için önemlidir. Ahlaki öğretileri hikâyeleştirerek, yeri geldiğinde karakterin yerine geçerek dramatize ettiğimizde çocuklar çok daha kolay kapabiliyorlar bu konuyu. Davranışlarında gösterip çevrelerine de böyle olmalı diye söyleyebiliyorlar.”(g2)

Algı sorunları ile karşılaşamayan öğretmenler(8) şu ifadeleri kullanmışlardır;

“Değerler eğitimi ile ilgili algı sorunları hayır yaşamadım.”(g3)

“Yaşamadım. Bu temelin küçük yaşlarda atılacağına, değerler eğitimini verilmesi gerektiğine inanıyorum. İlerleyen yaşlarda kazanımlar sağlayacağını düşünüyorum herkes de böyle düşünüyor bence.” (g4)

“Hayır, algı sorunu yaşamıyoruz çünkü biz hem dini açıdan hem de normal çocukların anlayabileceği şekilde aktarım yapıyoruz, algı sorunu yaşamıyoruz.” (g7)

“Çocuklarda mı, veliler de mi? Yok yaşamadım. Değerler eğitimi deyince üç aşağı beş yukarı anlıyorlar. Dönem başında toplantı yaptık sorun kalmadı.” (g11)

“Benim çevremde yok, yani çok zıt bir kesimde yaşamıyoruz biz.” (g14)

“Yaşamadım sene başında toplantı yapıyoruz. Ulaşamadığımız çocuklar oluyor, ailede şiddet oluyor.” (g15)

“Yaşamadım. İlk öğretmen ailedir. Aile çocuğa bunu veriyor. Hiçbir şey görmeyen çocuk yok, bizde öyle veliler yok. Siz örnekte vermiştiniz, aile kitlesi belli ama MEB’ de aile istemiyor, bizde ailede dindar.”(g18)

Aile ile değerler noktasında çelişki yaşayan öğretmenler(4):

“Yani değerler demeyelim de daha çok aileden kaynaklı olabiliyor, öyle söyleyeyim. Paylaşma ya da problem çözme noktasında farklı yöntemlerle farklı problemlere farklı çözüm yolları olabiliyor. Bizim onlara vermek istediğimiz şeylerle çelişebiliyoruz, o noktada sıkıntı yaşayabiliyoruz. Bununda çocuğun temelinde değil de aileden kaynaklı olduğunu düşünüyorum.”(g13)

“Bazı insanlar kandil kutlamasını bile kabul etmiyor, sıkıntı oluyor. Algı sorunu yaşıyoruz yani.” (g17)

Öğreticilerin bir kısmının algı sorunu ile karşılaştıkları ve karşılaştıkları sorun veli kaynaklı olduğu, yaptıkları eğitimin sadece Kur’an eğitimi olduğunu zannetmeleridir. Bu konuda ciddi sorun yaşadıklarını ve ders saatlerinde bile değişiklik yaptıklarını, verilen süreden daha fazla saat Kur’an eğitimine ağırlık verdikleri görülmektedir.

Algı sorunu ile karşılaşmayan öğretmenlerin de eğitim verdikleri kişilerin mutaassıp aile çocukları olmasından kaynaklı sorun yaşamadıkları görülmektedir.

4.4. KUR’AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN DİB DEĞERLER EĞİTİMİ UYGULAMALARININ AVANTAJLARI VE ETKİLİLİĞİNİN ARTMASINA YÖNELİK DÜŞÜNCELERİ İLE İLGİLİ BULGULAR

Bu ana tema iki alt başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

- Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Avantajları İle İlgili Görüşleri

- Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Etkisinin Artması Ve Problemlerinin Çözümü İle İlgili Görüşler

4.4.1. Öğreticilerin Değerler eğitiminin Avantajları İle İlgili Görüşleri

4-6 yaş Kur'an kurslarında uygulanan değerler eğitiminin avantajlarının neler olduğunu öğretmenlerden öğrenmek için "DİB' in yürüttüğü 4-6 yaş grubuna uygulanan değerler eğitimi çalışmasının avantajları nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Öğreticiler şu ifadeleri kullanmışlardır:

Tablo 13. Öğreticilerin Değerler eğitiminin Avantajları İle İlgili Görüşleri

Değerler Eğitim Uygulamalarının Avantajları

- Kur'an'a saygı, sevginin artması
- Kur'an öğreniminin sağlanması
- Peygamberimizin hayatını öğrenme
- Ezana saygı duymayı geliştirmesi
- Ahlaklı bir toplumun oluşmasına katkı sağlanması
- Erken yaşta ahlak eğitiminin alınması
- Merhamet duygularının gelişmesi
- Sosyalleşmenin artması
- Çocuklara iyi bir ortam sağlaması
- Farklı bakış açısı kazandırma
- Sorumluluk duygusu kazanma
- Kimlik bilinci kazanma
- Ailelerin dini beklentilerini karşılaması ve onları mutlu etmesi
- Yaratılış gayesi konusunda bilinçlenme

Değerler eğitimi çalışmalarının avantajları ile ilgili öğretmenler kurslarda değerler eğitimi sayesinde ezana saygı, Kur'an sevgisi vb. eğitimleri aldıklarını şu ifadeler kullanarak söylemişlerdir:

"Örneğin çocuk okula gittiği zaman sadece MEB'in boyama-yazma-çizme eğitimlerini alacak, DİB' de ise ekstra olarak Kur'an surelerin eğitimi, Peygamber Efendimizin hayatı

eğitimlerini de alıyor. MEB'deki eğitimin yanında ekstra olarak Kur'an eğitimi ve peygamber efendimizin hayatıyla ilgili şeyler de öğreniyorlar.” (g1)

“Çocuklar ezan duyduğu zaman salavat getirmeyi ya da bir gül gördüğü zaman Peygamberimizi hatırlamayı öğrendiklerinde, kötü konuşmamayı, biz kardeşiz cümlelerini duyduğumuzda ve bunları bazen velilerden duyduğumuzda çok mutlu oluyoruz. Ahlaklarında bu yansıma oluyor. Bu gibi avantajları var.” (g2)

“Çok daha iyi bir ortamda büyümeleri en büyük avantajdır. Farklı bakış açıları geliştirmeyi sağlıyor.” (g3)

“Değerler eğitimin avantajı, siz onu işliyorsunuz, nakış gibi işliyorsunuz. İlk başladığım zamanlarda ben çocuklara dedim ki çocuklar ezan okunurken “ Aziz Allah celle celalahu ” denir. Şu an da sadece çocuklar ezan okunuyor diyorum onlar da hep beraber “ Aziz Allah celle celalahu” diyor.” (g10)

“Velilerin beklentisi çok büyüktür. Hafız olacak, beş vakit namaz kılacak diye bakıyorlar. Biz sevdirmeye çalışıyoruz. En önemli dönem 0-6 yaş. Çok büyük güzellikleri ve artıları var. Hadis öğrense çok mutlu oluyorlar. Allah sabredenleri sever, sabreden derviş muradına eremiş sözünü duyunca duygulanıyor. Aileler ifade ediyor bunu.”(g17)

“Bu yaş çocukların bilgiyi zihinlerine en çok aldıkları çağ bu dönemdir. O sebeple bu eğitimin okul öncesi dönemde veriliyor olmasının çok doğru olduğunu düşünüyorum. Bu eğitimin anne baba desteğiyle daha ahlaklı bir toplum oluşturacağını düşünüyorum.” (g20)

Çocukların merhamet duygularının geliştiğini söyleyen öğretici şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çocuklara merhamet duygusunu verdiğimizde ilerleyen yıllarda -örneğin bomba atan insanlarla karşılaştığında veya kavgalı filmler izlediğinde- merhamet duygusu hemen ortaya çıkabiliyor. Bir kedinin kuyruğunu çekmemesi gibi, merhamet duygusunun verilmesi gibi.”(g4)

“Çocuklar için çok faydalı olduğunu düşünüyorum.”(g5)

“Yani olmazsa olmaz eğitimin temeli değerlerimizdir. Vicdan, merhamet bunlardır diye düşünüyorum. Çok gerekli iyi bir doktor iyi bir mühendis yetiştirebiliriz ama vicdanlı, merhametli olmadığında insanlara zarar verecek şeyler verebilir dolayısıyla eğitimin olmazsa olmazı belki de bilimsel değerlerin olması gerekir. Can suyu gibidir.”(g13)

“Faydası olmaz mı çok var. Daha sevecen daha merhametli din dışında farklı şeyler de veriyoruz. Veli eğitimi yapıyoruz, programlanmalı.”(g15)

Çalıştıkları müftülük yönünden öğreticilerin şanslı olduğunu, bunu avantaj olarak gören öğretici şu ifadeleri kullanmıştır:

“İstanbul'da iletişim daha rahat, alanda uzman kişilere ulaşmak daha kolay, materyal kurum olanakları dernekler açısından daha iyi. Daha çok öğrenciye ulaşabiliyoruz.” (g6)

Çocukların temelden eğitim aldıklarını ve sosyalleşmelerinin avantaj olduğunu söyleyen öğretmenler(3) şu ifadeleri kullanmıştır:

“Avantajları, çocuklar bunu çok küçükken temelden öğrenmiş oluyorlar ve birlik içinde oldukları için aynı sınıf grupları içinde birbirinden görerek sosyal öğrenme yaşıyorlar. Çünkü herkes aynı anda aynı şeyi öğreniyor. Yani çok küçük yaşta sağlam temeller almış oluyorlar.”(g7)

“Kimlik bilinci oluşturma, Allah ve peygamber sevgisi oluşturma, bir yaratıcının varlığının - en azından küçük yaşlarda- farkında olması için avantajdır. Bu çocuklar ilerde anne-baba kaybı yaşayabilirler, yalnız kalabilirler. Her ortamda ve durumda kendisini seven ve koruyan bir yaratıcının varlığını bilmesinin çocuğun psikoloji açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum.”(g8)

“Öğretmenlerin farkındalıkları attı. Ben ne düşünürüm değil de çocuk ne düşünür diye bakıyorlar işe. Çocuklar için sosyal beceri geliştirmesine katkı sağlıyor. Kendileri dışında bir dünya olduğunun farkına varıyorlar ve bunu oyunlarla kazanıyorlar. Yanlışın yanlış olduğunu, doğruları daha güzel bir yolla öğreniyorlar.” (g9)

“Bunu zaman gösterecek. Gelecek için bilinç kazanır. Bir yıl sonra diyebilirim çünkü daha yeniyim. Şu an avantajlara sahibim. Konuşma sırasında parmak kaldırmadan konuşuyorlar. O anlamda verememiş demek için de dikkat etmem gerekiyor, otobüste yer veriyor mu vermiyor mu ona bakmak lazım ama hepsi ileride.”(g11)

“Çocuğu geleceğe hazırlıyor.”(g12)

“Çocuklara katkı sağlıyoruz ki geri dönüşler olumlu velilerden.”(g14)

“Bazı şeylerin çocuklara temelden verilmesi daha etkili oluyor.”(g16)

“Çocuklar başıboş kalmamış oluyor. Dünyaya geliş gayesini anlatıyoruz o da öğreniyor gayet. Amaç ve hedef doğrultusunda güzel şeyler yapıyoruz. 4-6 yaş önemli, bu yaşta öğreniyorlar.”(g18)

“Çocukların değerleri kazanmasında iyi bir fırsat örneğinin empati çalışması yapıyoruz, çocuklara empati değeri kazandırıyoruz. Örneğin arkadaşının yerinde sen olsaydın nasıl hissederdin diye sorular soruyoruz.”(g19)

Değerler eğitimin avantajları öğretmenlere sorulduğunda genel olarak hepsi çocukların küçük yaşta bu eğitimi almalarını çok olumlu karşıladıklarını, her çocuğun dini ve manevi değerleri öğrenmeleri için geliştirilen programlarla bu şekilde bir eğitimden geçmesi gerektiğini, velilerden olumlu dönütler aldıklarını ve öğrencilerin günlük hayatta öğrendiklerini uyguladıklarını, Kur'an'a saygı, sevginin artması, Kur'an öğreniminin sağlanması, peygamberimizin hayatını öğrenme, ezana saygı duymayı geliştirmesi, ahlaklı toplumun çoğalması, erken yaşta ahlak eğitiminin alınması, merhamet duygularının gelişmesi, sosyalleşmenin artması, çocuklara iyi bir ortam sağlaması, farklı bakış açısı kazandırma, sorumluluk duygusu kazanma, kimlik bilinci kazanma, ailelerin dini beklentilerini karşılaması ve onları mutlu etmesi, yaratılış gayesi konusunda bilinçlenme gözlemlenmiştir. Bunları aldıkları eğitimlerin avantajları olarak söyledikleri görülmektedir. Bazı öğretmenler ise çocukları geleceğe hazırladıklarını ve meyvesini daha ileri yıllarda alacaklarını söylemiştir.

4.4.2. Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Etkisinin Artması Ve Problemlerinin Çözümü İle İlgili Görüşleri

Öğreticilere “eğerler eğitimi uygulamalarının etkisinin artması ve problemlerinin çözümü için neler önerirsiniz” diye sorulmuştur. Öğreticiler aşağıdaki gibi görüşlerini söylemişlerdir.

Tablo 14. Öğreticilerin Değerler Eğitiminin Etkisinin Artması Ve Problemlerinin Çözümü İle İlgili Görüşleri

Etkisinin Artması	Problemlerin çözümü
<ul style="list-style-type: none"> • Donanımlı kişilerin öğretici olması • Karakter sahibi kişilerin öğretici olması • Fiziksel ortamların iyileşmesi • Çocuk kitaplarının gözden geçirilmesi • Sınıf dışı etkinliklerin eklenmesi • Velilere değerler eğitimi ile ilgili eğitim	<ul style="list-style-type: none"> • Öğreticilere uygulamalı dersler yapılması • Öğreticilerin kendini çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda geliştirmesi • Tecrübeli öğretmenlerin göreve getirilmesi

verilmesi	
• Avrupa ve Osmanlı'daki çocuk eğitiminden örnekler sunulması	

Değerler eğitimi uygulamalarını donanımlı kişilerin yapmasını söyleyen öğretmenlerden bazıları şunları ifade etmişlerdir:

“Her kurumun ve sınıfın başında donanımlı bir öğretmen olduğu zaman bir problem olacağını düşünmüyorum. Her yönden eksik olan birini koyunca tabii ki problem çıkacaktır. Kişiler ile alakalı olduğunu düşünüyorum. Hoca donanımlı olduğu zaman eğitim kurumundaki eksikleri bile kapatabilir.”(g1)

“Başlıca karakter sahibi insanların öğretici olmasını öneriyorum. Sınava girdiğimizde Kur'an-ı Kerim, dini konular ve çocuklar ile ilgili sorular soruyorlar. Ama çocuklar öğretmenlerinin ahlakına bürünüyor. Öğretmen çocukların içindeki cevheri keşfedecek bir karaktere sahip olması gerekiyor. Bence bu şekilde hocaların karakteriyle ilgili de bir sınava tabii tutulması gerekiyor. Bilinçsizce davranmayan, çocuğun da kendi karakterinden bir şeyler kapıtığının farkında olan birileri olmalı.”(g2)

Uzman kişilerden eğitim alınması ve uygulama ve staj eğitim almaları gerektiğini söyleyen öğretmenler(5) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Hocaların uygulamalı olarak derslere çağırılması olabilir. Örneğin oyun dersi, masal dersi yapılabilir. Bu dersi anlatma metodu öğretilir öğretmenlere.”(g3)

“Çocukla ilgili o konuda yazılmış en azından bir set kitap bitirmiş olmalı, kendisini geliştirmiş olmalı, konuya farklı yaklaşımlarla bakmalı. Staj olmalı kesinlikle en büyük eksik o.”(g4)

“Öncelikle bu işi bilen bir eğitim kadrosundan destek alınmalı. Çocuk psikolojisini iyi bilen, yaş grubuna uygun doğru din eğitimi noktasında hem değerler hem de psikolojik açıdan bu işin uzmanı insanlardan destek alınarak yeniden bir program yazılabilir ve MEB'den de destek alınabilir.”(g13)

“Ehil insanlara bu konuya ilgisi olan ve araştırma yapan çocuklara yönelik eğitime tabii tutulmalı staj olmalı ufuk açıyor kişi geliştirmeli. Pratik yön verici olması dahi tutulmalı düzene konulmalı sene başı sene sonu değil sadece.”(g17)

“Okul yöneticilerinin 4-6 yaşta uzman kişiler olması gerekiyor çünkü herhangi bir problem de bu işten anlamayan birine gitmek zorunda kalıyoruz. Kur'an kursu öğretmenlerinin yönetici olması süreci zora ve sıkıntıya sokuyor. Tecrübeli bir hocanın yanında en az iki ay uygulamalı olarak staj yapmak isterdim eksikliğini hissediyorum çünkü.” (g9)

Kursların fiziksel ortamının iyileştirilmesi önerisinde bulunan öğretmenler şunları söylemiştir:

“Fiziksel ortamın daha iyileştirilmesi gerekiyor. Eğitim alanının, materyallerin tekrar gözden geçirilmesi gerekir. Mesela çocuk kütüphaneleri var kurslarda. Buradaki kitapların pedagojik açıyla değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Din eğitimi kapsamında herkes bir şeyler yazıyor fakat her yazılan çocukları anlatamayız, materyal olarak sunamayız çocuklara.” (g8)

Değerler eğitiminin sınıf dışında da uygulanması gerektiğini söyleyen öğretmen şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bizim açık alan problemimiz çok oluyor dışarı çıkamıyoruz. Değerler eğitimi de açık alanda vermenin çok etkili olduğunu düşünüyorum.” (g5)

Eğitim veren öğretmenlerin çocuk eğitimi hakkında eğitim almadan atamaların yapıldığını, bu konuya önem vermeleri gerektiğini söyleyen öğretmen şunları söylemiştir:

“Bu konulara yabancı biri olarak fikir öne sürebilecek kadar yeterli olduğumu hissetmiyorum. Desem ki hafız bölümünde, ergen bölümünde başka bir bölümde DİB’ de Ben sana fikrimi söylerim ama bu benim çok yabancı olduğum bir alan olduğu için ben bu konu da şöyle de olsa daha iyi olur diyemeyeceğim. Daha iyi bir şekilde ben kendimi çok iyi tanımadım ki ben sürekli kendimi test ediyorum. Hani çocuklarla bunu yapabildi mi çünkü ben tamamen yabancı bir alana atandığımdan dolayı ve gerçekten lisans eğitimi mezunlarıyla mülakata girdiğimiz için lisans eğitimi ile ilgili, çocuklarla alakalı şeyler soruldu. Öyle bir şey sorulmadı hafız olarak girdim.” (g10)

Aile katılımları ve eğitimleri yapılmalı diyen öğretmenler(2):

“Tek derdim veli. Yine söylüyorum biz orda sınırlı saatler boyunca ordayız. Çocuk oradan çıktığı andan itibaren veliyle birlikte, o yüzden yine söylüyorum, velilerden başka hiçbir sıkıntım yok benim.” (g7)

“Aile katılımı, aile desteği ailenin işbirliği ile ilgili özellikle babaların eğitime ihtiyacı var. Devlet anaokulundan itibaren aile eğitimi yapıyor.” (g11)

Program ve eğitim örnekleri açısından öneriler sunan öğretmenler(3) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Çocukların yaş gruplarına göre program geliştirilmeli çağın gereklerinden dolayı teknoloji daha çok işin içine sokulmalı, eğitimlerimiz daha verimli ve uzun olmalı en azından stoklarımız olmalı, çocuk gelişim açısından çok eksiklerimiz var bazı kurumlarda derslerin üzerine bir de iki saat çocuk gelişim uzmanlarının derse girdiğini ne duymadık. Onlar çok daha sağlıklı işliyor eksiklerimizi onlar tamamlıyor.”(g6)

“Ders programı aylık-haftalık olarak hazırlanmalı, aile eğitimi de olabilir.”(g12)

“Bunların yaygınlaştırılması lazım. MEB’e de katkı sağlamak adına MEB’de de bu programların başlatılmasını istiyorum. Burada ki değerler eğitimi için müftülüklerden yani DİB’den destek alınmalı diye düşünüyorum.”(g14)

Osmanlı dönemindeki çocuk eğitimi ve Avrupa’da uygulanan eğitim örnekleri ile ilgili seminerler yapılması gerektiğini öneri olarak sunan öğretmenler(2) şu ifadeleri kullanmışlardır:

“Geçmişte, Osmanlı’ da nasıl eğitim yapılmış, Avrupai eğitim nasıl, bunlar örnek alınmalı. Bizi diri tutmalılar, seminerler yapılmalı, eğitimler verilmeli, sosyal faaliyet de yapılmalı, moral amaçlı eğlendirmeli, gezi olur, birlikte vakit geçirme vb. Kartepe’ ye gittiler daha enerjik oluyorlar öğretmenler. Ücret de sıkıntı, bizi maddi olarak da tatmin etmeli. Ücret yüzünden yapmaya biliyorlar bu işi. Her ay kitap belirlense elden ele değiştirilerek okunsa güncel çocuk şiirleri, tekerlemeler...”(g15)

“Öncelikle eğitim vermeliler. Atanın bitti yapmasınlar. Eğitici şeyler versinler. Antalya’da eğitime gittim. Çok farklı bakış açısı ile geldiler eğitimlerden. Biz de istiyoruz farklı oluyor.”(g18)

Kitap ve programın geliştirilmesini isteyen öğretmenler(3) şunları söylemiştir:

“Kitabın geliştirilmesi gerekiyor, biraz daha etkinlik ağırlıklı bir kitap olması gerekiyor. Çocuklara hikâye anlatımında da sıkıntı yaşıyoruz.”(g16)

“Program çocukların yaşına uygun olarak hazırlanmalı. 4 yaşa, 5 yaşa ayrı program olmalı. Materyaller de buna göre geliştirilmeli.”(g19)

“Şarkılar eklenebilir daha fazla. Hikâyeler ve etkinlikler arttırılabilir. Hikâyeler geliştirilebilir, daha resimli renkli ve açıklayıcı olabilir.”(g20)

Öğreticiler değerler eğitiminin daha etkili olması için öğretmenlerin eğitimlerinin geliştirilmesi ve eğitim sayısının artması, öğretmenlere sosyal etkinlikler

düzenlenmesi, staj eğitiminin başlatılması, veli eğitimlerinin eklenmesi ve programın yaş gruplarına uygun olarak içeriğinin geliştirilmesi, 4-5-6 yaşa farklı program hazırlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bir öğretici ise değerler eğitiminin sınıf dışında da uygulanması gerektiğini söylemiş, değerler eğitimi ile ilgili önerilerde bulunmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Tezin bu bölümünde araştırmanın sonucu ve öneriler kısmına yer verilecektir.

5.1. ARAŞTIRMANIN SONUCU

Değerler eğitiminin sistematik bir şekilde yapılabilmesi için değerlerin uygulanmasında kişisel, kültürel, ahlaki ve sosyal faktörler büyük önem arz etmektedir. Bu faktörler göz önünde bulundurularak, öğrencilerin gelişimlerine ve ilgilerine göre program hazırlanıp o program takip edilerek değerler eğitimi uygulamalarının yapılması gerekmektedir. Ayrıca program kadar önemli bir mesele ise değerler eğitimi verecek kişilerin eğitimleridir.

DİB, yaygın din eğitimi hizmetlerinden toplumun bütün kesimlerinin yararlanabilmesi için ihtiyaç ve beklentiler doğrultusunda farklı hizmet alanlarına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu hizmet alanlarından biri de Kur'an kurslarıdır. DİB, Kur'an kurslarına katılmada yaş sınırlamasının kaldırılmasıyla birlikte okul öncesi döneme yönelik din eğitimi hizmeti sunmak amacıyla "Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)" nı hazırlayarak 2013-2014 eğitim öğretim yılında pilot illerde, 2014-2015 yılından itibaren de tüm ülkede uygulamaya koymuştur. Cumhuriyet tarihinde okul öncesi döneme yönelik ilk yaygın din eğitimi kurumu olan 4-6 yaş grubu Kur'an kursları, DİB' in yeni hizmet alanları arasında dikkat çekmektedir (Yağcı, 2018: 159).

4-6 yaş Kur'an kursları program içerisinde bulunan ve uygulanan değerler eğitimi çalışmalarının öğretmenlere yöneltilen sorular aracılığıyla değerler eğitiminin nasıl uygulandığı, öğretmenlerin okul öncesi eğitimi ve değerler eğitimine yönelik

yeterliliği, program, etkinlik ve materyallere yönelik düşünceler, değerler eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar, değerler eğitimi uygulamalarının etkililiğinin artması ve problemlerinin çözümüne yönelik düşüncelerin neler olduğu konusunda durum tespiti yapılması amaçlanmıştır.

Yapılan araştırmada öncelikle öğreticilerin okul öncesi eğitim ile ilgili düşüncelerine yönelik veriler elde edilmiştir. Okul öncesi ile ilgili bazı konularda bilgi sahibi oldukları fakat bilgilerinin yüzeysel seviyede kaldığı anlaşılmaktadır, bazı tanımları bildikleri ama soru sorulduğunda çoğunun bekleyerek “Acaba ne demekti?” dedikleri bilinmektedir. 19.01.2017 tarihi öncesine ait çeşitli kurum ve kuruluşlardan, çocuk gelişimi alanına yönelik sertifika ya da kurs belgesi olmayanlardan “Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kurs Programı (380 Saat)” kurs bitirme belgesi (sertifika) istenmektedir (DİB, 2018). “*Diyanet İşleri Başkanlığının 4 – 6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarında görevlendirilecek öğreticilerin okul öncesi çocuk gelişimi ve eğitiminin özelliklerini tanımaya yönelik temel eğitim teşkil eden kurs programını tamamlamış olma şartı aranmaktadır*” Bu cümlede belirtilenin aksine okul öncesi eğitimi ile ilgili hiç bir eğitim alınmadan bir öğreticinin bu alana atandığı ve belirtilen şarta uygun görevlendirmelerin yapılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (WEB3). Bu durumda da okul öncesi dönemde ne öğretilmeli ne öğretilmemeli konusunda da bir karmaşıya yaşadıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğreticilerin MEB’ de uygulanan değerler eğitimi çalışmalarından kulaktan dolma bilgilerle haberdar oldukları, MEB okul öncesi eğitim kurumlarında değerler eğitimi çalışmalarına yönelik yapılan etkinliklerin öğreticilerin kendi uyguladıkları çalışmalara benzer uygulamalar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bazı okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları materyalleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından okullara verilen ortak kaynaktan aldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğreticilerin bir kaçı kendi çocuklarının öğrenim gördüğu okullar vasıtası ile değerler eğitimi uygulamalarını duyduğu, Sakarya’dan değerler eğitimi sertifikası alan öğreticilerin DİB’in okullarda öğretici olarak görevlendirdiği arkadaşları vasıtası ile değerler eğitimi uygulamalarının içeriğinden haberdar olduğu, bunun dışında da öğreticilerin herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğreticilerin eğitim durumları ile ilgili çoğunluğu değerler eğitimi konusunda özel bir eğitim almadıklarını söylemişlerdir. Sene başında tüm Kur’an kursu öğreticilerine müftülükte eğitim yapıldığını, süresinin az olduğunu, hızlandırılmış program

yaptıklarını, kısaca 4-6 yaş din ve değerler eğitimi konusunda bilgilendirildiklerini söylemişlerdir. Değerler eğitimiyle ilgili uzaktan eğitim yoluyla sertifika alan öğretmenler ve Antalya’ da seminere katılan kadrolu öğretmenler aldıkları eğitimlerin kısa, yetersiz ve geç verilmiş bir eğitim olduğunu, aldıkları kısa süreli eğitimle de çocuklara değerler eğitimi vermenin oldukça zor olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlere verilen eğitimlerin gözden geçirilmesi ve yeni eğitim-öğretim yılı başlamadan öğretmenlerin eğitimlerinin yapılması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Öğretmenlerin çoğunluğu ilk defa 4-6 yaş grubu ile çalışmışlardır. Kur’an ve din eğitim konusunda eğitim almalarından dolayı büyük gruplarda kendilerini daha yeterli gördükleri görülmektedir. 4-6 yaş grubu değerler eğitimi uygulamalarında genel itibari ile kendilerini yetersiz gördükleri anlaşılmaktadır. 4-6 yaş grubu ile ilk defa çalıştıklarından dolayı genelde değerler eğitimini çocuklara aktarmada yetersizlik yaşandığı daha önce değerler eğitimi uygulamış olan öğretmenlerin de kendilerine daha çok güvendikleri, emin adımlarla ilerledikleri, değerler eğitiminde yetersizlik hissettikleri konularda da kendilerini yetiştirmeye ve geliştirmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında kendini yeterli görenlerin bile geliştirilmesi gereken yanlarının olduğunu, yetersiz görenlerin ise mesleğe yeni başladıkları için zorlandıklarını ve eksiklerinin çok fazla olduğunu tüm bunlara rağmen öğretmenlerin kendi eksiklerini tamamlamak için çaba gösterdikleri ve çok çalıştıkları yapılan yorumlardan anlaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin eğitim alanıyla ilgili olarak kendilerini yetersiz görmelerinin nedenlerinden biri, bazı öğretmenlerin konuyla ilgili hizmet içi eğitim seminerine katılmamış olmalarıdır. Öğretmenlerin tümünün hizmet içi eğitim almış olması durumunda bile bu kurslarda kısa süreli verilen eğitimin, öğretmenin konuyla ilgili eksikliklerini ne kadar giderebileceği tartışmaya açıktır. Gün (2016) de yaptığı çalışmada öğretmenin yetersizliği sonucuna ulaşmıştır. DİB’in öğretici eğitimlerinin zenginleştirilmesi konusunda çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin staj eğitimi almaları gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin hemen hepsi bilgi ve yeterlilik yönünden kendileri gibi diğer uygulamaya yapan öğretmenleri de yetersiz görmektedir. Öğretmenler eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının aldıkları staj eğitiminde olduğu gibi bir staj eğitimi talep etmişlerdir.

Öğreticilerin kendi aralarında iş birliği içerisinde oldukları birbirlerini destekledikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca değerler eğitimi uygulamaları yapan öğretmenlerin ise dış görünüşlerine (kıyafet, temizlik vb.) de önem vermeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğreticilerin değerler eğitiminin misyonu ile ilgili görüşlerine bakıldığında değerler eğitimi misyonu denildiğinde dini değerler ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Misyon kelimesini bazı öğretmenlerin anlamadıkları, soruları yöneltirken “ Misyon ne demekti acaba?” diye düşünmelerinden anlaşılmaktadır. Değerler eğitiminin misyonunun çocuklara ahlaki davranışlar kazandırmak, dini ve değerleri sevdirmek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Değerleri tespit eden kurum ile ilgili öğretmenlerin bir kısmının tahmini cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Değerleri tespit eden kurumun DİB olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğreticilerin kendilerini geliştirmek istedikleri konuların çocuk eğitimi, veli iletişimi, çocuk iletişimi, drama eğitimi, çocuk psikolojisi, teknolojik materyaller, akademik çalışmalar, manevi rehberlik, oyun terapisi, çocukların sorduğu bilimsel-özel sorulara nasıl cevap vereceklerine yönelik eğitimler, farklı ülkelerde uygulanan değerler eğitim programları olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Değerler eğitiminin bir programı vardır. Programın yeterliliği ile ilgili 4, 5 ve 6 yaş grubuna göre programların ayrı hazırlanması gerektiği çünkü çocuklar arasında gelişimsel farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş dönemi gelişim özelliklerini bilmek büyük önem arz etmektedir. Kritik dönemlerin beklenen şekilde geçirilebilmesi de ebeveyn ve eğitimcilerin dönemsel gelişim özelliklerine uygun yöntemler kullanması ve belirli yaşantıların gerçekleştirileceği uygun ortamları hazırlaması ile sağlanır. Aynı gerekçeyle insanlarda var olan inanma güdüsünün kaynağını ve nasıl gelişim gösterdiğini tanımlamak da büyük oranda önemlidir. Çünkü bu hususların göz ardı edildiği bir din eğitimi, amaçtan sapılmasına ve istenmeyen sonuçların meydana gelmesine yol açabilmektedir (Nas, 2018). Program içeriği zenginleştirilebilir. Özellikle uygulamada yöntem ve tekniklerin de programa eklenmesi böylece çocuklara farklı yöntem ve teknikler sunulabileceği sonucu ortaya çıkmıştır. 4-6 yaş Kur'an kurslarında sadece Kur'an eğitiminin yapılmadığı, asıl amacın din ve değerler eğitimi olduğu ve dini değerlerin dışında sevgi, saygı, hoşgörü, merhamet, adalet, sabır vb. değerlerin öğretildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğreticilerin program ile ilgili düşüncelerine bakıldığında program içerisinde yer alan bazı hikâyelerde çocuklara ağır gelen ifadeler olduğu bazı çocukların hikâyeleri anlamadıkları anlaşılmaktadır. Tosun ve Çapçioğlu (2015) 4-6 yaş Kur'an kurslarının eğitim programı ile ilgili yaptığı çalışmada hikâyelerle ilgili eleştiri getirmiştir. Sorun olarak görülen husus hikâyelerde yer alan kavram ve bilgilerin öğrencinin yaş seviyesine uygunluğudur. Bu noktada öğretim programı içerisinde gözden kaçan bazı noktaların ciddi sıkıntılar doğurabileceği düşünülmektedir. Örneğin, “Olga Artık Hatice” adlı hikâye, Öğretici Kitabı- 2 de, “İslam’ın kolaylık dini olduğunu söyler” kazanımı için planlanmıştır. Hikâyedeki kahramanın (Mustafa) amcası Rus bir gelinle evlenmektedir. Olga isimli gelin, nikâhtan önce kelime-i şهادet getirerek Müslüman olmakta ve Hatice ismini almaktadır. Çocuğun anlamlandıramadığı bu olay ile ilgili sorusu üzerine hikâyede yapılan açıklama şudur: “Bizim dinimiz kolaylık dinidir. Müslüman olmak isteyen tüm insanlar, içtenlikle Kelime-i Şهادet getirdiği anda Müslüman olurlar”(Kur'an Kursları Öğretici Kitabı-2 2015, p. 114) Hikâyede, din değiştiren bir kişinin kelime-i şهادet getirerek Müslüman olduğu ve daha öncesinde yaptığı günahlarının böylece silineceği de ifade edilmiştir. İslam’ın kolaylık dini olması ile hikâye arasında kurulan bağ oldukça dolaylı gözükmektedir. Hikâye, farklı dinlere saygı ve çoğulculuk gibi daha farklı bağlamda da tartışılabilir (Tosun ve Çapçioğlu; 2015).

Materyal yeterliliği konusunda ise öğretmenler kendi materyallerini oluşturduklarını, görsel ve işitsel materyallerin daha etkili olduklarını söylemişlerdir. Değerler eğitim uygulamalarında deneyimli öğretmenlerin çok iyi oldukları ama yeni başlayan öğretmenlerin uygulamalarının yetersiz olduğu ve eğitim-öğretim konusunda zorlandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğreticilerin değerler eğitimi ile ilgili özel bir çalışma yapıp yapmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğreticilerin çoğunluğunun hazır müfredatı kullandıkları ve bu müfredatın dışına çıkmamaları gerektiği konusunda uyarıldıklarını söylemişlerdir. Bu durum okul öncesi eğitimin amaçları arasında yer alan bireysel farklılıklara göre eğitim verilmesi gerektiği maddesine ters düşmektedir. Öğreticilerin müfredat programının dışına çıkmak istemedikleri ancak verilen programa eklemeler yapmak istedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çocuk odaklı değil de program ve idareci odaklı olduğu ve bu kişilerin ilk defa 4-6 yaş grubu ile çalıştıkları görülmüştür. Özel çalışmalara yönelik değerler eğitimi ile ilgili etkinlikler hazırlayan

öğreticilerin bu alanda daha tecrübeli ve çalışmaya daha istekli oldukları görülmüştür. Öğreticilerin yaptıkları uygulamalar arasında drama çalışmaları, hikâye, kukla, oyunlar olduğu ve değerleri öğretirken yöntem ve teknikler konusunda yetersiz oldukları tespit edilmiştir.

Değerler eğitimi uygulamalarında program, iletişim, ders saatleri, müftülük ve idarecilerin destek verme durumlarına yönelik temalarda bazı sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Öğreticilerin veli iletişim, çocuk iletişimi ve sınıf yönetimi ile ilgili sorun yaşadıkları görülmektedir. Yeni atanan bir öğreticinin ilk defa bu alanda çalışıyor olmasından kaynaklı çocuklarla ve velilerle ilgili problemi olmuştur. Velilerle sorun yaşayan öğretmenler ailelerin değerler eğitimi konusunda eğitilmelerini, özellikle babalarında bu eğitimlere dâhil edilmesini istemişlerdir. Öğreticiler mecbur olmadıkları halde veli eğitimleri yapmakta ve bu noktada sorun yaşamaktadırlar. Kaba kelimeler kullanan ailelerin çok fazla olduğu, bu duruma çözüm bulmakta zorlandıkları tespit edilmiştir.

Öğreticilerin genel olarak rehber öğretmen sıkıntısı yaşadıkları, sorunlu çocuklarla nasıl baş edeceklerini bilmediklerinden dolayı uygulamalarda aksaklık yaşadıkları tespit edilmiştir. Ders saati sorunu, kurs yönetiminin ve müftülüğün destek verme sorunu yaşamadıkları görülmektedir. 4-6 yaş Kur'an kurslarında 6 saat olan eğitimlerin ortalama 1-2 saati değerler eğitim konularının işlendiği, müftülüklerinin her türlü öğretici sorunları ile yakından ilgilendiği tespit edildiği ortaya çıkmıştır.

Değerler eğitiminin çocuklara sağladığı avantajlar ile ilgili gelecekteki neslin daha iyi olacağını, toplumun düzeleceğini, ilerideki yaşamlarının manevi yönüne katkı sağladığını, küçük yaşta bu eğitimi almalarını çok olumlu karşıladıklarını, her çocuğun dini ve manevi değerleri öğrenmeleri için geliştirilen programlarla bu şekilde bir eğitimden geçmesi gerektiğini, velilerden olumlu dönütler aldıklarını ve öğrencilerin günlük hayatta öğrendiklerini uyguladıklarını, Kur'an'a saygı ve sevginin artması, Kur'an öğreniminin sağlanması, peygamberimizin hayatını öğrenme, ezana saygı duymayı geliştirmesi, ahlaklı toplumun çoğalması, erken yaşta ahlak eğitiminin alınması, merhamet duygularının gelişmesi, sosyalleşmenin artması, çocuklara iyi bir ortam sağlaması, farklı bakış açısı kazandırma, sorumluluk duygusu kazanma, kimlik bilinci kazanma, ailelerin dini beklentilerini karşılaması ve onları mutlu etmesi, yaratılış gayesi konusunda bilinçlenme ile ilgili avantajlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Değerler eğitim uygulamaları ile ilgili yapılan öneriler arasında ise kitapların içeriğinin geliştirilmesi, programın her yaş seviyesine uygun ayrı planlanması, etkinliklerin artırılması, öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması, staj eğitimi yapılması, fiziki ortamın iyileştirilmesi, yöneticilerin ve öğretmenlerin değerler eğitimi verirken en büyük sıkıntıları 4-6 yaş seviyesine hitap edememeleri nedeniyle okul öncesi eğitiminde uzman kişilerin bu işleri yapması gerektiği, sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.2. ÖNERİLER

Durum çalışması olarak gerçekleştirilen bu araştırmada verilerin analizi aşamasında araştırmacı, görüşme yaptığı kişilerin tahmin ettiğinin dışında eksiklikler, olumsuzluklar veya olumlu durumlar yaşadığını tespit etmiştir. Bu sebeple elde edilen bulgular doğrultusunda “Diyanet İşleri Başkanlığına” ve “Akademisyenlere” öneriler getirilmiştir.

5.2.1. Diyanet İşleri Başkanlığına Öneriler

- Okul öncesi düzey çocuklara değerler eğitimi verecek kişilerin lisans mezunlarından seçilmesinin bu alandaki eğitimin niteliği ve verimine katkı sağlayacağı hususuna özen gösterilmesi sağlanmalı
- DİB okul öncesinde değerler eğitimi çalışmasında bulunan kişilerin okul öncesi eğitimi ile ilgili yeterli eğitim almış ve uygulama becerisine sahip kişiler tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır.
- Kadrolu, sözleşmeli veya fahri olarak görev yapacak kişilerin atama ve görev dağılımları yapılmadan önce çalışacakları yaş grubu önceden bildirilmeli ve ona göre eğitim fırsatı sunulmalıdır.
- Öğreticilerin maddi olarak imkânları arttırılmalıdır.
- Materyal eksikliği olan kurumlar tespit edilmeli ve materyallerin zenginleştirilmesi sağlanmalıdır.
- Okul öncesi çocuklarına değer öğretimi yapılırken uygulamaları kolaylaştıracak teknolojik olanaklardan faydalanmaları sağlanmalıdır.

- Veli eğitimleri milli eğitimde bulunan alan uzmanı kişilerle birlikte yapılmalı değerler eğitiminde oluşacak algı sorunlarına karşı veliler bilgilendirilmelidir.
- 4-6 yaş Kur'an kurslarındaki öğretmenlerin rehberlik eksikliklerinin giderilmesi için Kur'an kurslarına rehber öğretmen tahsis edilmeli bir kuruma bir öğretmen veya birkaç kurumdan sorumlu bir rehber öğretmen olarak ihtiyacı karşılanmalıdır.
- Kur'an kursları öğretim programı okul öncesi eğitim ve çocuk gelişim uzmanları tarafından tekrar gözden geçirilmeli, 4-6 yaşa uygun olmayan içerikler kitaptan çıkarılmalı veya ağır olan konular hafifletilmelidir.
- 4-4 yaş Kur'an kursları öğretim programı hazırlanma sürecindeki komisyonlarda okul öncesi öğretmenleri, çocuk gelişim uzmanları, rehber öğretmenler ve Kur'an kursu hocaları yer almalıdır.
- Öğreticilerin en büyük eksikliği olan staj eğitimi DİB ile MEB işbirliği içerisinde yapılmalıdır. Okul öncesinde staj yapmayan öğretmenler göreve başlatılmamalıdır.
- Değerler eğitimi sertifikası olmayan öğretmenlerin yüz yüze hizmet içi eğitimi almaları sağlanmalıdır.
- Değerler eğitimi ile ilgili çizgi filmler hazırlanmalı veya bunun için gerekli destek sağlanarak medya organları ile işbirliği yapılmalıdır.

5.2.2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara ve Akademisyenlere Öneriler

- Araştırma Kur'an kurslarında yapılmıştır. DİB ve MEB tarafından imzalanan protokol dâhilinde uygulanan okullarda da yapılabilir.
- Araştırma farklı illerde ve kurslarda yapılarak karşılaştırması yapılabilir.
- MEB de uygulanan değerler eğitimi çalışmalarının tespiti için hem okul öncesi öğretmenler hem de 4-6 yaş Kur'an kursu öğretmenleri ile görüşmeler yapılabilir.
- Araştırma kapsamına ailelerin düşünceleri, algıları ve tutumları da eklenebilir.
- Bu alanda araştırma yapan kişiler eylem araştırması yürütebilir sınıf ortamında öğrencilerin değerler eğitimine tepkileri tespit edilebilir.

- Akademisyenler üniversite eğitimi sırasında; okul öncesi ile ilgili farklı gelişim alanlarını da desteklemeli, okul öncesi dönemde dini değerler ve değerler eğitimine karşı olumsuz tutumların önüne geçilecek önlemler alınmalıdır.
- Farklı ülkelerdeki gelişmeler, deneyimler ve çalışmalar yakından takip edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ada, E. (2016). *Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcı Drama Yönteminin Değerler Eğitimine Olan Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyüz, Y. (2011). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö.1000-M.S.2011*. (20. baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Altay, S. İra, N. Bozcan, E. Ü. Yenal, H. (2011). Cumhuriyetin Kuruluşu'ndan Günümüze Milli Eğitim Şuralarında Okul Öncesi Eğitimi Ve Bugünkü Durumu. *New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(1), 660-672. Ankara Üniversitesi. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/185655> adresinden erişilmiştir.
- Aral, N. Kandır, A. Can. Y. M. (1981). *Okul Öncesi Eğitim-I*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arslanoğlu, İ. (2005). Türk Değerleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Felsefe Dünyası Dergisi*, (41), 64-77.
- Aydın, M. Z. Gürler, Ş. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi: Yöntemler, Teknikler, Kaynaklar (4. Basım)*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bal, Ö. Temel, Z. F. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-6 Yaş Çocuklarının Kişiler Arası Problem Çözme ve Bakış Açısı Alma Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (1), 156-169.
- Baltacı, C. (2000) "Türk Eğitim Sisteminde Kur'an Kurslarının Yeri", *Kur'an Kurslarında Eğitim Öğretim ve Verimlilik Sempozyumu*, Ensar Neşriyat, İstanbul, s. 16
- Bartan, S. (2018). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Ve Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri İle Sınıf İçi Uygulamalarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Başaran, İ. E. (1974). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Yargıçoğlu Yayınları

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), (2016). Eğitim İstihdam İlişkinin Güçlendirilmesi, 5. İzleme ve Değerlendirme Kurulu Toplantısı. <http://www.uis.gov.tr/media/1437/uis2014-2023.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Çelebi, A. (1983). *İslam'da Eğitim Öğretim Tarihi*. (çev. A. Yardım). İstanbul: Damla Yayınevi.
- Çelik, M. (2007). *Türkiye'de Okulöncesi Eğitimin Gelişimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dal, Z. F. (2018). *Okul Öncesi Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Okul Öncesi Öğretmenleri Üzerinde Bir İnceleme)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiriz, S. Karadağ, A. ve Ulutaş, İ. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Yıllık Ders Planı Örneği. https://webdosyasp.diyanet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/istanbul/ilceler/sultanbeyli/UserFiles/Files/4-6%20yaş%20ek%20liste_2d6e1c16-155f-4826-81da-20d1c0210b6a.pdf adresinden erişilmiştir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. (2012). *Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Durualp, E. Aral, N. (2018). Çocukların İnce ve Kaba Motor Gelişimlerine Oyun Etkinliklerinin Etkisinin İncelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 243-258.
- Erden, M. Akman, Y. (2015) *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretme*, Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Eren, E. (2018). *Okul Öncesinde Değerler Eğitiminin Program Öğretmen Ve Aile Görüşleri Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erkuş, S. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Göle, M. O. (2014). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Nitelikli Bir Okul Öncesi Eğitim Programında Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güler, A. Halıcıoğlu, M. B. Taşğın, S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Gülseren, H. Ö. (20-21 Haziran 2009). Değerlerimiz ve Eğitimde Kalite Ödülü. 1. *Ulusal İyilik Sempozyumu*. Elazığ Milli Eğitim Müdürlüğü. Elazığ.
- Gün, A. (2016). Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7), 33-36.
- Güngör, Erol. (1993). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gürhan, E. (2017). *İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici Ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hökelekli, H. (2013). *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. (2. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- İnanç, B. Y. Bilgin, M. Atıcı, K. M. (2004). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Adana: Nobel Kitabevi.
- İnci, E. (2009). *Erken Çocukluk Dönemi Öğrencilerinin Değer Yönelimlerinin Sosyo-Ekonomik Düzey, Yaş Ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)* Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- Kartal, H. (2007). *Erken Çocukluk Eğitim Programlarından Anne-Çocuk Eğitim Programının 6 Yaş Grubundaki Çocukların Bilişsel Gelişimlerine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 6(2), 234-248

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ilkonline/article/view/5000038308/5000037164> adresinden erişildi.

- Kaymakcan, R. (2012). *Din Eğitiminde Çağdaş Konular*. Hoşgörü Eğitimi. Mustafa Köylü (Editör). (Birinci Baskı), s. 247. İstanbul: DEM Yayınları.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması*. Yayımlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kilimlioğlu, M. Ç. (2018). *5-6 Yaş Çocuklarının Etkileşimli Oyunları ile Sözel Dil Başarımları ve Sayı Hissi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, M. (2012). *Kur’an Kurslarında Din Eğitimi*. Doğan, R. Ege, R. (Editörler). *Din Eğitimi El Kitabı* (339-367). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kol, S. (2011). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim Ve Dil Gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.
- Kurt, İ. (2017). *Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri Ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *Aile Ve Tüketici Hizmetleri Gelişim Alanları*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Geli%C5%9Fim%20Alanlar%C4%B1.pdf adresinden ulaşılmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Program Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Nas, M. (2018). *Çocukluk Dönemi Gelişimi Ve Din Eğitimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oktay, A. (15-17 Mayıs 1989). Türkiye’de Okul öncesi Eğitim. *Eğitim Bilimleri Sempozyumu Bildiriler*. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Malatya.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem* (2. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*, Ankara: Epsilon Yayınları
- Oruç, C. (2014). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Öcal, M. (1990). *Din eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*. Ankara: TDV Yayınları.
- Önder, M. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Aile Eğitimi. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-386.
- Özdemir, O. Özdemir, P. G. Kadak, M. T. ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589. DOI: <http://dx.doi.org/10.5455/cap.20120433>
- Öner, N. (1997). *Stress ve Dini İnanç*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları,
- Özer, Ö. (2015). *İkibin Sonrası Sinemalarda Gösterilen Çizgi Filmlerin Okul Öncesinde Kazandırılması Gereken Değerler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, N. (2018). Okul Öncesi Dini Eğitim: “Kur’an Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi” ve Öneriler. *Analiz*, (247). SETA
- Tosun, C. (2012). *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, Ankara: Pegem Akademi.
- Tosun, C. Çapçioğlu, F. (2015). 4-6 Yaş Kuran Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 705-720, <http://dx.doi.org/10.14527/pedagog.2015.038>.
- Türnüklü, A. (2000) “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme.” *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 543-559.
- TÜSİAD, (2005). *Doğru Başlangıç: Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim*. http://www.tusiad.org.tr/__rsc/shared/file/egitim.pdf adresinden erişilmiştir.
- Ulusoy, K. Arslan, A. (2014). Değerli Bir Kavram Olarak “Değer ve Değerler Eğitimi”. *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi*. R. Turan ve K. Ulusoy (Editörler). Ankara: Pegem Akademi.

- Uyanık Balat, G. & Balaban Dağal, A. (2011). *Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. (3. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uzun, S. (2016). *Okul Öncesi Dönem Din Eğitimi (İslam Dini) Programlarının Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi Türkiye Ve Amerika Örnekleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yağcı, S. (2018). *Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2008). *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıbaşı, M. (2017). Çocukluk Döneminde Din ve Din Eğitiminin Çocuklara Kazandırdıkları. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 309-326. <http://www.itobiad.com/tr/download/article-file/316802> adresinden erişilmiştir.
- Yeşil, R. & Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2018). *6 Yaş Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Cesaret Temelli Değerler Eğitimi Uygulamalarının Etkililiği*. Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, N. (2003). Türkiye’de Okulöncesi Eğitim. . *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. M. Sevinç (Ed.). (Birinci Baskı,) s. 12-17. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yorulmaz, B. (2013). *Kuran Kursu Öğreticileri İle Cami Görevlilerinin Okul Öncesi Ve İlköğretim 1. Kademe Öğrencilerine Ders Verme Durumlarına İlişkin Öz Algıları (İstanbul Örneği)*. Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, 149-162 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/165803> adresinden erişilmiştir.

- Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, (7. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları
- Zengin, M. (2017). Herkes İçin Geçerli Uygun Değerleri Belirlemek ve Öğretmek Mümkün mü? Değer Eğitimi Yaklaşımları Bağlamında Bir Değerlendirme. 432 Doi: 10,19126/suje.307128
- 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da Değişiklik Yapan 653 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (17.09.2011). Resmi Gazete, s. 28057.
- WEB1, Türk Dil Kurumu www.tdk.gov.tr adresinden 06. 07. 2019 tarihinde erişilmiştir.
- WEB2, Diyanet İşleri Başkanlığı <https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR> adresinden 10. 04. 2019 tarihinde erişilmiştir.
- WEB3, <https://www.kurssertifikasi.com/wp-content/uploads/2019/02/diyanet-isleri-baskanligi-4-6-yas-grubu-ogretici-kriterleri.pdf> adresinden 11. 04. 2019 tarihinde erişilmiştir.

EKLER

EK-1 GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşım,

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Değerler Eğitimi Bölümü Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. 4-6 yaş Kuran kurslarında uygulanan DİB' in yürüttüğü değerler eğitimi programının etkililiğine ilişkin bir araştırma yapmaktayım. Sizinle yapacağım görüşmeden elde edilen bulgular tamamen bilimsel amaca yönelik kullanılacaktır. Gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.

ELİF ACUR

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Yaşınız:
2. Cinsiyetiniz:
3. Branşınız: Okul Öncesi Öğretmeni ( ) Kuran Kursu Öğreticisi ( )
4. Mezun Olduğunuz Okul: İHL ( ) Ön Lisans ( ) İlahiyat ( )
İlitam( ) İlahiyat Lisansüstü ( )
5. Meslekteki kıdeminiz:
6. Formasyon Belgesi: Var( ) Yok( )
7. Değerler Eğitimi Sertifikası: Var( ) Yok( )
8. Varsa Nereden Alındı:

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sizce 4-6 yaş kuran kurslarında uygulanan değerler eğitiminin misyonu nedir? Bu konuda neler söylemek istersiniz?
2. Sizce okul öncesi eğitim nedir? Okul öncesi eğitim hakkındaki bilgi düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz?

3. Okul öncesi düzeyde çocuklara değerlerin kazandırılması süreçleri hakkında eğitim aldınız mı?
  - 3.1. Eğitim aldıysanız bu eğitimi yeterli buluyor musunuz?
  - 3.2. Bu konudaki bilgi ve yeterliliğinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
  - 3.3. Okul öncesi düzeyde değerlerin öğretimi konusunda özel çalışmalarınız oldu mu? Oldu ise bunlar hakkında bilgi verebilir misiniz?
  - 3.4. Hangi konularda kendinizi geliştirmeniz gerektiğini düşünüyorsunuz? DİB' den neler talep edersiniz?
4. İstanbul'da DİB' in yürüttüğü değerler eğitimi faaliyetine ilişkin neler düşünüyorsunuz?
5. DİB' in 4-6 (okul öncesi) yaş grubu için değerler eğitimi konusunda inisiyatif almasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. DİB' de ki öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki yeterliliği ve verimliliği konusunda neler düşünüyorsunuz?
7. DİB 'in 4-6 yaş grubu için yürüttüğü değerler eğitimi çalışmasının bir öğretim programı var mı?
  - 7.1. Programın yeterliliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?
  - 7.2. Programda hangi değerlerin öğretimi yapılmaktadır?
  - 7.3. İl genelinde tüm anaokullarında aynı değerlerin öğretimi mi yapılıyor?
  - 7.4. Değerler nasıl ve kim tarafından tespit ediliyor?
  - 7.5. Programın uygulama süreçlerine yönelik içeriğini ve bakış açısını yeterli buluyor musunuz?
8. Değerler eğitimi çalışmalarında kullandığınız etkinlikleri, materyalleri ve yaptığınız uygulamaların yeterliliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?
  - 8.1. Ne tür etkinlik ve materyaller kullanıyorsunuz? Ne tür uygulamalar yapıyorsunuz?
  - 8.2. Kullandığınız etkinlikler ve materyallerin etkililiği konusunda neler düşünüyorsunuz?

9. DİB' deki öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda kendi aralarındaki işbirliği ve birbirlerinde destek verme durumları nasıldır?
10. DİB den gelen öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki uygulamalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?
11. Değerlerin eğitimi konusundaki başarılarınızı nasıl ölçüyor ve değerlendiriyorsunuz?
12. İstanbul'da DİB' in yürüttüğü 4-6 yaş grubuna uygulanan değerler eğitimi çalışmasının avantajları nelerdir?
13. İstanbul'da DİB' in yürüttüğü değerler eğitimi çalışmasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
- 13.1. Program sorunu
- 13.2. Etkinlik ve materyal sorunları
- 13.3. İletişim sorunları (okul yönetimiyle, müftülüklerle, kuran kursu öğretmenleri ile)
- 13.4. Ders saatlerinin yeterliliği sorunu
- 13.5. Okul yönetimleri ve müftülüklerin destek verme sorunları
- 13.6. Okul öncesi değerler eğitimi ile ilgili algı sorunları
14. Yürütülen çalışma ile ilgili problemlerin çözümü ve etkililiğinin artırılması için neler önerirsiniz?
15. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Türkiye genelinde tüm eğitim kademelerinde ve öğretim programlarında değerler eğitimine yönelik çalışmaları hakkında neler düşünüyorsunuz? *(Bakanlığın bu konudaki çalışmalarından ve bu çalışmaların içeriğinden ne kadar haberdarlar? Okul öncesi özelinde öngörülen çalışmalar ve beklentiler konusunda farkındalıkları ve bilgileri ne düzeyde?)*

EK 2: 4-6 YAŞ KUR’AN KURLARI RESMİ PROGRAMI

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AMAÇLAR	ETKİNLİK
EYLÜL	1. 2.	KURSA UYUM SÜRECİ	1. Kendini grup önünde tanıtır. 2. Kursta görevli personeli tanıtır. 3. Arkadaşlarını tanıtır. 4. Kursun bölümlerini tanıtır. 5. Kuralların oluşturulmasında sorumluluk alır. 6. Kurallara uyar. 7. Görev ve sorumluluklarını bilir. 8. Eğitim ortamındaki materyalleri amacına uygun kullanır. 9. Temizlik kurallarına uygun davranır. 10. Yeterli ve dengeli beslenir. 11. Güvenlik kurallarına uygun davranır. 12. Sınıf içi etkinliklerine isteyerek katılır.	Uyum sürecinde ulaşılmaması beklenen kazanımlar eğitim öğretim yılı boyunca ele alınabilir. • Uyum sürecinde çocukların kurs görevlilerini, kurs ortamını ve günlük uygulamaları tanıyıp benimsemelerine yönelik etkinlikler gerçekleştirilir. • Kursu uyum süreci sınıf dinamiğine göre uzatılıp kısaltılabilir. • Uyum sürecinde aile eğitimi ve katılımı etkinliklerine de yer verilir. • Kursu uyum sürecinde uygulanacak etkinlik ve materyallerle ilgili MEB okul öncesi öğretmenleri için hazırlanan etkinlik materyallerinden de yararlanılabilir.	1.HAFTA 1. Kursta Hoş Geldim 2. İlk Hafta Anısı 3. Kardeşimi Gördün mü? (Tanışma Oyunu) 4. Sınıf Kurallarımız 5. Dilek Kutusu 2.HAFTA 1. Kimlikli Çocuk 2. Günlük Sorumluluklarımız 3. Boylu Boyunca 4. Kim Ne İster? 5. Dikkat

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
EKİM	3.	DUA, ŞÜKÜR VE ÖZÜR DİLEME	1. Dua ile ilgili ifadeleri kullanır. 2. Şükür ile ilgili ifadeleri kullanır. 3. Özür dileme ile ilgili ifadeleri kullanır. 4. Allah’a her zaman dua edebileceğini bilir. 5. Kendisine yapılan iyilikler için teşekkür eder. 6. Allah’ın verdiği nimetlere şükreder. 7. Hata yaptığında özür diler. 8. Dua etmenin olumlu sonuçlarını fark eder. 9. Teşekkür etmenin olumlu sonuçlarını fark eder. 10. Özür dilemenin olumlu sonuçlarını fark eder. 11. Dua, şükür ve özür dilemenin Allah’ın sevdiği davranışlar olduğunun farkına varır.	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan dua, şükür ve özür dilemenin insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Dua, şükür ve özür konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Etkinliklerde günlük yaşamda kullanılan “teşekkür ederim, Allah razı olsun, elhamdulillah, çok şükür, özür dilerim, af edersin” gibi ifadelere yer verilir. • Dua, şükür, özür gibi kelimelerin ne anlama geldiği çocuğun seviyesine uygun bir şekilde açıklandıktan sonra hangi durumlarda kullanıldığı belirtilir. • Dua, şükür ve özür dilemenin insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur.	1. Ali Teşekkür Ediyor 2. Allah Görür Her Şeyi 3. Dua Ediyorum 4. Şükür Çiçeği 5. Allah Bizi Duyuyor Draması 6. Ömer’in Duası Hikâyesi 7. Yemek Duası 8. Unuttum Hatırlat Oyunu 9. Lezzetli Ekmek 10. Kırılan Çiçek 11. Dua Kolyesi 12. Kandil Simidi Hikâyesi 13. Minik Meşenin Endişesi Hikâyesi 14. Allah Her Şeyi Görür Hikâyesi Performans Ödevi: Dua Yıldızları

E K İ M	4.	SEVGİ VE MERHA MET	1. Kendine dair olumlu düşüncelerini ifade eder. 2. Ailesine karşı sevgisini gösterir. 3. Arkadaşlarına karşı sevgisini gösterir. 4. Çevresindeki varlıkları sever. 5. Çevresindeki varlıklara merhamet gösterir. 6. Allah'a olan sevgisini gösterir. 7. Peygambere olan sevgisini gösterir. 8. Sevgi ve merhamet davranışlarının olumlu sonuçlarını fark eder.	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan sevgi ve merhametin insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Sevgi ve merhamet konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Çocuğun kendisini, ailesini, arkadaşlarını ve çevresindeki varlıkları sevmesinin önemi; sözel ve davranış olarak sevgi göstergelerinin neler olduğu üzerinde durulur.	1.HAFTA 1. İslam Dini Sevgi Dini Şiiri 2. Peygamberimizin Çocuklara Sevgisi 3. Bilge Kuş Draması 4. Kabak Draması 5. Rahman Olan Allah Hikâyesi 6. Cami Parmak Draması 7. Camiyi Seviyorum Şarkısı
------------------	----	-----------------------------	---	--	--

	HAF TA	Ü Nİ TE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
E K İ M	5.		9. Sevgi ve merhamet göstermenin Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunu farkına varır. 10.Allah'ın tüm varlıkları sevip onlara merhamet ettiğinin farkına varır.	Allah'ın ve Peygamberimizin sevdiği davranışları yerine getirmenin onlara olan sevginin göstergeleri olduğu vurgulanır. • Allah'ın insanlara olan sevgi ve merhameti, insanlar için yarattığı varlıklar ve nimetlerden örneklerle açıklanır. • Peygamberimizin hayatından sevgi ve merhamet örneklerine yer verilir. Onun özellikle çocukları çok sevdiğine dikkat çekilir. • Sevgi ve merhamet davranışlarının insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur	2.HAFTA 1. Dön Dön Dönelim Oyunu 2. Sevgi Kurabiyeleri 3. Elmanın Yolculuğu Draması 4. Kelebek Draması 5. Allah'ın Rahim İsmi 6. Allah'ın Vedud İsmi 7. Peygamberimiz ve Karıncalar Performans Ödevi: Sevgi Çiçeği
K A S I M	6. Ve 7.	S A Y G I	1. Saygı ile ilgili ifadeleri kullanır. 2. Ailesine karşı saygı gösterir. 3. Arkadaşlarına karşı saygı gösterir. 4. Çevresine karşı saygılı davranır. 5. Allah'a olan saygısını gösterir. 6. Peygambere olan saygısını gösterir. 7. Saygı davranışlarının olumlu sonuçlarını fark eder. 8. Saygılı olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunu farkına varır. 9. Peygamberimizin, çevresindeki tüm varlıklara karşı saygılı olduğunu bilir. 10.Kur'an-ı Kerim'e saygı gösterir. 11.Ezan okunurken saygı gösterir. 12.Farklılıklara saygı gösterir. 29 EKİM 2018 RESMİ TATİL	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan saygının insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Saygı konusu, öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Başkalarını rahatsız etmeme, biri konuşurken onun sözünü kesmeme, izin isteme gibi örneklerle çocuğun ailesine, arkadaşlarına ve çevresine karşı saygılı olmasının önemi üzerinde durulur. • "Sayın, bey, hanım, siz" gibi hitaplar, yaşlılarına ismi ile hitap etme gibi saygı ifadelerine yer verilir. • Allah ve Peygamberimizle ilgili yüce, hazreti, sallallahu aleyhi ve sellem gibi ifadeleri söylemenin birer saygı göstergesi olduğu vurgulanır. • Kur'an-ı Kerim ve ezan okunurken dinlemesi gerektiği vurgulanır. • Saygı davranışlarının insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur.	1.HAFTA 1. Saygı Kelimeleri Oyunu 2. Salavat Melodisi 3. Allah'ın Hâlik İsmi 4. Maske Draması 5. Namaza Hazırlık 6. Namaza Saygı Draması 12 2.HAFTA 1. Saygı nekleri 2. Gürültü Yapan Can Hikâyesi 3. Komşu Hakkı Hikâyesi 4. Söze Saygı Draması 5. Rüzgâr ve Güneş Draması 6. Zeyd'in Kuşu 7. Namaz Kılma Uygulaması Performans Ödevi: Cami Maketi

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
KASIM	8.	SORUMLULUK	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan sorumluluğun insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Sorumluluk konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Çocukların temizlik, yemek, dinlenme, giyinme gibi öz bakım becerilerini geliştirecek konular üzerinde durulur. Beden ve çevre temizliğinin önemi vurgulanır. • Çocuğun ailesine, arkadaşlarına ve çevresindeki varlıklara karşı sorumlu davranmasının önemi konusunda farkındalık kazandırılır. • Çocuklara sınıf içi ve sınıf dışında yapabilecekleri düzeyde görevler verilerek sorumluluk duygularının gelişmesi sağlanır. • Temel bir değer olarak sorumluluk alma konusunda çocukları motive edecek sınıf içi etkinlikler düzenlenir. • Çocuğun yetişkin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle bir işe başlaması ve o işi bitirmesi için gerekli ortam düzenlenir. • Allah'a ibadet etmek, verdiği nimetler için teşekkür etmek, O'nu sevmek gibi sorumluluklar ve görevlerin olduğu konusunda farkındalık davranışlarının insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur.	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan sorumluluğun insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Sorumluluk konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Çocukların temizlik, yemek, dinlenme, giyinme gibi öz bakım becerilerini geliştirecek konular üzerinde durulur. Beden ve çevre temizliğinin önemi vurgulanır. • Çocuğun ailesine, arkadaşlarına ve çevresindeki varlıklara karşı sorumlu davranmasının önemi konusunda farkındalık kazandırılır. • Çocuklara sınıf içi ve sınıf dışında yapabilecekleri düzeyde görevler verilerek sorumluluk duygularının gelişmesi sağlanır. • Temel bir değer olarak sorumluluk alma konusunda çocukları motive edecek sınıf içi etkinlikler düzenlenir. • Çocuğun yetişkin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle bir işe başlaması ve o işi bitirmesi için gerekli ortam düzenlenir. • Allah'a ibadet etmek, verdiği nimetler için teşekkür etmek, O'nu sevmek gibi sorumluluklar ve görevlerin olduğu konusunda farkındalık davranışlarının insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur.	1.HAFTA 1. Ördek Kukla Oyunu 2. Çevremizi Temiz Tutalım Draması 3. Mikrop Avı Oyunu 4. Elif'in Malzemeleri Hikâyesi 5. Geciken Saat Hikâyesi 6. Abdest Alma Draması ve Şiiri 9. 19.11.2018 23.11.2018 12 2.HAFTA 1. İsrâf Nedir? 2. Sorumlulukları m Var 3. Musa'nın Domatesleri Hikâyesi 4. Kâinatla İsrâf Yoktur 5. Eski Defter Draması 6. Minik Pirinç Hikâyesi 7. Veda Hutbesi Performans Ödevi: Geri Dönüşüm Kutum
	9.				

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AMAÇLAR	ETKİNLİK
EKİM	1.	KUR'ANI KERİMİ ÖĞRETME	1. Kur'an-ı Kerim'in özel bir kitap olduğunu fark eder. 2. Kur'an-ı Kerim dinlemeyi sever. 3. Kur'an-ı Kerim'e saygı davranışlarını	1. Harflerin okuma yönünü fark eder. .bilir isimlerini harflerinin ب، ت، ث، ا، 2. tanır şekillerini harflerinin ا، ب، ت، ث، 3 seslerini/şekillerini harflerinin ب، ت، ث، ا، 4 birbirinden ayırır. .seslendirir harflerini ا، ب، ت، ث، 5 6. Başarı duasını ve manasını	1. Kur'an-ı Kerim'i Tanıyorum 2. Hazine Avı Oyunu 3. Besmele Şiiri 4. Besmele Etkinliği 5. Kelime-i Tevhid 6. Kelime-i Şehadet 7. Kur'an Allah'ın Sözü 8. Trafik İşaretleri Oyunu 9.

			bilir. 4. Kur'an-ı Kerim öğrenmeye istekli olur. 5. Besmele ve anlamını söyler. 6. Kelime-i Tevhit ve anlamını söyler. 7. Kelime-i Şehadet ve anlamını söyler.	söyler.	Çocuklarla Kek Pişirme
E K İ M	2. 3.	ث، ت، ب، ا، HARFLERİ Nİ TANIMA VE EZBER	1. Harflerin okuma yönünü fark eder. .bilir isimlerini harflerinin ث، ت، ب، ا، 2. tanır şekillerini harflerinin ث، ت، ب، ا، 3 seslerini/şekillerini harflerinin ث، ت، ب، ا، 4 birbirinden ayırır. .seslendirir harflerini ث، ت، ب، ا، 5 6. Başarı duasını ve manasını söyler.	• Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımlarına yönelik, çocuğun seviyesine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Öğretici öncelikle harf mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalemi doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere de yer verilir. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır.	1. Harflerin Draması 2. Harflerdir Lazım Olan 3. Çizgileri Birleştir 4. Harfleri Bakliyat İle Yazma 5. Hafıza Oyunu 6. Nokta Koyma Etkinliği 7. Harfleri Yuvarlak İçine Alma 8. Harf Olalım Sraya Girelim Oyunu 9. Harfler Yarışıyor 10. Rabbi Yessir Duası 11. Dua ve Sure Ezberi

A Y	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AMAÇLAR	ETKİNLİK
K A S I M	4. 5. 6. 7.	خ، ح، ج، HARFLERİ Rİİ TANIMA VE EZBER ذ، د، ر، ز HARFLERİ TANIMA VE EZBER	1. خ، ح، ج harflerinin isimlerini bilir 2. ج harflerinin şekillerini tanır 3. ج harflerinin şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. 4. ج harflerini seslendirir 5. ج harflerini Sübhâneke duasını ezbere okur. 29 EKİM 2018 RESMİ TATİL 1. İr isimlerini harflerinin د، ذ، ر، ز 2. د، ذ، ر، ز harflerinin seslerini/şekillerini harflerinin د، ذ، ر، ز 3. د، ذ، ر، ز birbirinden ayırır. 4. د، ذ، ر، ز harflerini seslendirir 5. Salli-barik dualarını ezbere okur.	Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımlarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalemi doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere de yer verilir. • Öğretici öncelikle harf mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlenin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve sûreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlemede güçlük çekilen dua ve sûreler olduğunda öğretici tarafından konuların yerleri değiştirilebilir.	1. Harflerin Draması 2. Harflerdir Lazım Olan 3. Çizgileri Birleştir 4. Harfleri Bakliyat İle Yazma 5. Hafıza Oyunu 6. Nokta Koyma Etkinliği 7. Harfleri Yuvarlak İçine Alma 8. Harf Olalım Sraya Girelim Oyunu 9. Harfler Yarışıyor 10. Rabbi Yessir Duası 11. Dua ve Sure Ezberi

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
K A S I M	1.	Y A R D I M	1. Yardım gerektiren durumların farkına varır. 2. İhtiyacı olduğunda yardım ister. 3. Aile bireylerine yardım eder. 4. Arkadaşlarına yardım eder. 5. Yardım edilmesi veya istenmesi gereken durumları bilir. 6. Yardımlaşmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. 7. Peygamberimizin yardımsever bir insan olduğunu bilir. 8. Yardımlaşmanın olumlu sonuçlarını fark eder. 9. Yardımlaşma ve paylaşmaya istekli olur.	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan yardımlaşmanın insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Yardımlaşma konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Çocuğun ailesine ve arkadaşlarına yardım etmesinin önemi üzerinde durulur. • Çocukların hangi durumlarda ve nasıl yardım etmesi/istemmesi gerektiği üzerinde durulur. • Herhangi bir kaza ve tehlike anında yardım istemesi gerektiği numaralarla ilgili kısa bilgiler verilir. • Dinimizin yardımlaşmaya verdiği önem vurgulanır. • Peygamberimizin insanlara çokça yardım ettiğine dair örnekler verilir. • Yardımlaşma davranışlarının insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur. • Temel bir değer olarak yardımlaşma konusunda çocukları motive edecek sınıf içi etkinlikler düzenlenir.	1.HAFTA 1. Ensar ve Muhacir 2. Filli Kazağı Paylaşmak Hikâyesi 3. Susayan Köpek 4. Otobüs Draması 5. Sahabenin İkrâmı 6. Göçmen Kuşlar 7. Mescid-i Nebevî
A R A L I K	2.	M L A Ş M A			2.HAFTA 1. Sevincimizi Paylaşalım 2. Kâinattaki Yardımlaşma Draması 3. Uzun Kaşıklar Hikâyesi 4. Kuş Sarayları Hikâyesi 5. Sadaka Hikâyesi 6. Bahçemizi Yapalım Draması Performans Ödevi: Yardımlaşma Kumbarası

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
A R A L I K	3.	SABIR	1. İsteklerini ertelemesini bilir. 2. Gerektiğinde sırasını bekler. 3. Allah'ın sabırlı davranmayı sevdiğini bilir. 4. Peygamberimizin sabırlı bir insan olduğunu bilir. 5. Sabırlı olmanın olumlu sonuçlarını fark eder. 6. Sabırlı olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunun farkına varır. 7. Sabırlı olmayı gerektiren durumlara örnekler verir.	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan sabrın insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Sabır konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Çocukların temizlik ve yemek gibi tüm ihtiyaçları belli bir sıra ve disiplin içerisinde gerçekleştirilerek hangi durumlarda sabretmeleri gerektiği üzerinde durulur. • Peygamberimizin hayatından sabır örnekleri verilerek O'nun çok sabırlı bir insan olduğu vurgulanır. • Sabırlı davranmanın insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur. • Başarı ve mutlulukta, sabırlı davranmanın etkisi konusunda farkındalık oluşturulur.	1. Şeker Kolyesi 2. Abdullah'ın Sabrı Hikâyesi 3. Sabrın Sonu Selamet Şiiri 4. Çimlenen Tohumlar 5. Pandomim ile Sabır 6. Sabırlı Peygamberim 7. Sabır Çiçeği Hikâyesi 8. Turşu Kurma Etkinliği 9. Şeftali Ağacı Hikâyesi 10. Hz. Eyyüp'ün Sabrı 11. Sabır Draması 12. Penguen'in Sabrı Hikâyesi 13. Sabır Örnekleri Performans Ödevi: Sabır Mikrofonu

A R A L I K	4.	İYİLİK	1. İyiliğin karşılık beklemeden yapılması gereken bir davranış olduğunu bilir. 2. İyilik olarak nitelendirilebilecek davranışların neler olabileceğini ayırt eder. 3. İyilik yapmanın olumlu sonuçlarını fark eder. 4. İyiliksever bir insanın özelliklerini bilir. 5. İyilik yapmaya istekli olur. 6. İyilik yapmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunu farkına varır. 7. Peygamberimizin iyiliksever bir insan olduğunu bilir.	• Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan iyiliğin insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • İyilik konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Peygamberimizin iyiliksever bir insan olduğuna dair örnekler verilir. • İyiliksever bir insanın özelliklerinin neler olduğu üzerinde durulur. • Günlük yaşamda, iyilik olarak nitelendirilebilecek davranışlara örnekler verilir. • İyilik yapmanın insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur. • Temel bir değer olarak iyilik yapma konusunda çocukları motive edecek sınıf içi etkinlikler düzenlenir.	1. İyilik Fotoğrafları 2. Sorumu Cevapla Oyunu 3. Sadaka Taşları Hikâyesi 4. Hasta Ziyareti Draması 5. Doğru Davranış Hangisi 6. İyilik Mısırları 7. İyilik Şiiri 8. İyilik Çiçekleri Draması 9. Sim Oyunu 10. Yaşlı Tavşan Hikâyesi 11. İyilik Güneşi Draması Performans Ödevi: İyilik Halkası

A Y	HAF TA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
A R A L I K	5.	DOĞR ULUK VE DÜRÜ STLÜ K	1. Dürüst bir insanın özelliklerini bilir. 2. Ailesine her zaman dürüst davranır. 3. Arkadaşlarına her zaman doğruyu söyler. 4. Dürüst olan ve olmayan davranışları ayırt eder. 5. Çevresine karşı her zaman dürüst olur. 6. Dürüst olmanın Allah'ın sevdiği davranışlardan olduğunu farkına varır. 7. Peygamberimizin doğru ve güvenilir bir insan olduğunu bilir. 8. Müslümanın güvenilir insan olduğunu bilir. 9. Doğru ve dürüst olmanın olumlu sonuçlarını fark eder. 01 OCAK 2019 RESMİ TATİLİ	Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan doğruluk ve dürüstlüğün insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Doğruluk ve dürüstlük konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır. • Çocukların ailesine, arkadaşlarına ve çevresine karşı doğru ve dürüst davranmasının önemi üzerinde durulur. • Peygamberimizin doğru ve güvenilir bir insan olduğuna dair örnekler verilir. • Temel bir değer olarak doğru ve dürüst olma konusunda çocukları motive edecek sınıf içi etkinlikler düzenlenir. • Verilen örnek durumlarda, dürüst davranışın nasıl olabileceği ve sonuçları üzerinde durulur. • Doğru ve dürüst olmanın insan hayatındaki olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur.	1.HAFTA 1. Müslüman Doğru Olur Şiiri 2. İki Yavru Ayıcık Hikâyesi 3. Parolayı Bul Oyunu 4. Yırtık Kitap Hikâyesi 5. Ayşegül'ün Kedisi Hikâyesi 6. Trafik Polisi Draması 6. 31.12.2018 04.01.2019 12 2.HAFTA 1. Doğruluk Şiiri 2. Hz. Ali'nin Doğruluğu 3. Eğer Vermeseydin 4. Doğruluk Çizgisi Oyunu 5. Camım Ablam Hikâyesi Performans Ödevi: Doğruluk Treni
	O C A K	7.	ADAL ET	1. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. 2. Adil olan ve olmayan davranışları ayırt eder. 3. Çevresine karşı adil davranır.	• Çocukların, dinimizin temel değerlerinden biri olan adaletin insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olduğunu fark etmelerine yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Adalet konusu öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan yola çıkılarak ele alınır.

AY	H A F T A	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
K A S I M	1 . - 2 .	س، ش، ص، ض HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER	1 bilir. Şekillerini harflerinin س، ش، ص، ض 2. tanır. Harflerinin س، ش، ص، ض 3. şekillerini/seslerini birbirinden ayırır. س، ض seslendirir harflerini. 4 5. İhlas س، ض Sûresi'ni ezbere okur.	Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımlarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalemi doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko- motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere yer verilir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır	1. Harflerin Draması 2. Harflerdir Lazım Olan 3. Çizgileri Birleştir 4. Harfleri Bakliyat İle Yazma 5. Hafıza Oyunu 6. Nokta Koyma Etkinliği 7. Harfleri Yuvarlak İçine Alma 8. Harf Olalım Sraya Girelim Oyunu 9. Harfler Yarışıyor 10.Rabbi Yessir Duası 11.Dua ve Sure Ezberi
ARALIK	3 .	ظ ط HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER	1. ظ ط harflerinin 2. isimlerini bilir ظ ط harflerinin şekillerini 3. tanır ظ ط harflerinin şekillerini/seslerini 4. birbirinden ayırır ظ ط harflerini seslendirir. 5. Kevser Sûresi'ni ezbere .okur	Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlelerin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve sûreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlemede güçlük çekilen dua ve sûreler olduğunda öğretici tarafından konuların yerleri değiştirilebilir.	1. Harflerin Draması 2. Harflerdir Lazım Olan 3. Çizgileri Birleştir 4. Harfleri Bakliyat İle Yazma 5. Hafıza Oyunu 6. Nokta Koyma Etkinliği 7. Harfleri Yuvarlak İçine Alma 8. Harf Olalım Sraya Girelim Oyunu 9. Harfler Yarışıyor 10.Rabbi Yessir Duası 11.Dua ve Sure Ezberi

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
ARALIK	4.	ع، غ، HARF LERİN İ TANI MA VE EZBER	1. ع، غ، harflerinin isimlerini bilir. 2. ع، غ، harflerinin şekillerini tanıır. 3. ع، غ، harflerinin seslerini birbirinden ayırır. 4. ع، غ، harflerini seslendirir. 5. ع، غ، harflerini Tahiyât duasını Ezbere okur	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalem doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere yer verilir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlenin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve sûreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlemede güçlük çekilen dua ve sûreler olduğunda öğretici tarafından konuların yerleri değiştirilebilir. 	1. Harflerin Draması 2. Harflerdir Lazım Olan 3. Çizgileri Birleştir 4. Harfleri Bakliyat İle Yazma 5. Hafıza Oyunu 6. Nokta Koyma Etkinliği 7. Harfleri Yuvarlak İçine Alma 8. Harf Olalım Sıraya Girelim Oyunu 9. Harfler Yarışıyor 10. Rabbi Yessir Duası 11. Dua ve Sure Ezberi
			5.		
	6.	ف، ق، ل، HARF LERİN İ TANI MA VE EZBER	1. ف، ق، harflerinin isimlerini bilir. Şekillerini harflerinin tanıır. Harflerinin ق، ل، ف، harflerinin seslerini birbirinden ayırır. Seslendirir. ف، ق، harflerini Rabbena dualarını ezbere okur. 01 OCAK 2019 RESMÎ TATİLİ		
			7.		

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
ŞUBAT	1. VE 2.	A L L A H ' I S E V İ Y O R U M	1. Allah'ın var ve bir olduğunu bilir. 2. Tüm varlıkları Allah'ın yarattığını bilir. 3. Allah'ın tüm varlıkları sevdiğini bilir. 4. Allah'ın merhametli olduğunu bilir. 5. Allah'ın her şeyi bildiğini, işittiğini ve gördüğünü bilir. 6. Allah'ı sever ve O'na güvenir. 7. Allah'ın verdiği nimetlerin farkına varır.	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukların Allah'ı sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Allah'ın sevdiği davranışları yerine getirmenin O'nu sevmenin göstergeleri olduğu vurgulanır. • Allah'ın bizi çok seven, çok merhametli, bize rızık veren, her şeye gücü yeten vb. özellikleri çocuğa uygun etkinliklerle anlatılır. • Yaratılmış küçük-büyük her şeyin değerli ve saygın olduğu bilinci geliştirilir. • Allah'ın insanlara verdiği nimetlerin neler olduğu örneklerle vurgulanır. • Çocukları doğadaki varlıkların özellikleri hakkında soru sormaya, merak etmeye, araştırmaya, incelemeye ve keşfetmeye yönelten etkinlikler gerçekleştirilir. • Konu sevgi, merhamet ve şükür gibi daha önceden ele alınan konularla ilişkilendirilir. 	1. HAFTA 1. Karagöz ile Hacivat 2. Teşekkür Ederim Oyunu 3. Biliyorum, Varsın ve Birsın! 4. Minik Tohumun Büyüme Draması 5. Merhamet Keşfine Çıkıyoruz 6. Meryem'in Elması Hikâyesi 7. Şükür Sepeti 2. HAFTA 1. Görmeden İnandım Sana 2. Rızık Zinciri 3. Her Şey İnsanın Hizmetinde Draması 4. Su Hayattır 5. Akıllı Karınca ile Bilgin Ağaç Hikâyesi 6. Küçük Murat'ın Allah'a Teşekkürü Draması 7. Ben Bir Damlayım 8. Habersiz Kalma Draması Performans Ödevi: Allah'ı Seviyorum Çünkü...

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
ŞUBAT	3.	PEYGAMBERİMİ	1. Peygamberlerin görevlerini bilir. 2. Peygamberimizin kişisel özelliklerini bilir. 3. Peygamberimizin insan ilişkilerine yönelik güzel davranışlarından örnekler verir. 4. Peygamberimizle ilgili saygı ifadelerini bilir. 5. Peygamberimizin örnek bir insan olduğunu kavrar. 6. Günlük yaşamında Peygamberimizin bazı davranışlarını model alır. 7. Peygamberimizin çocukları sevdiğini bilir.	Çocukların Peygamber Efendimizi (s.a.s.) sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Peygamberlerin insanlara iyiliği öğretmekle görevli insanlar olduğu belirtilir; Peygamberimizin son peygamber olduğuna dikkat çekilir. • Peygamberimizin doğumu, ailesi ve çocukluğu ile ilgili bilgiler verilir, kişiliğine dair özellikleri belirtilir. • Peygamberimizin sevdiği davranışları yerine getirmenin O'nu sevmenin göstergesi olduğu vurgulanır. • Peygamberimizle ilgili saygı ifadeleri işlenirken insanların birbirleri için kullandığı saygı ifadeleri hatırlatılır. Ardından peygamberimizle ilgili Hz. sevgili, yüce gibi nitelermeler ile ismi anılınca söylenen salâvat sözcüklerini konu alan etkinliklere yer verilir. • Peygamberimizin çocuk sevgisine ilişkin örneklerle yer verilir. • Çocuklar yemek, dinlenme, selamlaşma gibi hususlarda Peygamberimizin yaptığı davranışları yapmaları konusunda teşvik edilir. • Peygamberimizin sevgisi, merhameti, adaleti, dürüstlüğü gibi O'nun örnekliliğini gösteren vasıflar, çocukların seviyelerine uygun etkinliklerle anlatılır.	1.HAFTA 1. Doğruyu Bul Draması 2. Güller Çiçek Açtı Oyunu 3. En Nazik İnsan Draması 4. Kimdir Bu Oyunu 5. Zehra'nın Peygamber Sevgisi Hikâyesi 6. Peygamberimiz Herkese Değer Verirdi 7. Sensin Doğru Şiiri
	4.	SEVİYORUM			2.HAFTA 1. Canım Peygamberim 2. Peygamberimizin Nezaketi Draması 3. Bereketli Çocuk Şiiri 4. Peygamberimin Ailesini Tanıyorum 5. Osman'ın Dürüstlüğü Hikâyesi 6. Temizlik Halkaları 7. Peygamberleri Seviyorum Performans Ödevi: Peygamberimizin Sözlerini Öğreniyorum

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
MART	5.	KİTABI SEVİYORUM	1. Kur'an-ı Kerim'in özelliklerini bilir. 2. Kur'an-ı Kerim'e saygı davranışları gösterir. 3. Kur'an-ı Kerim okuduğunu duyduğunda ilgiyle dinler. 4. Kur'an-ı Kerim okumanın Allah'ın sevdiği davranışlardan biri olduğunun farkına varır. 5. Namazda Kur'an-ı Kerim'den ayetler okuduğunu bilir. 6. Kur'an-ı Kerim okumanın olumlu sonuçlarını fark eder. 7. Kur'an-ı Kerim okumaya istekli olur.	Çocukların yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'i sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın sözü olduğu, Allah'ı bize tanıtan bir kitap olduğu, onda insanların uyması gereken ve onları mutluluk ve huzura götüren en güzel kuralların bulunduğu, insan hayatında rehber olduğu gibi hususlar vurgulanır. • Kur'an-ı Kerim'i eline aldığında özen göstermek, okunurken sessizce dinlemek vb. Kur'an-ı Kerim'e saygı gösterilmesi gerektiren durumlar ele alınır. • Kur'an-ı Kerim okumanın insan hayatına olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur. • Çocukları Kur'an-ı Kerim okuma konusunda motive edecek sınıf içi etkinlikler düzenlenir.	1.HAFTA 1. Beni Tanı Oyunu 2. Sürpriz Yumurta 3. Yüce Kitabım Şiiri 4. Dur ve Dinle Oyunu 5. Kitabım Kur'an
	6.				

MART	7.	İNSANLARI SEVİYORUM	1. İnsanların farklı ve ortak özelliklerini bilir. 2. Ailenin insan yaşamındaki önemini kavrar. 3. Arkadaşlığın insan yaşamındaki önemini kavrar. 4. Toplumsal yaşamda insanların farklı rolleri olduğunu bilir. 5. İnsanların birbirlerine ihtiyaç duyduklarını fark eder. 6. Belli başlı görgü kurallarını bilir. 7. Görgü kurallarına uygun davranır.	Çocukların en güzel varlık olarak yaratılan insanı sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Allah'ın bütün insanları farklı farklı özelliklerde yarattığı, insanların birbirlerine ihtiyaç duyduğu, insanlar arasında yardımlaşmanın önemli olduğu gibi hususlar belirtilir. • Ailenin ve arkadaşların insan ilişkilerinde önemli olduğu vurgulanır. • Toplumsal yaşamda öğretmen, doktor, terzi vb. farklı görevler yapan insanların olduğu, tüm bunların birbirlerine ihtiyaç duyduğu belirtilir. • Belli başlı görgü kurallarının ne olduğu, bu kurallara uygun davranmanın insana ne gibi kazanımlar sağladığı üzerinde durulur.	1.HAFTA 1. Biz Hz. Âdem'in Çocuklarıyız 2. Parmak İzlerimiz 3. 3NİK Oyunu 4. Bin Kişinin Yaptığı Pasta Hikâyesi 5. Arı Zuzz Hikâyesi 6. Benim Evim, Benim Ailem 2.HAFTA 1. Zeytinyağlı Pırasa Hikâyesi 2. Her Şey Arkadaşla Güzel Oyunu 3. Aileme Yardım Ediyorum Draması 4. Farklı Farklıyız Draması 5. Biz Bir Aileyiz Hikâyesi 6. Haklara Saygılıyım Performans Ödevi: Sevgi Çemberi
	8.				

A Y	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
Ş U B A T	1.	KUR'AN HARFLERİNİN TANIMA VE EZBER : İlk 14 Harf	1. Kur'an harflerinden ilk 14 harfin isimleri, şekilleri ve seslerini hatırlar. 2. Kur'an harflerinden ilk 14 harfin baştaki şekillerini tanıır. 3. Kur'an harflerinden ilk 14 harfin ortadaki şekillerini tanıır. 4. Kur'an harflerinden ilk 14 harfin sondaki şekillerini tanıır. 5. Kur'an harflerinden ilk 14 harfin baştaki, ortadaki ve sondaki şekillerini ayırt eder. 6. Harfleri farklı özelliklerine göre gruplandırır. 7. Amentü Duası'nı ezbere okur.	• Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalem doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere yer verilir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanılır. • Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlenin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve süreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlemede güçlük çekilen dua ve süreler olduğunda öğretici tarafından konuların yerleri değiştirilebilir. • Ezberlenen dua ve sürelerin anlamları çocukların seviyeleri dikkate alınarak kısaca açıklanır.	1. Harfleri Boyama 2. Çizgileri Birleştir 3. Harflerin Draması 4. Harflerin Draması-2 5. Haydi Bul Oyunu 6. Dua ve Sure Ezberi
	2.				
	3.	KUR'AN HARFLERİNİN TANIMA VE EZBER : Son 14 Harf	1. Kur'an harflerinden son 14 harfin isimleri, şekilleri ve sesleri ile ilgili bilgilerini tekrar eder. 2. Kur'an harflerinden son 14 harfin baştaki şekillerini tanıır. 3. Kur'an harflerinden son 14 harfin ortadaki şekillerini tanıır. 4. Kur'an harflerinden son 14 harfin sondaki şekillerini tanıır. 5. Kur'an harflerinden son 14 harfin baştaki, ortadaki ve sondaki şekillerini ayırt eder. 6. Harfleri farklı özelliklerine göre gruplandırır. 7. Amentü Duası'nın anlamını bilir.		1. Harfleri Boyama 2. Çizgileri Birleştir 3. Harflerin Draması 4. Harflerin Draması-2 5. Haydi Bul Oyunu 6. Dua ve Sure Ezberi
	4.				

A Y	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
M A R T	5.	HARE KELE Rİ TANI MA VE EZBER	1. Üstün hareketini tanır. 2. Esre hareketini tanır. 3. Ötre hareketini tanır. 4. Harfleri hareketlerine uygun şekilde seslendirir. 5. Nâs Suresi'ni ezbere okur.	• Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalem doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere yer verilir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde	1. Harfler Harekelendi 2. Artık Okuyoruz
	6.				
	7.				
	8.	CEZM İŞARE TİNİ TANI MA VE EZBER	1. Cezm işaretini tanır. 2. Harfleri cezm işaretine uygun şekilde birleştirir. 3. Felak Suresi'ni ezbere okur		

A Y	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
N İ S A N	1.	K Â N A T I S E V İ Y O R U M	1. Allah'ın kâinatı bir düzen içerisinde yarattığını fark eder. 2. Doğada vakit geçirirken kâinatın güzelliklerini fark eder. 3. Allah'ın insanlar için pek çok nimetler yarattığını bilir. 4. Çevreyi temiz tutar. 5. Çevreye zarar verici davranışlardan uzak durur. 6. Allah'ın insanlar için yarattığı nimetleri verimli kullanır.	• Çocukların kâinatın yaratılışındaki güzelliği fark etmelerini ve kâinatı sevgi temelinde tanıyıp merak etmelerine katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Allah'ın harika bir şekilde ve bir düzen içerisinde yarattığı dağlar, ağaçlar, çiçekler gibi varlıklara ilişkin çocuklarda çevre farkındalığı oluşturulur. • Çocuklara doğa ve çevre bilinci kazandırmak için sınıf dışı etkinliklere yer verilir. • Çocukların yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan varlıkları (su, toprak, enerji, gıda gibi) dikkatli ve verimli kullanmaları gerektiği (tasarruflu olma) üzerinde durulur. • Allah'ın kâinatta insanlara birçok nimet verdiği, bu nimetlerin israf edilmemesi gerektiğine dikkat çekilir. • Çocukların çevredeki doğal güzellikleri korumak üzere sorumluluk almaları sağlanır.	1. HAFTA 1. Kâinatı Keşfediyorum Draması 2. Buldur, Söylet 3. Kâinattaki Düzen Hikâyesi 4. Yaratılanı Sev Yaratandan Ötürü Draması 5. Minik Solucan Draması 6. Bütün Çöpler Kendi Kutusuna Draması 2. HAFTA 1. Kâinata Açılan Pencereler 2. Kâinat Konuşuyor Draması 3. Ekşi Sütten Tatlı Peynir Hikâyesi 4. Her Şey Bize Emanet 5. Çevrem Temiz, İçim Rahat Draması 6. Kaplumbağanın Seyir Defteri Draması Performans Ödevi: Doğayı Seviyorum, Kirlletmiyorum
	2.				

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
	3. ----- 4.	DİNİ Mİ SEVİYORUM	1. Dinimizin temel özelliklerini bilir. 2. İslam'ın beş şartını bilir. 3. Kelime-i Şehadet'in dinimizdeki önemini fark eder. 4. Namaz ibadetinin temel özelliklerini bilir. 5. Namaz ibadetine ilişkin rükû ve secde gibi hareketleri yapar. 6. Oruç ibadetinin temel özelliklerini bilir. 7. Zekât ibadetinin başlıca faydalarını bilir. 8. Hac ibadetinin temel özelliklerini bilir. 9. İbadet etmenin olumlu sonuçlarını fark eder. 23 NİSAN 2019 RESMİ TATİL 01 MAYIS 2019 RESMİ TATİL	• Çocukların dinimiz İslam'ı sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Dinimizin İslam olduğu, İslam'ın sevgi, barış ve kolaylık dini olduğu, insanlara değer verdiği vb. temel özellikleri üzerinde durulur. • Kelime-i Şehadet, namaz, oruç, zekât ve hac, çocukların seviyesi dikkate alınarak ayrıntıya girilmeden açıklanır. • Namaz ibadetinin yapılışına yönelik etkinliklere yer verilir. • İbadet etmenin insanlara kazandırdıklarının neler olabileceği üzerinde durulur.	1.HAFTA 1. Dinimi Öğreniyorum Oyunu 2. Namaz Dinin Temelidir 3. Merve Oruç Tutmayı Öğreniyor Hikâyesi 4. Sadaka Nedir? 5. Temiz Sınıf Draması 2.HAFTA 1. Aynam Ol Draması 2. Mutluluğun Resmi Draması 3. İlk Sadakam Hikâyesi 4. Camimiz Çiçek Açacak Hikâyesi Performans Ödevi: Minik Şairlerden Şiir Kitabı

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
MAYIS	5.	DİNİ MEKÂNLARI MİZİ SEVİYORUM	1. Caminin genel özelliklerini bilir. 2. Camiye gitmeye istekli olur. 3. Ezanın önemini fark eder. 4. Kâbe'nin Müslümanlar için önemini bilir. 5. Mescid-i Nebevi'yi tanıır. 6. Mescid-i Aksa'yı tanıır. 7. Dini mekânlarda bulunmanın olumlu etkilerini fark eder.	• Çocukların dini mekânlarımızı sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Camilerin minare, mihrap, minber, kubbe gibi bölümlerini tanıtmaya yönelik etkinliklere yer verilir. • Kâbe, Mescid-i Nebevi, Mescid-i Aksa tanıtılırken görsel materyallerden yararlanır. • Dini mekânlarda bulunmanın insan ilişkilerine olumlu katkılarının neler olabileceği üzerinde durulur. • Camilerin hayatımızdaki önemi üzerinde durulur	1. Döndüm Kibleye Hikâyesi 2. Babaannemin Kâbe Ziyareti Hikâyesi 3. Camiler Dile Gelse Hikâyesi 4. Selimiye Camii'ni Ziyaret Hikâyesi 5. İbadete Saygı Draması 6. Namaza Davet 7. Güzel Kâbe'm 8. Suffe Okulu 9. Mescid-i Aksa 10. Camimiz Draması 11. Çuf Çuf Camiye Draması 12. Minik Mimarlar 13. Ezan Çiçeği Hikâyesi Performans Ödevi: Camilerimizi Tanıyorum
MA YIS	6.	VATANIMI SEVİYORUM	1. İnsan için vatanın önemini fark eder. 2. Vatanını sever. 3. Bayrağını sever. 4. Vatana karşı görevleri bilir. 5. Birlik ve beraberliğin vatan için önemini kavrar.	Çocukların vatanımızı sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Vatanın önemi ve vatanımıza karşı onu sevmek, korumak, çalışmak gibi görevlerimiz ele alınır. • Ülkemizin özelliklerini, tarihi ve doğal güzelliklerini tanıtıcı etkinliklere yer verilir.	1.HAFTA 1. Döndüm Kibleye Vatanım Türkiye'm 2. Vatanım Benim Kıymetlim 3. Vatanımı Seviyorum, İsrâf Etmiyorum 4. Çöp Kovası Hikâyesi 5. Büyüyünce Yapacağım 6. İslam Büyükleri Draması 7. Fetih Marşı

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
MAYIS	7.		6. Vatan sevgisiyle öne çıkan tarihi şahsiyetleri tanır. 7. İstanbul'un Fethi, Çanakkale Savaşı, 15 Temmuz gibi tarihi olayların önemini kavrar. 8. Vatan için çalışmanın önemini fark eder. 19 MAYIS 2019 RESMİ TATİL	• Çocuklara vatan ve bayrak sevgisinin kazandırılması için görsel ve işitsel materyallerden faydalanılır. • Önemli tarihi günler ve vatan sevgisiyle öne çıkmış şahsiyetler, çocuğun seviyesine uygun etkinliklerle tanıtılır	2.HAFTA 1. Memleketim 2. İsrâf Şiiri 3. Ben Çöp Değilim Hikâyesi 4. Vatanim Yeşilleniyor 5. İstiklal Şairimiz Draması 6. Küçük Seyyah Draması Performans Ödevi: Vatanim İçin Çalışıyorum
MAYIS	8.	BAYRAMLARI MIZI SEVİYORUM	1. Ramazan Bayramının temel özelliklerini bilir. 2. Kurban Bayramının temel özelliklerini bilir. 3. Bayramların insanlar üzerindeki olumlu sonuçlarını fark eder. 4. Bayramlaşmanın nasıl yapılacağını gösterir. 5. Kandil gecelerinin Müslümanlar için önemli olduğunu fark eder. 6. Cuma gününün Müslümanlar için özel bir gün olduğunu bilir.	• Çocukların bayramları sevgi temelinde tanımalarına katkı sağlamaya yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler yapılır. • Ramazan ve Kurban bayramlarının Allah'ın bizlere hediyesi olduğu belirtilir. • Dini ve milli bayramların sevinçleri çoğalttığı, bir araya gelmeye, kaynaşmaya, yardımlaşmaya ve paylaşmaya vesile olduğu vurgulanır. • Kültürümüzde yer alan bazı bayram geleneklerine yer verilir. • Mübarek gün ve gecelerde Müslümanların birbirlerini tebrik ettiğine değinilir. • Bayramlar, kandiller gibi özel gün ve gecelerin birlik beraberlik, kardeşlik, yardımlaşma ve paylaşma gibi sonuçları üzerinde durulur.	1. Bayramları Tanı Oyunu 2. Bayramlar Paylaşınca Güzel Hikâyesi 3. Günlerin Terazisi Oyunu 4. Taha'nın İlk Cuma Namazı Hikâyesi 5. Tebrik Kartı Yapıyorum 6. Köyde Bayram Hikâyesi 7. Nasıl Bir Bayram İstiyoruz? 8. Bin Aydan Hayırlıdır Bu Gece 9. Kadir Gecesi Draması 10. Fatma'nın Bayram Hediyeleri Hikâyesi Performans Ödevi: Bayramlaşma-Kandil Albümü

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIM	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
NİSAN	1. 2. 3. 4.	ŞEDDE İŞARETİNİ TANIMA VE EZBER TENVİN İŞARETİNİ TANIMA VE EZBER	1. Şedde işaretini tanır. 2. Harfleri şedde işaretine uygun şekilde seslendirir. 3. İhlas Suresi'ni ezbere okur ve anlamını bilir. 1. Tenvin işaretini tanır. 2. Harfleri tenvin işaretine uygun şekilde seslendirir. 3. Kevser Suresi'ni ezbere okur ve anlamını bilir. 23 NİSAN 2019 RESMİ TATİL 01 MAYIS 2019 RESMİ TATİL	• Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımalarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmaları göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalemi doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere yer verilir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlenin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve sûreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlemede güçlük çekilen dua ve sûreler olduğunda öğretici tarafından konuların yerleri değiştirilebilir. • Ezberlenen dua ve surelerin anlamları çocukların seviyeleri dikkate alınarak kısaca açıklanır.	Tut Bırak Oyunu Tenvin Arabası Oyunu

AY	HAFTA	ÜNİTE	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR	ETKİNLİK
MAYIS	5.	UZATMA HARFLERİNİ TANIMA VE EZBER	1. Uzatma harflerini (ا , و , ی), (tanır. 2. Harfleri uzatma harflerine uygun şekilde seslendirir. 3. Zamirin okunuşu ile ilgili kuralları bilir. 4. Zamirin okunuşu ile ilgili kuralları uygular. 5. Fatıha Suresi'ni ezbere okur ve anlamını bilir.	Çocukların harfleri ses, şekil vb. açılardan birbirinden ayırt edip tanımlarına yönelik, seviyelerine uygun etkinlikler uygulanır. • Harfleri öğretirken çocukların zorlanmalarını göz önüne alınarak kolaylaştırıcı ve Kur'an öğrenmeyi sevdirici bir yol izlenir. • Harflerin şekillerinin öğretilmesinde kalemi doğru tutma, noktaları birleştirme, düz ve eğik çizgiler çizme gibi çocukların psiko-motor gelişimlerine katkı sağlayacak etkinliklere yer verilir. • Öğretici öncelikle harfi mahrecine uygun seslendirir. Harflerin koro halinde seslendirilmesi yapılarak çocukların katılımı sağlanır. • Görsel ve işitsel materyallerden yararlanır. • Ezberler kolaydan zora doğru önce kelime kelime, sonra cümlelerin tamamının tekrar edilmesi şeklinde yapılır. • Ezberlenecek dua ve sûreler öncelikle öğretici tarafından okunur. Daha sonra koro halinde toplu tekrarlarla ezberleme kolaylaştırılır. • Ezberlemede güçlük çekilen dua ve sûreler olduğunda öğretici tarafından konuların yerleri değiştirilebilir. • Ezberlenen dua ve surelerin anlamları çocukların seviyeleri dikkate alınarak kısaca açıklanır.	1. Harfler Uzuyor Draması 2. Uzun-Kısa Oyunu
	6.	LAFZATULLAHI TANIMA VE EZBER			Lafzatullahı Okuyorum
	7.	KUR'AN -I KERİM OKUMA VE EZBER	1. Lafzatullah'ın okunuşu ile ilgili kuralları bilir. 2. Lafzatullah'ın okunuşu ile ilgili kuralları uygular. 3. Kur'an'dan bir miktar yüzüne okur. 4. Ayetü'l-Kürsi'yi ezbere okur.		1. Kur'an Okuyorum 2. Birlikte Okuyalım
	8.		1. Kur'an'ı Kerim'den bölümler okur. 2. Ayetü'l-Kürsi'yi ezbere okur. 19 MAYIS 2019 RESMİ TATİL		

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

Elif Acur, 1990 yılında İstanbul ilinin Eminönü ilçesinde doğdu. İlköğrenimini İstanbul'un Fatih ilçesinde Kırmızı Aslanbey İlköğretim Okulunda tamamladı. Lise öğrenimini Fatih Sultan Selim Kız Meslek Lisesinde tamamladı. 2008-2012 yılları arasında Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde Lisans eğitimi aldı. Lisansüstü öğrenimine, 2016 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Değerler Eğitimi Bilim Dalında başladı. 2012 yılında İstanbul Eyüp Serdar Aksun Anaokuluna atandı. 2016-2019 yılları arasında Kâğıthane ilçesi Çağdaş Yaşam Eşref ve Sadullah Kıray Anaokulunda çalıştı. 2019 yılında Eyüp Kılıçaslan Ortaokuluna tayin istedi ve halen orada görev yapmaktadır. Evlidir.

Eposta: elif.17.37.34@gmail.com.tr